

DELS 75 ALS 150 ANYS
DE “LA UNIÓ VILANOVINA”
1936-2011

ALBERT TUBAU

Aquesta edició es presenta dins dels actes commemoratius del 150è aniversari de la fundació de la Societat La Unió Vilanovina. L'edició ha estat coordinada per la Comissió Organitzadora del cent cinquantè aniversari integrada per: Anna Carbonell, Pere Clayuela, Jordi Coll, Jaume Llenas, Nidia López, Sixte Moral, Albert Sanabra i Francesc Xavier Serra.

© Dels textos: Albert Tubau

© D'aquesta edició: La Unió Vilanovina. Vilanova i la Geltrú. 2011

Dipòsit legal: B-41.488-2011

Impressió: Gràfiques El Campanar

AJUNTAMENT DE
Vilanova i la Geltrú

Diputació
Barcelona

CX Catalunya Caixa
Obra Social

INDEX

Presentació president

Presentació Catalunya Caixa

Pròleg

Salut als lectors

Cant I: temps de guerra

Cant II: anys quaranta

Cant III: anys cinquanta

Cant IV: anys seixanta

Cant V: anys setanta

Cant VI: anys vuitanta

Cant VII: anys noranta

Cant VIII: anys dos mil

Cant de comiat

Fonts consultades

PRESENTACIÓ

Hi havia la voluntat manifesta i el compromís explícit, un cop publicat el facsímil del volum que va sortir per la celebració del setanta-cinquè aniversari de la nostra entitat, de publicar un llibre amb la història, amb el relat vital dels segons setanta-cinc anys, des del 1.936 fins avui. És evident que encara no hi ha la necessària distància i perspectiva per analitzar els darrers anys de la nostra història com a societat recreativa i cultural i com societat immersa en una ciutat, però també és cert que existeix una memòria encara recent i una més allunyada que permet que avui sigui possible relatar una bona part del que hem fet al llarg dels darrers setanta-cinc anys. Les aportacions de moltes persones, i l'inestimable treball d'investigació i redacció de l'Albert Tubau, ens permeten avui complir el compromís contret en l'inici dels actes de la celebració del cent cinquantè aniversari de la Unió Vilanovina.

Si els setanta-cinc anys s'acompliren en uns moments d'una profunda convulsió política i social, amb l'esclat de la confrontació violenta de la guerra civil, en aquests segons setanta-cinc hem passat de la foscor de la repressió franquista, amb una transició carregada d'il·lusions no sempre acomplertes, a una situació de democràcia que, malgrat tots els seus defectes i mancances, ens ha permès passar de súbdits a ciutadans i recuperar el sentit primigeni de la nostra entitat, com una entitat de caràcter sociocultural que vol estar present en el devenir de la societat vilanovina.

La història de l'entitat forma part de la història col·lectiva de la ciutat perquè ha tingut una presència continuada, amb altres entitats, amb moments més esplendorosos que en altres, però amb continuïtat, constància i una ferma voluntat per ser un referent sociocultural a Vilanova i la Geltrú i per ser part activa de la seva evolució i la seva cohesió.

Ens proclamem hereus de l'ideari filantròpic i fraternal d'Anselm Clavé, de la seva ferma voluntat de fer de les entitats fundades sota els seus auspicis centres d'educació, formació i integració de les classes menys afavorides. A dia d'avui la societat ja té, en part, alguns mecanismes per fer-ho possible però en el camp de l'oci, de la cultura, de la construcció d'uns referents col·lectius entitats com La Unió Vilanovina creiem que encara podem fer aportacions notablement qualitatives. És en moments de crisi com la actual, no exclusivament econòmica, quan entitats com la nostra han de refermar la seva tasca. No és fàcil però aquest és el repte que tenim plantejat i que, esperem, ens ha de portar a celebrar molts més aniversaris. El compromís renovat segueix essent un objectiu col·lectiu com a entitat que hem assumit i treballarem per complir-lo.

Voldríem agrair les col·laboracions que han fet possible els actes programats i organitzats amb motiu d'un aniversari tan emblemàtic. Gràcies a les persones que heu participat en les conferències i en la taula rodona. Gràcies als cantaires i músics que ens heu acompanyat en les cantades. I gràcies a Catalunya Caixa que ha possibilitat aquest volum que, amb tota al modèstia possible, vol ser una aportació a la historiografia local i una ajuda també a preservar la memòria pel futur del paper de La Unió Vilanovina a la ciutat.

F. Xavier Serra Albet
President de la Unió Vilanovina

PRESENTACIÓ

El pols d'una ciutat és mesura també, més enllà de les seves condicions socioeconòmiques, per la força de la seva societat civil, de la seva gent. Vilanova i la Geltrú ha estat i és històricament una ciutat a on la gent s'ha associat al voltant de les entitats per configurar un teixit associatiu fort, dinàmic, influent i renovat.

La trajectòria però de l'associacionisme vilanoví -com el de moltes altres ciutats de Catalunya- ha corregut paral·lel al de la societat i als esdeveniments que han anat succeint. El llibre d'Albert Tubau pren el batec de la Unió Vilanovina en els darrers setanta-cinc anys, els que avui ens separen del trauma social de la guerra civil. Deixar enrere el temps de guerra no va ser garantia de que el món associatiu tingués altre cop la presència que havia tingut a la Vilanova republicana. La grisor intel·lectual del règim franquista, la repressió real i també sibil·lina de les autoritats locals feren difícil la represa del món associatiu. Aquest però, no es donà mai per vençut, i amb obligatòria connivència primer amb els autoritat, i amb posteriors esclètxes de llibertat dotaren a la ciutat de Vilanova d'un teixit, d'una teranyina de relacions, contactes, activitats que van servir per tornar a reprendre una vida cultural i social que va permetre que, en temps difícils a redós, de les entitats s'hi mantingués el caliu de la cultura i de la identitat col·lectiva de la ciutat. La Unió Vilanovina ha tingut com qualsevol entitat o organització alts i baixos, moments d'una forta presència i altres en les que la seva presència

ha estat més escadussera però al llarg de la història és un model de constància i perseverança. Ha estat una entitat que ha participat activament en l'escenari cultural i social de Vilanova i la Geltrú. Ho feu, quan en la seva fundació, sota els postulats d'Anselm Clavé i a través de la música va voler ser present en el món de l'oci dels treballadors. Ho va ser quan als anys quaranta va acollir a la secció folklòrica que va posar els primers fonaments d'una represa cultural, va tenir moments claus en la recuperació festiva a través dels Bordegassos de Vilanova i també en el devenir polític amb presència en els moments de la transició democràtica o bé en el Congrés de Cultura Catalana.

Ha estat per nosaltres com a Obra Social de Catalunya-Caixa arrelada al país i també des de fa molts anys a Vilanova un plaer poder col·laborar en l'edició d'aquest llibre. La nostra Obra social té un eix diferencial en la concepció del territori. Hi tenim equipaments culturals diversos des de MonSt Benet a la Catalunya Central o La Pedrera a Barcelona, equipaments pensats per el gaudi de la natura com Planes de Son al Pallars Sobirà o La Tancada a les Terres de l'Ebre, espais de convivència entre gent gran i gent jove, centres socio-sanitaris. Ajudem als col·lectius desfavorits però també, i amb majúscules, estem compromesos amb la cultura. Evidentment la publicació d'aquest llibre a on s'històrien els darrers setanta-cinc anys de la Unió Vilanovina és un fet cultural prou important perquè la nostra presència sigui del tot justificada.

Per molts anys doncs, i esperonar a l'entitat que segueixi amb la seva tasca social i cultural a la ciutat de Vilanova i al Geltrú.

Marta Lacambra

Directora General de Catalunya Caixa-Obra Social

PRÒLEG

Amb la publicació del volum “*75 anys de “La Unió Vilanovina” (1936-2011)* d’Albert Tubau és compleixen tres objectius clars de la celebració dels 150 anys de la fundació de la Unió Vilanovina. En primer lloc sumar aquesta història dels darrers setanta cinc anys a la ja escrita i publicada de nou amb el que s’aconsegueix fer un relat complet de la història de l’entitat vilanovina al llarg dels seus cent-cinquanta anys. En segon lloc, reviure aquesta història, és també passar revista a una part del temps històric de la nostra ciutat i un temps gens fàcil certament, si ja era difícil sostenir una entitat cultural i recreativa en èpoques de bonança, fer-ho en els circumstàncies de repressió que van patir fins a l’any 1975 encara ho era més. La història de l’entitat va vinculada a la història de la ciutat i, per tant, esdevé una contribució a la reconstrucció de la memòria col·lectiva de Vilanova i la Geltrú. I en tercer lloc, si el volum recrea el passat no hi ha dubte que vol esdevenir una contribució, modesta, si es vol, a pensar en el nostre futur com a societat de caràcter cultural i d’oci.

Hem convingut col·lectivament que les entitats han jugat un paper determinant a la nostra ciutat, hem parlat mil vegades del paper imprescindible de , per una banda, la integració de les persones novingudes i, per altra banda, jugar un paper clau en la fixació de referents de l’imaginari col·lectiu. Però més enllà dels desitjos que tots puguem tenir respecte al que han representat les entitats en els darrers anys a la ciutat de Vilanova potser

ha arribat el moment de fer una ullada crítica a la seva actuació i també al paper que tindran -hauran de tenir- en el futur i com aquest futur serà diferent del que és un present no gaire galdós, per cert, per moltes les entitats de la ciutat.

De l'autor

L'elecció de l'Albert Tubau per escriure la història dels darrers anys de la Unió va ser crec una excel·lent elecció. Tubau té guanyat un prestigi notable en la historiografia dels temes de la nostra ciutat. Rigor en el treball, extensa documentació i contrast de les fonts són elements que sempre estan presents en les seves investigacions.

De formació tècnica Tubau que ha compaginat la seva tasca professional amb els estudis històrics vinculats a la nostra ciutat. Ha publicat nombrosos articles i llibres d'aquesta matèria. Entre l'obra editada destacariem *90 anys de Pirelli a Vilanova*, *La Grècia Groga*, *Apunts de la Vilanova comercial*, *Un segle de Carnaval*, *Misèries i poca soltades*, *Cent anys de l'Escola d'Enginyeria tècnica de Vilanova i la Geltrú*, *Vilanova i la Geltrú i el repte de l'aigua*. Ha escrit també una documentada biografia de Cristòfol Juandó un pioner i precursor de l'aeronàutica al nostre país.

Té també nombroses col·laboracions en les publicacions locals i en la Miscel·lània Penedesenca , publicada per l'Institut d'Estudis Penedesencs, entitat de la que l'Albert Tubau n'és membre destacat de la seva junta, en va ser president a l'any 1998. Ha obtingut diversos premis com l'Eugeni Molero, d'investigació, el Sant Ramon de Penyafort i el d'investigació local de l'Ajuntament de Cubelles.

És evident que amb aquesta trajectòria la tria feta per la Unió Vilanovina és més que encertada perquè el coneixement de la ciutat i de la seva trama social, política i econòmica que té l'Albert Tubau és una garantia, no sols d'un bon treball, sinó també d'una visió que va més enllà del que seria l'estricta activitat de la Unió Vilanovina. El trànsit d'aquest setanta cinc anys

darrers de l'entitat fa que calgui no sols parlar d'ella sinó del context, de l'escenari canviant en que s'ha anat trobant no sols per la lògica evolució de la ciutat sinó també perquè el nostre país ha sofert en positiu canvis transcendents en aquest setanta-cinc darrers anys i, si es vol, en els darrers trenta, encara més.

De l'estructura de l'obra.

L'obra està estructurada en capítols que abasten una desena d'anys. Així d'ençà l'any 1936, data en que es va celebrar el setanta cinquè aniversari es va desglossant l'activitat de l'entitat i també del que succeeix a la ciutat i al país. Aquest és un dels aspectes que crec que tenen un major interès ja que situa l'activitat social en el context local i nacional en que es desenvolupa. Cada capítol o "cant", com els denomina Tubau, s'inicia amb un relat dels elements més importants pel que fa al context social en que es mou la ciutat i el país. Esdeveniments que moltes vegades no afecten directament a l'entitat però si que formen part d'un entorn i d'un marc on es desenvolupava l'activitat associativa. Així doncs és el Coro en la ciutat i la seva activitat com un element que dóna una certa vida activa, com altres entitats, a una Vilanova que va recuperant al llarg d'aquests anys el temps cultural i social com a ciutat activa.

Evidentment se'ns descriu la precarietat associativa dels primers anys de represa de l'activitat del Coro, passant pel naixement de noves entitats amb aires molt més d'acord amb el temps que corrien i amb noves reivindicacions i voluntats. La mort de Franco i, fins i tot un parell d'anys abans, ja s'albiren aires de canvi i hi ha l'esclat de la festa i la cultura popular que ben segur esdevé uns del motius del desenvolupament d'una certa i nova consciència associativa que farà que la ciutat recuperi una bona part de l'activitat social que havia tingut temps enrere i que les noves generacions coneixien i gairebé mitificaven pel relat de la història que ens havien explicat els seus protagonistes

Nous temps però requeriran noves formes d'expressió col·lectiva i també noves maneres d'entendre l'oci i la funció social i cívica de les entitats.

Tot plegat està ben recollit per Albert Tubau i en aquesta història de la Unió Vilanovina dels setanta cinc darrers anys. És la història de la Unió però també és una part de la història de la ciutat i de l'esperit associatiu que sempre ha tingut, amb les virtuts i les vicis que l'han acompanyat.

L'esforç d'investigació que ha fet l'autor és realment notable. Recerca de documents, anàlisi de materials, endinsar-se en els anys foscos i obtenir informacions també de fonts orals amb la prevenció que moltes vegades cal tenir amb la memòria oral . És evident que la proximitat amb alguns dels esdeveniments fa difícil encara fer-ne els judicis o, si es vol, interpretacions definitives. Els propis lectors que ho hagin viscut en podran , vist el relat, fer la seva pròpia interpretació. Tot plegat dóna bona mostra de la capacitat de Tubau de desenvolupar aquesta història i també d'aportar dades i coneixements a una història molt concreta, la d'una entitat que forma part de la història més àmplia de la nostra ciutat.

Agraïment, doncs, per la feina feta i també agraïment a la Unió Vilanovina per la publicació de la seva història més recent perquè la seva contribució social com entitat i la funció cívica que es reclama a les entitats queda ben palesada amb aquest llibre.

Gràcies i per molts anys que el lema claverià de progrés , virtut i amor en la seva concepció més moderna i contemporània esdevingui un full ruta per la Unió Vilanovina i per la seva aportació a la ciutat.

Sixte Moral
Novembre 2011

DELS 75 ALS 150 ANYS DE “LA UNIÓ VILANOVINA” 1936-2011

ALBERT TUBAU

Salut als lectors

«Pau i progrés es nostre crit de guerra»

(Salut als cantors. Lletra d'Eusebi Benages)

La proposta inicial de treballar en el text que ara teniu a les mans em va fer pensar de valent. Em ballaven pel cap tota mena de sensacions, diverses i no sempre ben avingudes. Fins aquí cap novetat. Qui s'embarca en aquesta mena d'aventures sap molt bé de les alternances d'estats d'ànim -especialment en fase embrionària- que basculen amb celeritat entre el pànic i l'eufòria. En aquest cas disposava de suficients reserves d'entusiasme i predisposició que em farien més fàcil d'acostar-me amb dignitat a una entitat com La Unió Vilanovina. Una institució de llarg recorregut amb les arrels clavades al republicanisme i l'obrerisme catalanista del segle XIX i que, en tot moment, ha tingut una implicació íntima, sòlida i intensa amb la nostra ciutat. Darrera del Coro hi treien el cap un munt de personatges suggerents i interessants i, en paral·lel, una colla de fets i entitats prou rellevants per poder entendre una part important de la història associativa de Vilanova i la Geltrú des de la guerra fins els nostres dies: la secció folklòrica, els Bordegassos, els Tres Tombs, la Talaia, L'Acord, el Carnaval, el vilanovisme... Intentar posar en ordre els esdeveniments i el seu context, posar nom a les persones que ho han fet possible, detallar-ne les vicissituds

internes i glossar-ne les activitats externes era una experiència prou atractiva per posar-se a treballar.

Tot plegat estava molt bé, però, altres factors m'omplien de dubtes i de neguits. Evidentment, em plau reconèixer que he estat un espectador o, si em voleu més pretensions, un observador atent de les activitats i l'evolució de La Unió Vilanovina dels darrers anys. Amics, coneguts i parents n'han estat protagonistes privilegiats del seu periple. Però jo -i ara permeteu-me la confessió- no he estat mai del Coro, ni tampoc de L'Acord. Ara bé, he format i formo part d'entitats de tot color -fins i tot del Foment!- i mai res m'ha impedit de veure La Unió amb un punt de simpatia, cordialitat i complicitat. Abans de començar, més enllà de la clàssica por al full en blanc, hi havia la incertesa de les fonts documentals sobre les que m'hauria d'apalancar. He de manifestar -i no es cap secret- que em trobo més còmode en altres camps d'estudi on el domini de les fonts primàries, arxius, bibliografia i coneixements de base em permeten d'avançar amb més seguretat i més garanties de no trepitjar cap ull de poll. Sortia de zero, més enllà d'algunes experiències d'estudi al voltant del Carnaval que em permeteren de tenir una visió molt tangencial de l'entitat. Per sort, molts d'aquests dubtes se'm van esvaïr a finals d'abril del 2011. Hi van contribuir d'una part la xerrada de l'amic Xavier Orriols dins els actes del 150è aniversari de La Unió on feia una cronologia precisa dels anys de postguerra i dictadura i; d'altra banda, una trobada a la carta amb alguns dels protagonistes del Coro i L'Acord d'aquests darrers anys. Fer-la petar unes quantes hores amb gent diversa, amb visions més o menys transversals i, a vegades, amb interpretacions no sempre coincidents de la realitat, pot ajudar a posar en ordre moltes idees. Són experiències que et catapulten definitivament o et fan renunciar corre-cuita l'endemà. Sortosament l'assaig va permetre de perfilar i afinar una sintonia que fins aquell dia em grinyolava més del desitjable. Ha estat una experiència compartida i acomboiada per un bon grapat de persones que en tot moment m'han facilitat informació o m'han aplanat el camí per arribar-hi.

El resultat -com sol dir-se- té paternitats diverses. Els encerts són fruit d'aquesta col·laboració i treball en equip de que us parlava. De les imprecisions i les mancances ja me'n faig càrrec jo. Amb els anys un en té la motxilla ben plena.

Per La Unió Vilanovina han estat setanta-cinc anys intensos, plens d'ara caic i ara m'aixeco, d'experiències per tirar coets i d'altres per tirar la gorra al foc. Com la majoria d'entitats que han fet camí al seu costat, com moltes històries particulars i col·lectives, com la pròpia trajectòria de Vilanova i la Geltrú i del país en general, aquest ha estat un període complex on no es possible de fer-ne una valoració única i sintètica. Ha estat una etapa carregada de Història i de històries que es movien a banda i banda d'un fil imprecís entre la il·lusió i el dramatisme.

Comptat i debatut, hem arribat fins aquí per commemorar cent cinquanta anys de vida de La Unió Vilanovina. Si amb la xifra no n'hi ha prou, crec, i estic convençut ,que els fets que conformen aquests darrers setanta-cinc són prou dignes i notables perquè tots els associats i tots aquells que han estat companys de viatge se sentin orgullosos de formar part d'aquesta entitat. Han estat unes muntanyes russes apassionants. I el viatge, encara no s'ha acabat... Jo, per la meva part, confesso que m'ho he passat molt bé. Des d'aquí el meu agraïment als promotors per haver-me fet còmplice de les alegries i les vicissituds -les seves i les dels seus predecessors- i per haver-me permès de contribuir a escriure aquest magnífic bocí de història de la meva ciutat.

. . . . .

La llista d'agraïments seria llarga i la memòria curta. No vull ,però, deixar perdre l'oportunitat d'esmentar aquelles persones que m'han ajudat a desfer interrogants i a desbrossar el camí.

Anna Carbonell, Pere Cayuela, Primitiu "Tivo" Cucurella, Miquel Àngel Ibañez, Francesc Jasanada "Fischer", Josep Anton Juncosa, Jaume Llenas,

Sixte Moral, Xavier Orriols, Frederic “Quico” Ràfols, Albert Sanabra,
Francesc Xavier Serra.

I un cop més, el meu agraïment infinit al Rafel Mestres, director de l'Arxiu
Històric Comarcal, i al seu equip de col·laboradors.

A tots i totes, moltes gràcies.

Cant I: temps de guerra

«Soldats som de la pau»

(La Maquinista. Lletra de Josep A. Clavé)

L'any 1936 Vilanova i la Geltrú tenia 16889 habitants. L'estiu havia començat més xafogós que mai. A la calor s'hi afegien les angúnies d'una situació política i social incerta. D'ençà de la proclamació de la República els sectors més immobiliestes s'havien aplicat en conspirar contra el nou govern. Un govern que es proposava de modernitzar el país amb unes reformes que mai abans s'havien plantejat. La pèrdua de privilegis dels uns i l'excés d'expectatives dels altres col·lisionaven com plaques tectòniques en un escenari europeu cada cop més convuls on les dictadures guanyaven terreny. Els sectors opositors a la República es van envalentir encara més després de les eleccions de novembre de 1933. El carrer respirava política, però la política s'ofegava per moments. Els prolífics primers anys de la República: construcció de milers d'escoles, reconeixement dels drets de les dones, l'autonomia catalana, les reforma militar o la reforma agrària...; volien ser neutralitzats barroerament pels grups intransigents. S'havia entrat en el període que la història ha conegut com el bienni negre, i les pressions d'una i altra banda amenaçaven de fer saltar la guspira en qualsevol moment. I això va passar el 6 d'octubre del 34. Un punt d'inflexió que va suposar una

regressió en moltes de les fites aconseguides i l'empresonament de bona part dels dirigents democràtics. La victòria del front d'Esquerres el febrer del 36 no fou sinó un miratge dins una Europa atrapada per l'autoritarisme. A Vilanova l'amnistia permetia el retorn a l'alcaldia d'Antoni Escofet d'ERC. Lluís Companys es reintegrava al davant del govern de la Generalitat. A l'abril uns desaprensus feien caure les quatre creus de terme que envoltaven la ciutat. Els rumors feien presagiar el pitjor. El 18 de juliol de 1936 un grup de militars africanistes protagonitzaven un cop d'estat. Un més? De cops, insurreccions i *pronunciamientos* la història recent n'anava plena. L'estat de dret, però, encara no estava prou musculat per fer front a la violència que es desfermà per les dues bandes. Feia massa poc que les presons eren plenes. Aquell dissabte la gent seguia amb preocupació els esdeveniments. L'endemà diumenge la ciutat va anar aturant progressivament l'activitat quotidiana. L'àngel del campanar seria un dels primers a caure, Sant Antoni resistiria. El consistori es constituïa en Consell Municipal. Començava la metamorfosi de la vida ciutadana: indústries dedicades a material de guerra, incautacions i col·lectivitacions, places i carrers rebatejats, refugiats arribats de Madrid, columnes de milicians, construcció de refugis, cartilles de racionament... Joan Recasens, Marià Callau, Carles Figueras i Antoni Barrueco serien els alcaldes del període bèl·lic. El clima d'agressivitat indiscriminada s'atenuaria després del maig del 37. Clergues, industrials i representants de partits dretans foren víctimes d'una violència absurda i arbitrària. La ciutat fou bombardejada en diverses ocasions pels avions italians amb base a Mallorca. Les notícies del front, els bombardeigs i la manca de queviures enfonsà definitivament la moral de resistència. L'activitat associativa i ciutadana en general estava condicionada a l'evolució de la guerra. El novembre de 1938 actuava a Vilanova Emili Vendrell. La gana es combatia amb lleties, guixes i moniatos. Arribat el gener de 1939 tot era dat i beneit. Poc a poc es tornava a l'estat de paràlisi i letargia que s'havia viscut el juliol de tres anys enrere. Els uns fugien i altres es tancaven a pany i forrellat.

La por era mestressa de la situació. El migdia del dia 21 tropes en retirada dinamitaven la Pirelli. Després, el silenci. Cap a les set de la tarda els primers soldats del *Cuerpo del Ejército Marroquí* comandats pel General Yagüe entraven a Vilanova. Era fosc i la ciutat deserta. Un oficial anunciava als que romanien als refugis: *la guerra para vosotros ha terminado*. A les deu del vespre Radio Burgos informava de la caiguda de la ciutat.

. . . . .

Permeteu-me en començar, d'establir uns lligams amb La Unió Vilanovina d'abans de la guerra. Es un exercici curt però necessari per poder enllaçar amb la història dels primers setanta-cinc anys de l'entitat relatats per Pere Colomer el juliol de 1936.

Darrera de tot projecte i de tota obra hi ha les persones. En el cas que ens ocupa hem de parlar d'Eusebi Ferran. Colomer el presentava com *el factor decisiu en el desenrotlló de l'obra de Clavé a nostra vila*. Ferran es va donar a conèixer com a mestre de cor el 1859. L'èxit d'un cor i d'unes caramelles impulsades per ell i altres companys aquell mateix any foren el revulsiu per crear l'agrupació coral *La Paloma* que s'estrenà el mateix 1859. L'any següent l'entitat fou dissolta. La llavor, però, germinaria en poc temps. El 9 d'octubre de 1861 en reunió celebrada al *Centro Instructivo* es constituïa l'*Orfeón Villanovés*. La nova agrupació -de la que n'era director Eusebi Ferran- debutà el desembre de 1861 al Teatre principal de Vilanova i la Geltrú. El 8 de febrer de 1863 -i tal com indica Pere Colomer- els coristes de l'*Orfeón Villanovés*, reunits en assemblea, acordaren el canvi de nom pel de *La Unión Villanovesa*.

Així, doncs, el 1861 trobem les arrels de l'actual La Unió Vilanovina. Des de bon començament, símptoma d'una segura predestinació, l'entitat aniria acompanyada de la precarietat econòmica. El 1864 ja organitzava un concert a benefici propi per poder fer una sortida coral a Barcelona. L'entitat

fou dissolta i restà desapareguda entre els anys 1875 i 1879, quan tornà a fer-se visible *el coru nou*, en paraules de Colomer. L'any 1911 els rumors apuntaven a l'imminent embargament de la Societat. Fets aquests apunts, fem passar els anys.

El 1914 l'empresa del Cinema Monumental de Barcelona llogava l'edifici de la rambla Principal que havia ocupat l'entitat *Casino Artesano* -dissolta un parell danys abans- per convertir el seu teatre en sala de cinema. El febrer del mateix any l'empresari Sr. Fàbregas sotsarrendà a La Unió Vilanovina -que aleshores ocupava local al carrer Jardí- la part que el Casino Artesano dedicava a local social.

L'emblemàtic edifici de façana porticada del *Casino Artesano* a la Rambla Principal fent cantonada amb el carrer Col·legi era una construcció del 1880 segons projecte de Francesc Ivern i Roig. L'entitat havia estat fundada el 1851. El 1906 al teatre de l'entitat s'hi havia fet la primera instal·lació fixa de cinema de la ciutat.

Fins el 1914 La Unió anomenada *Vilanovesa*, en terminologia poc normativa, havia viscut un periple per diferents espais de la ciutat. Les dificultats amb la seu social sembla una altra condemna a la que l'entitat ha estat abocada des dels seus orígens.

Amb local propi, els vents començaren a ser favorables. Com relatava Pere Colomer: *els càlculs optimistes no feren fallida. L'Unió Vilanovesa, al nou estatge empenia un desenrotllament extraordinari en el doble aspecte de societat coral i recreativa. La nova seu, doncs, permetria desenvolupar-se en paral·lel com a societat coral i societat recreativa.*

Aquell fet impulsà l'entrada de nous coristes, l'organització d'una secció dramàtica i una vida social intensa. Tal fou el canvi, deia Colomer, que *dintre un espai de temps molt curt tots els deutes que la societat venia arrossegant, siguin saldats.*

En un canvi de titularitat posterior l'equipament del cinema vilanoví passava a formar part de l'empresa *Cinaes* -propietària del cinema Diana de

Barcelona- de la que en manllevaria el nom. Cap el 1934 l'empresa propietària s'anava desprenent dels seus locals. Davant d'aquella situació el Sr. Ezequiel Zuñiga Izquierdo, responsable de la recollida setmanal de les liquidacions, fou qui arrendà aleshores l'establiment vilanoví.

Durant els anys trenta l'entitat compaginava l'activitat coral amb la participació al Carnaval i altres festivitats, a més d'activitats de caire intern: el funcionament del Cafè, balls de societat o la dinamització de la biblioteca inaugurada el 1924. Des de febrer de 1926 -i per iniciativa de la pròpia entitat- un dels carrers de la ciutat duia el nom de Josep Anselm Clavé. Era en temps, cal dir-ho, de la dictadura de Primo de Rivera. La cobla de sardanes *Els Atletes* i la Secció de Teatre Amateur *Avenir* també estaven vinculades a l'entitat.

La Unió Villanovesa formava part dels Cors de Clavé escampats arreu del país, i l'agrupació local mantenia l'esperit i l'essència del moviment de clara inspiració obrerista, republicana i catalanista.

El 1932 l'agrupació coral participà en la visita-homenatge que va fer el President de la Generalitat Francesc Macià a la nostra ciutat per oficialitzar el canvi de nom de la rambla Principal en rambla de Francesc Macià.

La Junta directiva de La Unió Vilanovina el juliol de 1936 era formada per: Joan Figueras, president; Josep Rion, vicepresident; Josep Serra, secretari; Joan Badell, vicesecretari; Rafael Rovira, tresorer; Rossend Figuerola, comptador; Josep Farràs, bibliotecari; i, com a vocals: Joaquim Moya, Pere Trillas, Joan Jansà i Antoni Navarro. Enric Palà constava com a delegat de Salut L'Aliança. Badell, Rovira i Palà foren regidors del Consell Municipal, institució que en temps de guerra substituïa l'Ajuntament.

Les festes commemoratives del 75è aniversari de l'entitat tingueren lloc els dies 3, 4 i 5 de juliol de 1936. La comissió organitzadora de les festes era formada pels socis coristes Joan Olivella, Joan Albiol i Ramon Llaveries; i pels socis protectors Pere Colomer, Vicens Montañés, Jaume Montaner, Josep Tutusaus i Pere Soler.

Com ja hem esmentat, Pere Colomer i Soler fou l'autor del llibre editat per la Societat sota el títol *Noces de Platí de la Societat Coral L'Unió Vilanovesa (1861-1936)*, i que recollia la història dels primers setanta-cinc anys de l'agrupació coral. Un text que, com anunciava el *Diario de Villanueva y Geltrú*, des del 27 de juny sestava repartint entre els associats.

El 2 de juliol i com a preàmbul de les celebracions, Jaume Vadell dedicava un article al mateix Diari amb el títol *A la Societat Coral "L'Unió Vilanovesa"*. Deia:

Setanta-cinc anys palesen a bastament la vitalitat de la vostra societat coral. Són tres generacions d'obers de la indústria, gent de mar i treballadors de la terra guiats per un ideal romàntic que les promocions d'avui no saben ni poden copsar-ne la vertadera essència. Som en temps de dinamisme, i hom potser s'oblida un poc de girar els ulls al passat; i una mirada retrospectiva a les gestes dels nostres vells, no aniria gens malament.

Jo admiro aquells primers cantaires del passat segle que es llevaven a les quatre del matí per anar a la feina, treballant onze i dotze hores diàries i encara els sobrava temps per a dedicar-lo a l'assaig d'obres de Clavé; i per descansar, aprofitaven la nit dels dissabtes per a cantar a "duo" acompanyats de guitarra, cançons amoroses a les respectives Dulcinees.

Aquelles veus masculines i potents, duna vitalitat que no és ni de molt, tan freqüent en nostres dies em rememoren amb dolça melangia, l'època esplendorosa de la nostra vila: els balls corejats al "Tívoli" i als jardins del "Recreo" amb els "rigodons" de l'Àfrica i les representacions de L'Andreu de Montanyans del mestre Antoni Urgellés. En aquelles veus de baix del "Pere nano", el "Tista" i el Pelegrí, cantant Els Pescadors, s'hi sentia la salabor de la marinada i semblava com si les barques de bou llisquessin més depressa per damunt del pals. Per aquells cantaires anònims, el record més fervorós, i per a vosaltres, joves continuadors d'aquella gesta gloriosa, vida i salut per a celebrar el primer centenari.

El primer dia de commemoracions hi hagué una conferència de Lluís Capdevila sobre *La vida i l'obra glorioses de Clavé*. L'endemà destacà el concert

públic de La Unió Vilanovina amb l'Orquestra Planas i posterior Ball corejat. Finalment, el 5 de juliol hi hagué recepció de les societats corals convidades, la salutació de l'alcalde Antoni Escofet, la interpretació del *Salut Cantors* i el homenatge a Josep Anselm Clavé al mateix carrer que duia el seu nom. També s'inaugurà una nova secció de la biblioteca circulant -amb servei de préstec- amb una important donació de Ventura Gassol. La jornada es clogué amb una audició de sardanes i un gran Festival al Teatre Artesà amb l'Orquestra Planas, l'agrupació teatral Avenir, l'Orfeo Cossetània i el cor de La Unió Vilanovina dirigit pel Mestre Josep Escofet. Segons indicava Pere Colomer: *i prendran part els 100 executants que formen la massa coral i orquestra.*

En tancar la ressenya dels fets i activitats que havien marcat la història dels primers setanta-cinc anys de La Unió Vilanovina, Pere Colomer exposava: *en tots ells hi predomina la nota de caire popular vilanoví, obert a totes les expansions liberals en els seus variats aspectes.*

La guerra era a les portes. Per aquelles dates l'elenc artístic Avenir representava al Teatre Artesà l'obra d'Àngel Guimerà *Mar i Cel*.

Venien anys difícils per a tothom. Moltes entitats ja no tornarien a renàixer després de la guerra. La Unió Vilanovina, El Coro, continuaria el seu camí, però passarien molts anys abans de la necessària normalitat. Potser aquí, més que mai, s'imposava un dels lemes de Clavé: *Instruiu-vos, i sereu lliures; Uniu-vos, i sereu forts; Estimeu i sereu feliços.*

L'inici de la guerra el 19 de juliol de 1936 va suposar la pràctica paràlisi de les activitats del Coro més enllà d'actuacions puntuals de caire benèfic. En aquest sentit destaca la seva participació a l'espectacle teatral i líric del 16 d'octubre de 1936 en benefici de les víctimes del feixisme. L'acte es va fer al propi Teatre Artesà amb la Coral La Unió Vilanovesa junt amb l'Agrupació artística Avenir de la mateixa entitat. La coral fou dirigida pel Mestre Josep Escofet, acompanyada per la Banda del Sindicat Musical, i s'interpretaren els himnes *Los Hijos del Pueblo*, *Els Segadors* i *La Internacional*.

Alguns dels membres actuant de l'Agrupació Artística Avenir foren: Joaquim Montell, Maria Arnàez, Rafela Soler, Margot Juncosa, Ramon Ibañez, Elvira Moliné, Enric Llorens, Anton Anguera, Antoni Baig, Joan Soler, Antoni Navarro, Concepció Garcia, Montserrat Barceló, Joan Socies, Francesc Vidal, Joan Mateu, Margarida Juncosa, Pau Mercader o Josep Farràs. El 1936 el cinema era requisat pel sindicat de la indústria de l'espectacle i l'empresari Sr. Zuñiga era rellevat de les seves responsabilitats i relegat a la funció de programador del local.

Res no tornaria a ser igual després de dos anys i mig de guerra.

Cant II: anys quaranta

«Prop del riu hi ha una verneda»

(*Les flors de maig*. Lletra de Josep A. Clavé)

L'endemà del 21 de gener del 39 les tropes franquistes anaven circulant en direcció a Barcelona. L'1 d'abril s'oficialitzava a Burgos la fi de la guerra: *en el dia de hoy, vencido y desarmado el ejército rojo, han alcanzado las tropas nacionales sus últimos objetivos militares. La guerra ha terminado*. La fi de la guerra, però, no seria l'inici de la pau. Execucions, presons, camps de treball, exili, depuracions, restriccions i molta misèria moral i material. Tornava la violència, ara de signe contrari i oficialitzada en forma de *Ley de Responsabilidades Políticas*. La benvinguda al *pan blanco de Franco* feia de mal pair. El militar retirat Santiago Diaz Moyano es feia càrrec de l'alcaldia de la ciutat. Presentat com amic de l'ordre, la disciplina i la llei -*Diaz Moyano con la ley en la mano*- contribuiria a assentar les bases del nou règim. Falange, Frente de Juventudes, Sección Femenina, tradicionalistes, excombatientes, excautivos..., serien els protagonistes de la nova etapa. De fet, masses galls en un mateix galliner.

L'any 1940 Vilanova tenia 17.091 habitants. Ara s'imposava la rutina gairebé monàstica de casa al treball i del treball a casa, tot mirant de reüll l'evolució de la Segona Guerra Mundial. La vida anava trampejant entre

els crims estereotipats ,el braç enlaire i la camisa blava per un costat; i el racionament, la pèrdua de poder adquisitiu o les restriccions elèctriques per l'altre. El gener de 1941 era nomenat nou alcalde el controvertit Eduardo Pascual Fàbregas. Metge de professió, fanàtic del nou ordre i amic dels abillaments militars, representava com pocs l'esperit del primer franquisme. L'actitud fatxenda, la gestió barroera i una incompetència manifesta en temes sensibles el dugueren -fins i tot a ell- a una destitució d'abans d'hora. Mentre, s'inauguraven obres emblemàtiques com el Mercat Municipal o el Grupo Escolar, obres impulsades per la República. També començaven les tasques de reconstrucció del temple de Sant Antoni. El personal s'entretenia escoltant la Banda de la Falange o contemplant les grotesques desfilades paramilitars. Als que encara els quedava esma per cantar es recreaven amb *La casita de papel* o *La vaca lechera*. Altres gèneres reservaven el NODO, *El guerrero del Antifaz* o *Roberto Alcazar y Pedrín*. Manuel Navarro Carreras era nomenat nou alcalde. Com en el cas dels seus predecessors ho seria per un període més aviat curt. Acabada la segona gran guerra el guanyadors establiren un nou ordre internacional que no afectaria en res a l'Estat espanyol per desesperació dels demòcrates d'aquí i de fora. Mentre, l'Ajuntament es dedicava a l'asfaltat de carrers i obres de clavegueram. Es prioritzava el conreu de blat i s'aconsellava a les dones casades que abandonessin les fàbriques *para evitar dejar a sus hijos menores al cuidado de manos mercenarias*. La manca generalitzada de matèries primeres, les restriccions d'energia elèctrica o la crisi de mercats no permetien percebre una millora de les condicions materials a curt termini. Al la plaça de les Neus s'inaugurava el monòlit dedicat a *los gloriosos Caidos por Dios y por España*. El juliol de 1946 -i tal com es preveia- Antonio Ferrer Pi era nomenat nou alcalde de la ciutat. La seva vocació, ambició i les activitats com a advocat i director del *Villanueva y Geltrú* el situaven de feia temps en una posició privilegiada. A partir d'aquí no deixaria d'acumular càrrecs en els vint-i-tres anys que l'esperaven al capdavant de la primera institució local. El setembre del 49 s'iniciaven un seguit de

rogatives tot invocant la pluja que no arribava. L'arxiprest atribuïa la manca d'aigua als pecats col·lectius com els balls, les exhibicions a les platges o l'enriquiment fàcil. Les execucions sumaríssimes, les denúncies infundades o el menyspreu pels vençuts no devien amoïnar gaire al de dalt de tot. Superada l'estricta supervivència de postguerra la societat s'orientava cap a tímides quotes de benestar i nous patrons de conducta. Les noies Topolino, els engominats, el *swing* i la conga o el bugui-bugui eren alguns dels nous referents dels joves. La Gilda oferia un model de dona que era combatut per les institucions polítiques i religioses amb no poques dosis de carrincloneria. A poc de tancar la dècada Franco visitava la Pirelli.

. . . . .

Certament, podríem afirmar que *La Unión Villanovesa* fou una de les primeres entitats de la ciutat en restablir les seves activitats o, si més no, en disposar de l'estructura i l'autorització per a poder-ho fer. El març de 1940 la Societat ja restava rehabilitada i amb un cert nivell de funcionament. De fet, el novembre de 1939 -només deu mesos després de l'ocupació- ja s'havia redactat un nou Reglament de la Societat. Sorpren la celeritat amb que això va ser possible si ho comparem amb les dificultats de normalització que van tenir moltes altres entitats de la ciutat, algunes de les quals no tornarien a obrir mai més.

D'acord amb l'opinió de Xavier Orriols, el franquisme "decidí" la continuïtat dels Cors de Clavé. A l'imaginari popular els Cors eren grups d'obrers que cantaven amb barretina, un moviment "innocent" que permetria al règim de reconciliar-se simultàniament amb diferents sectors populars. Altrament, els orfeons eren els considerats desafectes al règim. La dimensió d'aquestes agrupacions, el seu nivell d'organització i un punt d'elitisme en l'acció i formació dels seus membres feien desconfiar els nous dirigents. Tal com manifesta Orriols, La Unió Vilaovina va sobreviure perquè eren clavetians.

En aquell context, la permissivitat es limitava a aquelles associacions que fossin clarament afins al nou règim o fossin emparades per un ens clarament controlat pels gestors del Movimiento.

Àngel Olivé i Xavier Garcia indicaven que en els primers mesos de postguerra l'entitat no fou autoritzada. Al local del Coro s'hi instal·là un grup que va donar al local el nom de *Café Nacional*.

De fet, no hem trobat dades que confirmessin o detallessin aquesta informació. Els lligalls corresponents a la matrícula industrial i les contribucions dipositats a l'Arxiu Històric Comarcal, i que any rere any registraven negocis i establiments comercials existents o els expedients d'obertura de noves activitats, en cap moment fan referència a un local amb aquell nom. La *Sociedad Unión Villanovesa* apareix en els documents el 1939 i el 1940 -tot i que en aquest darrer any l'informació hi surt esmenada amb l'apèl·lid com a Cafè de Societat que pagava la contribució corresponent a la seva categoria. El primer any domiciliada a la Rambla Macià i el següent a la Rambla del Caudillo. Aquest any la Societat pagava també els arbitris especials relatius a la taula de billar i a les taules de jugar a cartes. A l'any 1941 no hi ha constància de la Unió Vilanovina, i el 1943 hi torna a aparèixer en qualitat de *Café de Sociedad* acompanyat de la *Gran Peña* i el *Fomento del Trabajo*.

En qualsevol cas, mesos després l'autoritat permetia a l'entitat coral de recuperar el seu estatge social. A la planta baixa hi continuava el local destinat a Cafè i, al darrera, a la cantonada dels carrers Col·legi i Escolapis, la pista de ball a l'aire lliure. La primera planta era ocupada per la biblioteca i la sala de reunions.

Els mateixos autors deien que l'entitat fou governada per dues juntes: *una, l'executiva, era la que donava la cara a efectes externs. L'altra, la junta fantasma, com en deia la gent, era formada per persones de confiança del règim. La seva missió era la relació amb l'autoritat.*

En aquell entorn de precarietat la Societat inicià poc a poc una incipient activitat orientada a les representacions teatrals, la pràctica dels escacs, balls

de societat i, més endavant, les cantades de caramelles. La davallada del nombre de socis fou determinant. La guerra, l'exili i la repressió posterior afectaren la massa social i, molt especialment, els integrants del Cor.

En aquest sentit Ricard Belascoain ressaltava la singularitat de La Unió Vilanovina d'entre les Societats que reobrien les seves portes a la immediata postguerra: *un lloc de trobada dels membres dels Cors de Clavé, principalment gent treballadora i que es definien segons paraules d'un dels seus components com a somiatruïtes, gent de fer costellada, que no sabien gaire de música, però que seguien il·lusionats l'ideal de Clavé de culturitzar la classe obrera.*

Les primeres activitats de la represa varen ser, en paraules de Joan Alemany minses, pobres d'esperit, mancades de la grandesa, el valor cívic i cultural dels postulats del fundador Anselm Clavé.

Els temps i les circumstàncies aviat farien que les agrupacions corals anessin canviant de model i es convertissin en orfeons o grups de gran format. Com ja hem esmentat anteriorment, el 12 de novembre de 1939 es redactava un Reglament de la Societat amb un total de setanta-cinc articles i els respectius *Saludo a Franco* i *¡Arriba España!*

A títol il·lustratiu, a l'article tercer s'hi deia: *queda terminantemente prohibido a la Sociedad; ocuparse de asuntos políticos y de modo superlativo, de los que pudieran oponerse a la doctrina del Estado Nacional Sindicalista.* S'aprovava una quota de quinze pessetes anuals pels socis fundadors de número i de divuit pessetes pels socis protectors. El reglament distingia entre socis honoraris, de mèrit, protectors, fundadors i de número. També s'hi podia llegir: *ningún aspirante a socio de número podrá tener menos de 17 años, ni exceder de 35, siendo condición precisa para ser admitido, el que tenga lugar un exámen favorable del Maestro Director del Coro.*

Quedava explicitat que l'objectiu de l'entitat eren *el fomento y desarrollo de los ideales inspirados y trazados por el fundador de las Sociedades Corales, el eximio patricio José Anselmo Clavé,* i com a complement l'entitat procuraria *la instrucción y recreo de sus socios y familias en conferencias, veladas y bailes,*

excursiones artísticas y escuelas. S'hi indicava expressament que per Pasqua es farien les tradicionals caramelles dedicades a autoritats, societats i particulars, sempre que *mediante previo aviso las hubiesen aceptado.*

El juliol de 1940 el president de l'entitat Pau Arnabat Oriol signava el contracte d'arrendament d'una part de l'establiment situat, deia textualment, al *Casino Artesano Rbla Caudillo, 55 -antes Rambla Principal-* que incloïa el jardí interior. En aquells primers quaranta, La Unión Villanovesa acompanyaria al Foment i a la Gran Penya com a principals entitats en actiu i fortament controlades pel règim. La Festa Major de 1940 oferia una ballada de sardanes que hauria de compartir programa amb la banda local de la Falange, la desfilada del Regiment Militar i Missa de campanya.

Aquells primers quaranta el Coro es presentava a la premsa local com el saló de moda on s'hi celebraven tota mena de balls de societat i actes de tradició secular com el comiat dels "mossos" que marxaven al servei militar. El 30 de juliol de 1942 l'elenc artístic del Coro feia una representació al teatre Bosc en honor de l'Hospital. L'acte -com era costum- fou amenitzat per la prolífica i incansable Banda de Falange.

En aquells primers quaranta, alguns dels principals protagonistes de l'entitat foren persones que ja eren membre del Coro d'abans de la guerra, com Josep Romeu o Jaume Aviñó "Poviñó", considerat en alguns moments com el pal de paller de l'entitat. Aquesta continuïtat en les persones -fet inèdit i rellevant- facilità la capacitat de reprendre ben aviat les activitats. De fet, els dirigents de l'entitat no eren, com en altres casos, comissionats del règim, amb més voluntat de control que no pas de voler dinamitzar l'associació. En els anys 1942 i 1943 el Coro es movia al voltant dels 270 associats.

El desembre de 1943 presentaven la dimissió dels seus càrrecs Francesc Oliva Almirall, delegat de la Jefatura de Falange a La Unión Villanovesa; Pere Vintró i Oliveras, administrador de la Societat i Antoni Artigas Prats, vocal. La primera de les vacants fou substituïda per Esteve Torruella Pascual, *auxiliado en su cometido por una Junta Asesora.*

La Junta era formada per Josep Romeu Olivella, President; Jaume Aviñó Mestres, Vicepresident; Ramon Güell Pallejà, Secretari; Josep Martínez Casanovas, Tresorer; Felix Pascual Julià, Comptador i Francesc Navarro Carreras, Josep Olià Domenech, Joan Sendra Domingo i Primitiu Cucurella Domingo de vocals.

La segona meitat de la dècada es caracteritzaria per una determinada normalització de la vida pública, entenent-la com una adaptació de gust o per força a un escenari que no estava per gaires concessions. Amb les presons encara plenes la gent i les entitats s'acostumaren a conviure amb les prohibicions, el control i la censura. Una manera de fer que, sovint, feia convergir posicions ben distants: de l'irrenunciable militància més oficial a l'anar fent la viu-viu tot aprofitant les poques esquerdes del règim. Equilibris que, de vegades, feien patir veritables síndromes d'Estocolm. *La adhesión inquebrantable* podia fer estranys companys de viatge.

El desembre del 45 Ivern Salvó publicava al *Villanueva y Geltrú* l'article *El arte de ser perfecto villanovés*. Es tractava, en definitiva, de plantejar-se *querer ser algo más que villanovés a secas; el arte de la habitud; el orgullo de superar cada día nuestra modalidad cultural y moral*. Aquest pretext tan innocent va permetre la mobilització de no pocs integrants de l'anomenada societat civil que restaven en repòs. Avançar cap a fórmules de participació i col·laboració -o millor col·laboracionisme?- a través d'allò que es va conèixer com a vilanovisme. En tornarem a parlar.

Tocant més de peus a terra -i sense perdre de vista el cel- Mn. Llorenç Garriga formulava altres inquietuds més mundanes: *detesto la profanación de las fiestas, efecto del trabajo agrícola; de los deportes mañaneros y de los bailes nocturnos*. Vaja, que diumenge anava curt de parroquians.

El revulsiu de nous models de comunicació fou, sens dubte, l'aparició l'any 1942 del *Villanueva y Geltrú*, pretesa continuació de l'antic Diari i que, ara, com no podia ser d'altra manera, es convertiria en portaveu de la voluntat dels nous gestors.

Joan Soler es preguntava: *què feia que homes de diferent ideologia, molts d'ells adversos totalment al règim, omplissin i compartissin les planes d'un diari neta-ment franquista? Més encara, Què feia que aquests homes treballessin esforçadament per la cultura en un marc socio-polític que els era adwers? Es un problema que de cap de les maneres no podem minimizar, car ha estat el definidor de gran part de la cultura que s'ha fet sota el franquisme (...) Foren també ells mateixos els qui bastiren un sistema cultural que era, de fet, la cultura oficial vilanovina*

Foren, com ja hem comentat, els fonaments d'un concepte tant instigador com abstracte i que ompliria d'èpica el discurs del periodisme i la cultura local: el vilanovisme. Un dels seus aspectes més importants, indica Soler, és *la seva exigència ètica, gairebé vuitcentista. Aquesta exigència, per extensió, també vol dir que hom té el deure de contribuir amb el seu esforç a la difusió de les belleses locals.*

Retornem al fil de la història. L'any 1944 es celebraven les primeres Caramelles de la postguerra amb la finalitat de recaptar fons per la compra d'un aparell de Raig X per l'Hospital.

La nit del dissabte 1 de juliol s'organitzaven unes Il·luminàries al carrer de l'Aigua, entre Santa Anna i Picapedrers. Sembla que aquell esdeveniment fou el punt d'arrencada de la Secció Folklorica. Una iniciativa que en aquells anys aniria estretament lligada a la vida de La Unió.

Pecariem d'excés d'entusiasme si goséssim parlar de la Secció com un primer focus de resistència, però sí que representava la voluntat de recuperar i donar continuïtat a diverses manifestacions folkloriques de signe català, que aleshores es convertien en catalanista. La resistència cultural s'imposaria encara durant molts anys a qualsevol intent de resistència política. Des del moment del seu naixement el 1944 la Secció Folklorica va gaudir d'una important autonomia dins de La Unió Vilanovina.

Tal com ho relataven Olivé i Garcia, membres de la Secció: *Un capvespre (de 1944) ens reuníem uns companys per tal de mirar què es podia fer per tal d'aportar la nostra fe, la nostra esperança i el nostre amor, al nostre poble, que restava*

estabornit, ferit per tota mena d'oprobis espirituals, d'enrunaments materials, disposats a posar el nostre gra de sorra per a recrear una perspectiva de redreçament. Sense saber-ho, però amb la consciència de que ho havíem de fer, iniciàrem l'aportació vilanovina a la segona Renaixença. En va sortir la Secció Folklorica

Aquell era, segons els propis fundadors, l'únic dels noms possibles donada la conjuntura. L'agrupació reunia joves d'ambdós sexes d'entre quinze i vint-i-cinc anys i alguns adults.

De fet, ells mateixos justificaven l'aixopluc a la societat La Unió Vilanovina, en tant que entitat sensible a manifestacions culturals com la sardana:

De fet, el primer esclat sardanístic a Vilanova, després de la guerra, va tenir lloc a la Rambla Principal, davant del Coro. Albert Sanabra, el qual ho havia sentit narrar a casa seva, pels seus pares, i després confirmat per un el grup iniciador de la idea, ens diu que en oir les notes d'una sardana, la gent que era al cinema Diana, abandonaren en la seva totalitat el local per anar-la a escoltar a la Rambla. Aquesta tocada de sardanes al carrer, amb amplificadors, va tenir lloc durant l'any 1942. Uns joves vilanovins, vinculats al grup de teatre de la Unió -els primers que representaren una obra teatral en català, a Vilanova, en aquells anys- volgueren sentir i viure la joia de tornar a dansar la nostra sardana. No tenien permís de fer-ho en públic perquè no estava encara autoritzada. Per aquest fet foren severament amonestats per tal que no ho tornessin a repetir.

Les colles sardanistes i els esbarts dansaires eren tolerats pel franquisme com una fórmula de *regionalismo bien entendido*, o "l'art" de com arribar a ser un bon espanyol tot sent un bon català. Com deia Belascoain, a redós d'aquestes activitats alguns intentaran coordinar una acció-conscienciació política de quadres.

Aquella acció cívico-cultural fou capitalitzada en el seu moment pel Foment i el Coro, els primers a través de la recuperació de referents locals i els segons a través de manifestacions més genèriques de catalanitat i amb vincles amb un cert sector eclesial reivindicatiu i catalanista, molt identificat amb Montserrat.

La necessitat de disposar d'una cobertura legal mogué els membres de la Secció a cercar l'acolliment d'una entitat com el Coro on, segons els cronistes: *la soterrada catalanitat dels cants de la qual no preocupava massa els governants. La tenien ben a la mà. L'entrada d'un grup nombrós de jovent feia possible la revitalització de l'entitat.*

Així, doncs, aquell vespre de tardor de 1944 en una de les taules del Cafè del La Unió s'hi reuniren prop d'una dotzena d'entusiastes entre els que hi havien: Jaume Carbonell, Josep M. Ollé, Josep M. Baig, Xavier Garcia, Josep Oliva, Albert Tort... Allà, en un ambient de semiobscuritat per culpa de les restriccions elèctriques es redactaren uns estatuts que foren acceptats per la junta de la Unió. Així, el Coro *va posar a disposició el local per a les reunions i activitats, acceptant l'actuació com una secció de l'entitat*". Josep M. Baig fou el primer president de la Secció.

En no tenir capacitat jurídica pròpia, la Secció depengué orgànicament de la Unió entre els anys 1944 i 1947. Malgrat això, la Secció sí que disposava de capacitat de gestió i de decisió, que es materialitzà en l'organització de ballades de sardanes, excursions, conferències o els concursos sardanístics anuals. Un altre element de recuperació de la Secció Folklòrica foren les Danses de Vilanova. Altres interpretacions d'aquella salvaguarda de les tradicions apunta en altres direccions, més enllà de la "mística resistencialista".

Seguint Antonio F. Canales: *A pesar de la retòrica que acompañaba al proceso, más que a la recuperación de una tradición truncada, se estaba asistiendo al triunfo del viejo proyecto de fiesta mayor tradicionalizante y arcaizante por el que la derecha católica había luchado contra los republicanos sin éxito durante el primer tercio de siglo.*

D'aquesta manera, un ampli sector catòlic i conservador aconseguia amb el franquisme de fer emergir un model festiu que mai abans s'havia imposat en període de llibertat. Ara, tenien èxit perquè el règim dictatorial no només ho tolerava sinó que ho incentivava amb la pretensió de *moralitzar i fiscalitzar l'oci públic.*

En aquest escenari La Secció Folklorica en el sí de La Unió Villanovesa va endegar una colla d'iniciatives que fregaven els límits del que l'autoritat estava disposada a acceptar, en tant que representaven formes més o menys enaltidores del sentiment catalanista. Molts dels fundadors de la Secció eren antics membres de la Federació de Joves Cristians de Catalunya (FE-JOC) i bona part de l'esperit inspirador de la Secció emanaria d'aquell grup amb formulacions més catòliques i catalanistes que no pas resistencials. Així, doncs, la sardana i altres manifestacions afins es convertiren en el gruix de la seva activitat. Un moviment de tímid redreçament cultural -com els agradava de dir- que comptava amb la participació de persones properes al nou règim que avalaven i garantien de no traspasar cap línia vermella. No en va -i amb l'excepció d'algun cas aïllat- gairebé sempre van comptar amb el suport i consell de l'alcalde Antonio Ferrer Pi. Organitzacions com la Secció podien contribuir a legitimar el règim en aquesta relació consentida amb una part de la dreta catòlica i catalana més tradicional que podia taponar l'aparició d'esquerdes més agosarades.

Els concursos sardanístics organitzats el 1945, 1946 i 1947 al camp de futbol congregaren una bona gernació. En paral·lel a les activitats la Secció també impulsà i promocionà la cobla *La Principal del Penedès*. La primera audició de la nova cobla fou a la finca de Solers en aplec organitzat per la Secció el 22 d'abril de 1946.

Sembla, però, que de bon començament les relacions amb la Junta de la Unió no foren gens fàcils. Pel primer concurs es presentà a la Junta un pressupost de 7.000 pessetes. En paraules d'Olivé i Garcia: *Es posaren les mans al cap. La resposta fou totalment negativa i ens prohibiren que fèssim cap operació en nom de la Societat. Però sortirem amb la nostra*

Un dels fets que il·lustren les difícils relacions a tres bandes entre Secció, junta del Coro i Ajuntament s'observa en la reacció de l'alcaldia davant el conflicte entre la gent de la Secció i els dirigents del Coro. Un enfrontament que, temps després, duria la Secció -per consell del propi alcalde- a abandonar el Coro.

Una actitud comentada per Canales: *sólo así puede comprenderse que el alcalde terciara en su favor contra los ex ligueros de la Unión Villanovesa que pretendían apropiarse de sus recursos económicos; frustrase al censor que había prohibido la exhibición de cintas con la bandera catalana en el concurso sardanístico, autorizando las que llevasen las inscripciones de los grupos participantes; consiguiera retirar antes de que llegase a manos del gobernador la denuncia elevada por este mismo censor; y, finalmente, aconsejara a la Sección que se refugiara en el recién constituido Círculo Católico, oficialmente Centro Interparroquial de Acción Católica.*

De fet, i tal com constataren alguns dels seus membres en primera persona, les complicacions amb la Junta del Coro vingueren el 1947 quan aquesta els reclamà el superàvit econòmic generat per l'organització del primer i segon concursos sardanístics. Així mateix, també els reclamaven els aparells de megafonia (altaveus, amplificadors i micròfon) que temps abans s'havien comprat amb diners de la pròpia Secció. La junta de la Secció fou denunciada a l'autoritat municipal a instància del secretari de la Unió, pel fet d'haver-se apropiat de l'esmentat equip d'altaveus i, sobretot, al·legant com a motiu essencial, que els diners de benefici que havia obtingut la Secció *els destinava a l'anomenat en aquella època socors roig*. Així les coses, el president de la Secció Folklorica Josep M. Baig fou citat a l'Ajuntament.

La situació es va desencallar amb l'intervenció del president "oficial" de la Unió Jaume Aviñó, que va resoldre salomònicament: *l'equip amplificador per la Junta i els diners per organitzar el tercer concurs*.

El juliol de 1947 s'incrementaven les desavinences entre la Secció i la junta de l'entitat. Ara, perquè es volia fer una actuació de l'Orfeó Gracienc a la plaça de la Vila. El president insistia en que tots els actes organitzats per l'entitat s'havien de fer davant el local social o als salons de la Societat. El seguit d'enfrontaments obligaren a que en una reunió de la junta Administrativa presidida per Josep Farràs el 4 d'agost del mateix any es decidís de parlar amb la junta Gestora per, textualment, *dar cuenta de la actitud y acti-*

vidades que desenvol·len las Secciones, principalmente la Folklorica que al parecer marcha bastante deshermanada de la Sociedad.

Després del tercer concurs sardanístic l'octubre de 1947 les relacions entre la Secció i la junta de la Unió s'havien deteriorat força i desembocà en la separació definitiva. El 1949 la pròpia alcaldia suggerí als membres de la Secció d'aixoplugar-se al Centre Interparroquial d'Acció Catòlica, l'antic Círcol Catòlic, que no havia pogut reobrir fins feia tot just un any.

El 1951 la Secció Folklorica -encara dins del CIAC- publicaria la revista Folklore on es combinava el català i el castellà. Això fa que, segons Sixte Moral, *aquesta publicació pugui considerar-se de dret com la primera publicació catalana després de la guerra civil*

El periple de la Secció, però, no s'acabaria allà, i cap el 1959 es desvincularen d'Acció Catòlica per adherir-se a la nova Agrupació Excursionista Talaia. Precisament, les relacions entre la Secció i l'autoritat municipal s'havien ressentit l'any 1947 a causa de les festes per l'entronització de la Mare de Déu de Montserrat.

El 19 de març de 1947 tingué lloc al local de La Unió la conferència del jove poeta Frederic Alfonso i Orfila sobre *Llegendari de Montserrat*. Segons indiquen els propis organitzadors l'autorització va arribar en el darrer moment. El dia 30 del mateix mes era Maurici Serrahima qui parlava de *Expansió montserratina en el món*. La tercera de les xerrades programades l'havia de fer el 13 d'abril Josep Carbonell i Espier sobre *Montserrat i els seus poetes*. L'autoritat obligava a fer-la en castellà i els organitzadors la suspengueren. Al marge de les ja esmentades, la Secció dugué a terme moltes altres activitats. El dissabte de Glòria de 1947 alguns socis de la Secció s'afegien al grup coral de La Unió Vilanovesa per sortir a cantar les tradicionals caramelles. L'any anterior havien assistit a La Passió d'Esparreguera, amb una xerrada prèvia de Xavier Garcia al local de La Unió. El juny del 1946 organitzaren un festival infantil al Camp d'Esports amb audició de sardanes i l'any següent es feren visites a la Biblioteca-Museu Balaguer o a casa de les germanes Teresa i Eulàlia Rosell.

Acabem aquest capítol referent a la Secció Folklorica amb la transcripció del seu himne amb música de Josep Sagarra i lletra de Xavier Garcia, publicat al Carnet del Sardanista el 13 de setembre de 1946:

*Anem avant, amb cor alegre,
amb llaç de santa germanor,
portem a fora una cançó,
portem a dins gaia il·lusió.*

Cantem ben alt

Eterna juvenesa.

Cantem ben fort.

Més enllà de l'activitat pròpia de la Secció fins aquí ressenyada, la vida de La Unió Vilanovina seguia el seu curs. Balls socials, caramelles, teatre i altres activitats permetien la Societat avançar, això sí, amb més pena que glòria.

El maig de 1945 la biblioteca de l'entitat va rebre -a petició pròpia- un donatiu de la Biblioteca-Museu Balaguer amb un total de vint-i-tres volums d'obres de Víctor Balaguer.

A l'Assemblea General Extraordinària del 9 de desembre de 1945 s'hi tractà com a tema únic i per expressa voluntat del president Josep Romeu el del canvi de nom de la Societat, passant de "Unión Villanovesa" al de "Sociedad Coral La Unión Villanovesa". Els motius indicats eren d'ordre sentimental *por haber sido esta la antigua denominación de la Sociedad*, així com l'adaptació del nom a la realitat *por constituir el desarrollo de las actividades corales el fin primordial de esta asociación*.

A la reunió de la junta Gestora del 28 de març de 1946 presidida per Josep Romeu Olivella i amb Félix Pascual de secretari es prenia l'acord de nomenar una junta Administrativa que treballaria en paral·lel a la Gestora. Deien així: *con el fin de ampliar la base de actividades que son en extremo necesarias para la vida de la entidad se acuerda nombrar una Junta Administrativa, la cual por delegación de la Junta Gestora llevará el movimiento administrativo y organizador dentro de la Sociedad*.

La nova junta Administrativa quedava constituïda per les següents persones: Joan Gil Figueras, president; Josep Farràs, vicepresident; Ramon Güell, secretari; Antoni Guasch, vicesecretari; Josep Casajuana, tresorer; Rossend Figuerola, comptador; Josep Garcia, bibliotecari; Josep Rovira, vocal magatzem 1r; Joan Jansà, vocal magatzem 2n, i Joan Cucurella i Josep Domingo, vocals del Cafè. El mes següent i en una primera renovació s'hi afegien: Joan Alba i Agustí Masana. També hi eren l'Administrador Sr. Carbonell i el conserge Sr. Sancho.

El 16 d'abril es nomenava Ramon Güell com a Delegat encarregat del contacte amb les seccions de l'entitat. Aquestes foren representades pel Sr. Baig de l'Agrupació Artística; Srs. Carbonell, Montaner i Pascual de la secció d'escacs; Srs. Ricart i Safont de la secció de billar i Srs. Baig i Garcia de la Secció Folklorica.

A la següent reunió del dia de Sant Jordi de 1946 es posaven de manifest les difícils relacions entre la junta i l'Agrupació Artística.

Després de l'estiu s'aprovava nomenar Eduard Toldrà President honorari de la Societat. El reconeixement es faria efectiu aprofitant la visita que el compositor faria amb motiu del II Concurs de Sardanes organitzat per la Secció Folklorica de la pròpia entitat.

El 23 de desembre de 1946 la junta es reunia d'urgència per valorar la mort de qui durant quaranta anys fou Mestre-Director de La Unió Vilanovina Josep Escofet Duran. Un dels acords presos era ben taxatiu: s'expulsaria a tot corista que no assistís a l'enterrament. En passà l'enterrament per davant de la Societat el Cor cantà la seva peça *L'orfenet*.

El maig de l'any següent les dues juntes -Gestora i Administrativa- rebien indicacions del Cap Local de la Falange per anar a la *magna manifestación de simpatia* en homenatge de Francisco Franco que es faria a Barcelona.

Entre les seves funcions, la junta Administrativa havia de vetllar pels proveïments del Cafè de l'entitat, aspecte del tot problemàtic atesa la situació de racionament de molts productes. En aquest sentit, es manifestaven en

desacord amb el “cupo” assignat de cafè i sucre, factor que els obligava a *sacrificarse para la adquisición de tan indispensable género.*

Les conseqüències de les mancances econòmiques repercutien en algunes de les activitats de l'entitat, i així, el 1947 havien d'anul·lar un desplaçament a Lleida.

En un altre ordre d'ocupacions, la junta discutia sobre la idoneïtat de prohibir de jugar a les cartes i al dòmino els diumenges al matí.

Mentre, en aquells anys, el Foment es centrava en la recuperació del entremesos de Festa Major i els Diables. La Mulassa i el Ball de Diables sortien per primer cop el 5 d'agost de 1947. L'esdeveniment es va aprofitar per recollir diners en benefici de l'Hospital i es demanà, en paraules d'Albert Ferrer, *la col·laboració de les senyorettes de la Secció Folklorica de La Unión Villanovesa, per a que, acompanyant els Diables, recollissin donatius a aquest efecte.*

Actes que formaven part del que Canales anomenava *l'ofensiva folklorista* que va moure els sectors més catalanistes de la dreta i que articulaven el vilanovisme franquista. Diu Canales: *Este nuevo vilanovismo, además de dar satisfacción sentimental a una parte importante de la derecha, pretendía neutralizar la actividad de aquellos sectores de la derecha que, por encima de la coincidencia de intereses y valores con el régimen, vivían como una cuestión primordial la contradicción entre las peculiaridades catalanas y el españolismo franquista.*

Mentre, el 16 d'octubre d'aquell mateix any 1947 la soprano vilanovina Ventura Mestres -sempre molt vinculada a la Societat- debutava al Teatre Bosc amb la sarsuela *Marina*.

El Coro també participà el febrer de 1948 en els actes d'estrena i presentació del nou Drac de Vilanova impulsat pel Foment. Com esmenta Ferrer: *A l'estació també hi acudí un cotxe ocupat per diferents senyors, cofats amb barretina i presidits pel penó de La Unión Villanovesa, en representació d'aquesta vella i popular entitat que així es sumava a la benvinguda que feia Vilanova al seu nou Drac.*

Anys a venir, seria precisament La Unió Vilanovina la societat encarregada de fer sortir el Drac de Vilanova sempre que tocava.

En paral·lel, la ciutat vivia una veritable efervescència d'activitats teatrals. Arreu sorgien elencs i es multiplicaven les actuacions. El grup de Manufacturas El Fenix, l'agrupació Pirelli d'Educación y Descanso o la pròpia Unión Villanovesa. Paradoxalment, es reobria el vell Teatre Principal per a fer-hi sessions de cinema.

En aquest ambient destacà l'activitat de l'antiga secció teatral de La Unió Vilanovina, el grup L'Avenir. En parlava Anna Lleó: *Entre els anys 1947-1948 es decidí reemprendre l'estroncada vida de L'Avenir (secció teatral creada als anys vint), amb la creació d'un nou elenc de teatre de curta -fins l'any 1952-, però intensa trajectòria sota la direcció de Francesc Parcerisas, autor i actor al mateix temps.*

L'elenc actuava indistintament al local de La Unió o bé al Teatre Apollo. L'activitat teatral impulsava i dinamitzava com poques altres la vida de l'entitat. Continua Lleó: *Així entre setmana, qui podia, a estones mortes, es dedicava a posar al punt tot el que comportava l'estrena d'una obra de teatre. Una de les parts més importants la constituïen els decorats, empostissats de fusta que els mateixos membres feïen amb mampares que formaven la bocana així com amb estructures de paper d'embalar reforçades amb tires de llençol encolat amb farina de blat, primer, i cola més tard. L'últim pas era policromar-ho. Com que el Coro no tenia un espai específic d'escenificació, la forma i la ubicació del decorat podia variar segons els interessos. A l'hivern, l'escenari s'instal·lava al cafè, d'esquena a la Rambla, mentre que a l'estiu el bon temps invitava a veure l'obra prenent la fresca als jardins(...) Eren les anomenades tardes de cafè-teatre.*

Tardes de cafè que es complementaven amb obres de teatre, sainets o l'interpretació d'alguna sarsuela o òpera. Sovint, la vetllada acabava amb la rifa d'un tortell que contribuïa a finançar l'elenc L'Avenir.

Això es el que en deia de l'entitat el P. Juan Vila el 1948: *Es una de las entidades culturales de más prestigio que ha tenido la ciudad, siendo muy numerosos sus socios y benefactores, como frecuentes siguen siendo las manifestaciones de su vida exuberante, las cuales son un exponente de su vitalidad. Hay además de la*

Sección Coral, la “Sección Folklórica”, “U.D.Villanovesa”, “Sociedad de Cazadores” y la de “Ajedrez”.

L'estiu del 48 es nomenava Francesc Parcerisa com a nou conserge. Mentre, la junta donava solució a una de les demandes de la Secció d'escacs que exigia *disponer de un departamento aislado de los ruidos normales del salón-café*, oferint-los un espai al final del conegut com a saló de hivern.

De La Unió Vilanovina en parlava Albert Virella el 1949: *dins de la seva categoria, la única que ha subsistit fins als nostres dies. Els cantaires del Coro s'han anat succeint de pares a fills i, mantenint enlaire el seu estendard, encara avui organitzen aquelles típiques sortides caramelleres que fan confraternitzar als homes i agermanen als pobles.*

Així, doncs, relativament aviat es recuperaren les tradicionals caramelles de Setmana Santa. Sorpren de llegir algunes de les lletres de les caramelles de La Unió de l'any 1949. Lletres en català i amb un punt de crítica cap a l'autoritat local poc dissimulada. En reproduïm alguns exemples:

*Els carrers de Vilanova
ja no semblen un torrent
que se'n cuida, dona prova
el Magnífic Ajuntament*

Aquest pretès to conciliador inicial s'empara en la ironia dels versets posteriors.

*S'està fent en nostra Platja
projecte d'embelliment;
entre runa i tantes pedres
sembla talment un torrent.
De les rambles podem dir-vos
Que els carrers han millorat,
Però en canvi jo us diria
Que es molt prim tot l'asfaltat*

D'altra banda les activitats sovintejaven a l'època de Carnaval tal com testimoniaven els permisos demanats a l'Ajuntament: ball al Cinema Artesano el

24 de febrer, vetllada teatral al Saló Cafè de la Societat el 26 de febrer, ball al Cafè el 27 de febrer i ball al Cinema Artesano el 1 de març.

Lentament, la vida ciutadana i associativa s'adaptava a les limitacions i penatges que imposava la dictadura.

Abans de tancar la dècada dels quaranta, però, cal fer esment d'una altra entitat -una més- que durant un anys va fer camí amb el Coro. Parlem de la comissió dels Tres Tombs que també va ser acollida al Cafè de La Unió Vilanovina. La comissió organitzadora dels Tres Tombs va reunir-s'hi durant l'immediata postguerra. Com relata Josep Anton Juncosa, el 1940 s'organitzaren els primers Tres Tombs després de la guerra. Aquell any i els dos següents, els membres de la comissió organitzadora es reuniren en una casa particular. A partir de 1943, però, la comissió passà a reunir-se al Cafè del Coro. N'era cafeter el Joanet del Coro. Allà s'hi feien els preparatius de la festa dels Tres Tombs, el sorteig de la bandera i altres activitats relacionades amb la festa de Sant Antoni dels burros. No sabem amb precisió en quin moment la comissió dels Tres Tombs abandonà el local del Coro per anar al Cafè dels Pagesos a la plaça de la Vila. En qualsevol cas, sembla confirmat que el 1952 les reunions ja no es feien al Coro. Així doncs, la comissió dels Tres Tombs -convertida el maig de 1989 en Associació- es reuní en la primera etapa de postguerra al Cafè del Coro. Després vindria el Cafè dels Pagesos, el Cafè Colom, el Foment Vilanoví, l'ermita de Sant Joan i la Masia d'en Frederic. Els anys seixanta es visqué l'expansió de la festa dels Tres Tombs, que fou declarada festivitat local a partir de 1978 i que durant molts anys havia estat eclipsada per l'ombra del 21 de gener, dia de la "*Liberación*".

Cant III: anys cinquanta

«*Com qui sent negra anyoransa, nit i dia sospirant*»

(*Lo pom de flors*. Lletra de Josep A. Clavé)

Els efectes d'una modesta recuperació econòmica començaven a fer-se presents. El desenvolupament industrial i l'aposta turística alimentaren uns moviments immigratoris que impactaren directament en els creixement demogràfic i urbanístic. En política es feien moviments perquè tot quedés igual. S'aprovava la Llei de Successió, s'elegien els *tercios* familiars, sindicals i corporatius, Juan Carlos de Borbón arribava a Madrid i es constituïa el *Consejo del Reino*. La ciutat es transformava: el Passeig Marítim, l'allargament de la Rambla fins a la mar, l'endèmic problema de l'aigua o els ambiciosos programes de pavimentació i enllumenat de carrers. La ciutat arribava a l'equador de segle amb un cens oficial de 19.483 habitants. Començarien les obres d'electrificació de la línia del ferrocarril. S'acabava el fum i sutge. Els primers conflictes laborals a Pirelli conviuen amb les campanyes de beneficència per l'Hospital que conduïa Josep A. Serra Alsina *Lalo*. A la premsa, els sectors més immobilitistes advertien que no es podia oblidar l'esperit del 21 de gener del 39. Tots aquells que havien estat represaliats d'una o altra manera de ben segur que no ho oblidaven. El Congrés Eucarístic fou un magnífic aparador per perpetuar-se com l'eterna *reserva*

espiritual. Un creixent relaxament i tolerància respecte les manifestacions culturals més nostrades permeteren a les autoritats d'assegurar-se unes lleialtats fidels de bon conformar. S'editaven llibres en català, es recuperaven els entremesos populars, es feien ballades de sardanes i es reinstauraven algunes de les festes locals menys contestatàries. De l'autèntic Carnaval ni ase ni bèstia. El cronista es felicitava de que *haya casi desaparecido aquél carácter estridente en lo que se respecta a la mascarada soez y grosera del pintarrajeo absurdo*. La vila es feia ressò dels concerts de la pianista Leonora Milà a Suïssa i Alemanya, i l'Espanya oficial plorava la mort de Manolete. El concordat amb el Vaticà contribuiria a legitimar la dictadura i els acords de cooperació militar amb els Estats Units donarien la benvinguda a Mr. Marshall. Mentre, la Guerra Freda s'escalfava per moments.

A casa, el règim tenia dificultats per mantenir l'equilibri entre la voluntat modernitzadora i la preservació dels valors més rancis de la *Cruzada*. La televisió era la nova eina de promoció. A la meitat dels cinquanta els indicadors econòmics s'equipararen per primer cop als anteriors al 36. Els pantans que el dictador inaugurava a tort i a dret van permetre d'anar reduint les restriccions elèctriques, amb permís, això sí, de la *pertinaz sequia*. Les polítiques del règim anirien evolucionant de l'autocràcia militar a la tecnocràcia de l'Opus Dei. L'expansió local de l'avicultura propicià el ressorgir de la nova Fira de Novembre. Els russos enlairaven la sonda Sputnik i aquí, alguns, estrenaven SEAT 600. La barriada de *la Murcia Chica* guanyava gruix i continuava deixada de la ma de Déu. El bus urbà, però, ja connectava la plaça de les Neus amb Baixamar. El 1955 la ciutat tenia 22.013 habitants. Els *pisos del Manco* -més enllà de la frontera de la rasa d'en Miquelet- permetien gaudir dels primers gratacels locals. *Villanueva empieza a tomar aspecto de ciudad*, deien els del Diario. El consumisme s'obria camí en forma de 600, Biscuter o Vespa. El pintor Alexandre de Cabanyes o el ballari Joan Magrinyà eren objecte d'homenatges i l'esport local assolía èxits en ciclisme, hoquei o atletisme. Ah! i l'Ajuntament? A l'Ajuntament hi continuava el Ferrer Pi...

El febrer de 1950 es feia pública la nova junta de La Unión Villanovesa, que quedava integrada per les següents persones: president, Gil Figueras Colomé; vicepresident, Salvador Soler Artigas; secretari, Marcelo Mallofré; vicesecretari, Antoni Guasch Miró; tresorer, Francesc Arnàez Escardó; comptador, Àngel Cardona Sánchez; bibliotecari, Francesc Veciana Romeu i com a vocals, Josep Rovira Huguet, Antoni Ferrer Guivernau i Joan Figueras Ventosa. Aquell mateix mes l'entitat va organitzar diferents actes per commemorar *el centenario de la primera sociedad coral en España*.

De la fundació dels Cors d'en Clavé en parlava el setmanari Villanueva y Geltrú en la seva edició del 11 de febrer de 1950: *Clavé, con sus coros, arrancó los obreros villanoveses del fango que estaban sumergidos, inculcándoles un amor a las tradiciones, una cultura musical y unos afanes de superación en las obras por ellos interpretadas, que engrandecieron en gran manera el espíritu de nuestras clases obreras. Para ello fundó en 1856 los primeros coros villanoveses, que poco más tarde se convertirían en la Unión Villanovesa que ha venido sosteniendo los principios Clavetanos hasta nuestros días...*

Entrats els anys cinquanta el panorama associatiu local encara no es podia permetre gaires alegries. Antonio Ferrer Pi es mantindria encara molts anys com a màxima autoritat municipal i els referents de la cultura local continuarien inamovibles en el sí d'un vilanovisme poc o gens resistencialista. Com bé diu Soler Bou: *una cosa és fer vilanovisme i una altra fonamentar les bases d'una incipient resistència*

Perquè, en definitiva, aquella cultura local, ni tant sols, com va escriure el mateix autor *no ha contribuït, a nivell oficial, al redreçament cultural del nostre poble d'una manera efectiva*. Aquella cultura vilanovina estava relacionada d'una manera general amb una cultura espanyola que ho absorbia tot.

Si el marc polític i legal no era prou limitador per les vel·leïtats de l'associacionisme local, calia afegir-hi les limitacions econòmiques que, com en el cas del Coro, l'acompanyarien anys i panys. En aquesta línia, el desembre de 1951 la Junta enviava una carta al rector de la Parròquia de Sant An-

toni Abat Mn. Llorenç Garriga on s'indicava que *las actuales dificultades económicas porque atraviesa esta Sociedad, dificultades cada día más agravadas, nos obliga a rescindir contra nuestra buena voluntad, el importe de los tiquets mensuales que en cantidad de 100 pesetas veniamos satisfaciendo Pro-restauración de la Iglesia Parroquial*. La quota passaria , doncs, a 25 pessetes.

Per la mateixa raó, el Ball de la fira del novembre anterior s'havia hagut de celebrar al saló del Cafè del Coro degut al preu "abusiu" que els cobrava l'empresari del *Teatro Artesano*.

El Mestre del Cor Josep Mestres dirigia els assaigs sense cobrar, i les poques esperances de fer una mica de caixa es centraven en l'actuació de les Caramelles. Per això, es plantejava que el format mínim per poder fer una actuació prou llúida fossin: dos violins, un contrabaix, un clarinet, una flauta i un acordió. Les invitacions per les Caramelles de març de 1951 anaven dirigides a les següents persones i organitzacions: *Ajuntament de Vilanova i la Geltrú, Primitiu Cucurella, Doña Pilar Marqués, Serafí Gimenez, Foment Vilanoví, Sr. Alcalde, Joan Olivella, Francesc Puig Figueras, Manuel Echevarria, Vicenç Gibert, Peixerot, Antoni Freixas, Manuel Escofet, Joan Echevarria, Isidre Baqués, Jaume Aviñó, Felix Pascual, Solicrup, Gran Peña*.

A la reunió extraordinària de junta del 5 de setembre de 1951 s'hi tractà del projecte de reforma d'Estatuts en relació a l'admissió i els deures dels socis i l'organització del Cor. En carta a l'alcaldia s'hi detallava que l'interès de la junta era *proceder a una depuración de los socios actualmente existentes en la Sociedad, en especial los denominados protectores, con el fin de que la misma tenga una mayor afinidad a los ideales que propugnó el maestro José A. Clavé, y tenga asimismo un cariz más amplio de dignidad y seriedad*.

Al local s'hi afegí una placa amb el corresponent *Reservado el derecho de admisión* i es demanà el suport de l'Ajuntament en cas de precisar del servei d'ordre públic.

En relació al local, l'entitat ocuparia l'estança que havia estat del dissolt *Club Deportivo Villanueva*, on hi ubicaria l'arxiu i la secretaria. Atès que el

nou Club de Futbol Villanueva, d'acord a l'informació dels programes tenia l'estatge al Bar Orient i que ni jugadors ni simpatitzants tenien cap relació amb el Coro, es procediria a retirar les pissarres que hi havia al local. En aquelles dates l'administració del Cafè anava a càrrec de Josep Lluch i fill. Com s'evidenciava a la reunió de junta de novembre del 51, l'estat de la Societat era de *deficit en gran quantia*. Això afectava molts i diversos comportaments de l'entitat. Entre d'altres mesures es proposava de canviar les llums actuals per fluorescents, de més baix consum; i s'expulsaven els membres del *Club Ajedrez Villanueva* que compartien el local però no volien fer-se socis. Per acabar-ho de complicar, el govern civil imposà una multa de 150 pessetes al president i al secretari per no haver enviat a revisar els balanços anuals corresponents a 1950. Ah!, i calia revisar l'harmòni, que tampoc sortia de franc... L'increment de liquidesa passava per l'augment d'associats i, en aquesta direcció s'apuntava la necessitat de fer més atractiva l'oferta a través d'activitats esportives, representacions teatrals o potenciar el servei de biblioteca. Potser per tot això, la primavera de 1952 -essent president Gil Figueras- es representaren diferents obres teatrals per part de la secció Artística de l'entitat. Peces com *No vull casar-me*, *Els jocs de Cupido*, *Marqués de Setcases exdífunt* o *El vell flautista*, que exigien del permís de l'autoritat i eren actes reservats als socis.

Més canvis a la junta. El vicesecretari Antoni Guasch es feia càrrec de la secretaria per defunció de Marcelo Mallofré i el vocal Joan Figueras Ventosa ocupava la vicepresidència, vacant per dimissió del seu titular Salvador Soler. L'economia continuava ofegant l'entitat i aquesta es veia obligada a anul·lar la subscripció a la publicació *Circulo Literario* que enviava regularment les *Selecciones Mensuales*. Les dificultats obligaven la junta administrativa a passar comptes cada setmana.

El maig de 1952 es feien les primeres reunions al Foment Vilanoví per preparar l'acte d'homenatge de les entitats a l'alcalde de la ciutat Ferrer Pi *por su gestión en pro del bienestar de Villanueva*.

L'ambient era enrarit i això es notava en molts aspectes del funcionament intern de l'entitat. Es demanaven certificats mèdics als socis coristes que no anaven als assaigs o a les actuacions, o bé s'acusava directament al president de l'acumulació de deutes. Aquell clima va desembocar en la dimissió del president Gil Figueras el mes de juliol. La renúncia no seria acceptada per la junta fins passada la Festa Major. Fins i tot es parlava de campanyes orquestrades per alguns socis coristes contra la junta de l'entitat.

A la Festa Major de 1952 el Coro va organitzar com a actes propis una ballada de sardanes a la rambla -davant el seu local- amb la cobla *Els Escolans* de Sant Sadurní d'Anoia, a més d'un concert-cafè a la rambla i balls de tarda i de nit a la seva pista d'estiu.

El 9 de setembre de 1952 en Assemblea General Ordinària es pretenia elegir una nova junta. La falta de consens en relació a la presidència deixà el nou equip en fase d'interinitat fins la nova assemblea. L'equip era integrat per: president, Josep Farràs Escofet; vicepresident, Salvador Soler Artigas; secretari Santos Betran Lorient; vicesecretari, Jorge Benito Tomàs; tresorer, Joan Jansà Mirabent; comptador, Joan Ferré Batet; bibliotecari, Pere Mestres Mas; vocals: Miquel Freire López, Adrià Mateu Torruella, Pau Montaner Galofré i Josep Gambín Amela.

Finalment, en assemblea convocada el 14 d'octubre del mateix any la direcció entrant es consolidava amb aquests noms: president, Josep Farràs Escofet; vicepresident, Santos Betran Lorient; secretari, Antoni Guasch Miró; vicesecretari, Angel Perelló Cuenca; tresorer, Gil Figueras Colomé; comptador, Joan Garcia Moreno; bibliotecari, Angel Cardona Sánchez; vocals: Pau Montaner Galofré, Josep Rovira Huguet, Pere Mestres Mas i Joan Jansà Mirabent.

Any rere any, La Unió Vilanovina col·laborava en l'acte de Homenatge a la Vellesa de la Casa d'Empara, talment com ho feia en els actes anuals de homenatge als vells mariners que organitzava el Pòsit de Pescadors.

El novembre i desembre de 1952 la junta de l'entitat i la soprano Ventura Mestres creuaren diverses cartes amb motiu de la gira que la cantant de

sarsueles feia amb la Companyia Francisco Bosch per diferents indrets de l'estat espanyol: Pamplona, Valladolid, Palencia, Maó...

En carta del 9 de novembre, la junta li retreia que *de un tiempo a esta parte, parecia que te apartabas del Coro, sea porque algún miembro de la Junta parecia que no cuadraba a tu manera de pensar...*". En qualsevol cas, acabaven amb un *te deseamos profundamente que este principio de tu carrera sea continuada, que no desfallezcas*, i li enviaven un número de loteria de Nadal.

Per apaivagar en la mesura del possible els problemes econòmics el maig de 1953 s'informava als socis de l'acord de junta per incrementar les quotes mensuals de 8 a 10 pessetes.

S'apel·lava a la fibra sensible dels associats tot recordant-los que es tractava de una *entidad casi centenaria, motivo de orgullo para todos sus socios y simpatizantes*. I s'hi afegia: *Todas las dificultades surgidas han sido siempre de orden puramente económico; el alma de las Sociedades Corales es el humilde, y a éste no puede pedírsele gran cosa más que voluntad, fe y tesón para que no desfallezca su espíritu*. De feia temps hi havia cansament en els coristes i el Mestre Milà advertia que la poca serietat en l'assistència als assaigs podia desembocar en la desaparició de la coral. Per revifar l'interés caldria programar concerts més sovint. Fins i tot el Mestre-Director s'oferia a ensenyar a socis protectors per convertir-los en coristes, mitjançant el cant i la interpretació de melodies modernes. De moment, i no sabem amb quines conseqüències, es prohibia de fumar als assaigs de la coral.

El gener de 1954 fou un moment especialment dolorós per l'entitat. La música vilanovina quedava orfe amb la mort del popular músic i compositor Francesc Montserrat i Juncosa. El Mestre Montserrat havia estat director de l'Orfeó Vilanoví i de la Societat Coral la Unió Vilanovina entre d'altres formacions.

El febrer es tornava a renovar la junta de l'entitat. Feia uns mesos que Josep Farràs -afectat per una malaltia- havia cedit la presidència accidental a Gil Figueras. Així, doncs, la cosa quedava així: president i tresorer, Gil Figue-

ras Colomé; vicepresident, Josep Rovira Huguet; secretari, Antoni Guasch Miró; bibliotecari, Angel Cardona Sánchez i vocals: Pau Montaner Galofré, Pere Mestres Mas i Joan Jansà Mirabent.

L'abril del mateix any la junta adreçava una carta a l'alcaldia demanant que la nit del 17 -nit de Caramelles- no es permetés l'actuació a la ciutat de l'Agrupació Coral de Cubelles, per entendre que aquell dia era exclusiu de les agrupacions locals.

Més enllà de les dificultats econòmiques, les relacions amb l'arrendatari del local també suposaven un seguit de contratemps recurrents. Així ho indicava el vicepresident en carta tramesa a l'alcaldia el 12 de juny de 1954. Parlava de les circumstàncies difícils que travessava l'entitat *tales como la situación violenta entre la misma y el propietario del inmueble Sr. Ezequiel Zuñiga Izquierdo*.

El malestar de la Junta es feia explícit en una carta enviada pocs dies després pel president de l'entitat al propietari, queixant-se de les obres que s'estaven fent al local *contra els interessos de La Unió Vilanovina*. S'assegurava que el propietari actuava de mala fe. Feia un any que el propietari havia comprat la totalitat de l'immoble i, per tant, ara el Coro ja no estaven en qualitat de sotsarrendats, sinó que tenien la condició d'arrendats.

Les reformes al cinema del Teatre Artesà que afectaven l'espai de la sala i el seu contingut acabarien amb la desaparició del vell *Teatro Artesano*, ara ja convertit total i definitivament en Cinema Diana, manllevant i oficialitzant el renom que arrossegava de feia temps. Les obres tindrien continuïtat el 1959 amb l'inauguració de la sala del cinema Villamar.

Amb tot, continuaven les dificultats per donar continuïtat i estabilitat als membres de la junta directiva. Ara, i arrel d'un accident del president Gil Figueras i un pronòstic de llarga recuperació, la primavera de 1954 es nomenava president en interinitat i amb prerrogatives de president nat a Joan Vallés Guxens. Així mateix, Josep Escardó Sansi era nomenat vocal en substitució de Pau Montaner.

A finals de març de 1955 s'estructurava la nova junta amb els següents integrants: Joan Vallés Guxens, president; Angel Perelló Cuenca, secretari; Antoni Guasch Miró, comptador; Gil Figueras Colomé, tesorero; Angel Cardona Sánchez, bibliotecari, i Pau Montaner Galofré, vocal.

El 1955 la Secció Artística de l'entitat representava l'obra *Els germans Farrerons*, amb la participació de Leonor Juncosa, Ventura Mestres, Maria Carme Beltran, Joan Gibert, Josep Vallverdú i Marcos Alvaro entre d'altres, i sota la direcció de Joan Vallés.

Coneixedor de la precarietat econòmica de l'entitat, sorprèn la carta adreçada per Ferrer Pi el 30 de setembre de 1955 a la junta de La Unió demanant suport econòmic pel Club de Futbol Vilanova, atès que calien nous fitxatges i un esforç addicional per mantenir la categoria. La nota, entenem que enviada a totes les entitats, acabava dient: *mire con interés villanovés la posibilidad de prestar al C.F. Villanueva la ayuda que necesita.*

Malgrat la transformació del local, però, s'hi continuarien celebrant altres activitats com sempre s'havien fet. Ho recordava Dolors Casañas, qui durant molts anys fou taquillera del cinema: *Al Teatre Artesà, però, també s'havien celebrat balls i altres actes. Per Carnaval, la societat Unió Vilanovesa, el diumenge, el dilluns i el dimarts de Carnaval celebrava el Ball de les Dues Hores. El diumenge, a les deu de la nit, es feia un esplèndid ball de disfresses amb valuosos premis. Els preus eren: invitació 3 pessetes i llotja 25 pessetes. El dimarts a les deu de la nit extraordinari Ball de Mantons. El preu d'invitació era de 2 pessetes i la llotja de 20 pessetes. Totes les recaptacions d'aquests balls eren a benefici de l'Hospital.*

Ja hem comentat amb anterioritat les diferents posicions que adoptaren algunes entitats locals davant les limitacions pròpies de la dictadura. Així com el Foment es centrava en la recuperació de tradicions més locals, en la línia d'allò que pregonava el setmanari Villanueva y Geltrú i que es va conèixer com a *vilanovisme*, acomboiat no poques vegades pels gestors locals del règim; el Coro s'orientava més cap aspectes d'un folklorisme catalanista més genèric en la línia oberta per la Secció Folklòrica: sardanisme, esbarts

dansaires, teatre, música, caramelles... i, com no podia ser d'altra manera, focalitzats en el cant coral inspirat en el seu moment pels Cors d'en Clavé. Ho relatava Ricard Belascoain: *a la dècada del cinquanta poden deixar establertes dues línies d'actuació diferents; l'una, oberta i pragmàtica, vinculada essencialment al folklore, en la que a cops aïllats i a cops en simbiosi actuen el Foment, l'Ajuntament i en alguns aspectes la Secció Folklorica, els grups vinculats a Montserrat, passant per altres més exclusivament de conscienciació política com l'HOAC, els grups Escoltes, el moviment teatral vinculat a Can Catòlic, etc. Tot plegat però, aquests grups i moviments són els que d'una o altra forma omplen la vida vilanovina d'aquest període.*

En aquest sentit, la incipient recuperació de les Comparses per part del Foment s'ha volgut veure com una nova fita en aquest procés de redreçament local i la seva particular via d'incorporació al catalanisme.

Això succeïa per primer cop el dimarts de Carnaval de 1955. Ho explicava Xavier Garcia: *es presentaven a la sala de l'entitat, amb el vestit del comparser, mentre s'hi celebrava un discret ball de màscares i feien la passada enmig de l'expectativa del jovent ballador. Sortiren a la Rambla i entraren al ball que també feia La Unión Villanovesa. Allò fou com la metxa que encengué l'emoció, el record i el desig.*

Comportaments que comptaven amb la complicitat de l'autoritat municipal que deixava fer i que, a canvi, com ha precisat Canales *ya no se pedía entusiasta adhesión y participación, sino, mucho más pragmáticamente, agradecimiento.* El 1953 La Unió Vilanovina acollia en el seu sí -i de manera semblant a com ho havia fet amb la Secció Folklorica- una nova entitat que tot just feia les primeres passes, la *Agrupación Excursionista Atalaya*. De fet, Talaia i Coro feren camí plegades durant el període de gestació de la primera, atès que la seva fundació oficial es situa a l'onze de setembre de 1955.

Com indicaven al primer butlletí editat la tardor de 1957: *Elementos entusiastas del noble deporte excursionista que laboraban aisladamente, acordaron aunar sus actividades formando una asociación, que tomó el nombre de Talaia.*

Reunímonos interinamente en el local de La Unión Villanovesa (...) Así que nuestras posibilidades lo permitieron, nos trasladamos al actual local.

El grup d'amics i coneguts que feien excursions per les rodalies de la ciutat des de mitjans dels quaranta van plantejar d'organitzar-se com a grup el 1950. Com expliquen al llibre commemoratiu dels primers cinquanta anys, en aquella fase inicial van viure estretament l'ambient del Coro: *D'acord amb la junta directiva de la Sociedad Coral la Unión Villanovesa, més coneguda com El Coro, aquell grup heterogeni es constituïa provisionalment en la naixent Agrupación Excursionista Atalaya, dins de la centenària entitat vilanovina (...) Els primers carnets de soci van expedir-se l'1 d'abril de 1953, signats pel president del Coro, el Sr. Joan Figueras Ventosa, i pel president de l'Agrupació, el Sr. Miquel Fortuny Armajach. La junta constituent, fins l'assemblea de l'11 de setembre de 1955, l'encapçalava com a president Miquel Fortuny, i Tomàs Muela feia de secretari, amb les vocalies de Joan Vallès, representant del Coro, Ramon Lozada, Josep Julià, Ramon Moliné, Tomàs Cruells, Josep A. Rión i Antoni Ordovàs (...) Cada dijous al vespre, es feia reunió de junta. El Coro deixava la seva secretaria, una bonica saleta situada en el primer pis del local el carrer Col·legi. Era un espai impregnat per la llarga història de l'entitat sorgida dels Cors de Clavé. Al centre hi havia una gran taula de fusta massissa, ovalada, on s'exposaven els afers de l'Agrupació. Arrambades a les parets, unes vitrines plens de llibres i, en un llenç, uns quadres amb la fotografia de les persones que havien presidit la societat. Tot plegat, s'hi podia ensumar un aire de prestigi cívic. Per accedir a la secretaria calia creuar, en la planta baixa, el gran saló vuitcentista del cafè, aleshores regentat per Llorenç Lluç Mestres, que també es va fer soci de l'Agrupació.*

De fet, però, la voluntat de la nova secció no era l'autonomia sinó la plena independència. Els calia un nou local on aixoplugar socis i material de muntanya. A finals d'agost de 1955, i des de la secretaria del Coro es convocava als socis talaiencs a una reunió extraordinària l'11 de setembre de 1955 al local de l'Orfeó Vilanoví. Aquell dia es constituïa formal i oficialment l'Agrupació Excursionista Talaia i s'establien al nou local del carrer Sant Pau, 27.

Érem, doncs, a la segona meitat dels cinquanta. Ferrer Pi era amo i senyor d'allò que es feia i desfeia a la ciutat. Legitimitat per amplis sectors de la dreta i del vilanovisme tradicional, les contrapartides d'aquest joc foren les pautades concessions d'algunes manifestacions festives locals tan ingènues com poc contestatàries.

Parlar de Carnaval a les darreries dels cinquanta podria semblar una temeritat, sinó fos perquè la traducció real i efectiva d'aquell fenomen no anava més enllà de tolerar unes Comparses de to festiu i colorista sota l'asèptic epígraf de *Fiestas de Invierno*.

Com recorda Canales: *En realidad, la reinstauración de una versión del Carnaval bajo el rótulo de Fiestas de Invierno no fue algo privativo de Vilanova y se dio en otros lugares como Tenerife, en formulaciones, además, mucho más transgresoras.* Davant d'aquella realitat, el règim franquista passaria en poc temps de la discreta tolerància a la rotunda explotació de la festa. Diu Canales: *se daba proyección a la fiesta al otorgar el título de comparsa mayor a las hijas de las autoridades provinciales. Conseguía de esta manera oficializar la fiesta (...) En realidad, lo que el alcalde hacía era legitimarse a sí mismo y a las autoridades franquistas explotando con inteligencia su papel de intermediador entre la cultura oficial franquista y los tímidos desafíos culturales de la derecha católica.*

Mentre, el Coro es preparava per commemorar els cent anys d'existència. El maig de 1958 la Junta de l'entitat era formada per: Joan Vallés Guxens, president; Josep Gibert Sans, vicepresident; Josep García Fernández, secretari; Josep Andreu Mestres, tresorer-comptador i Angel Cardona Sánchez, vocal-bibliotecari.

Els actes del centenari s'havien programat pel 17 d'agost d'aquell mateix any. Una commemoració no exempta de controvèrsia atesa l'acceptació unànime de l'any 1861 com a naixement oficial de l'entitat.

En carta de la junta de l'entitat a l'alcaldia pidolant ajut econòmic per l'efemèride, es justificava l'esdeveniment al·legant que *si bien el actual nombre de La Unión Villanovesa data del año 1861*, es pretenia de fer un homenatge

conjunt a les diferents formacions que de manera embrionària havien precedit el naixement de La Unió, fent esment del Cor La Paloma i de l'Orfeó Vilanoví, moviments diversos situats entre els anys 1856 i 1861.

En qualsevol cas, el 17 d'agost de 1958 es celebraren els corresponents actes commemoratius amb la concentració d'estendards a partir de les deu del matí, missa a les onze i concentració de totes les corals convidades a partir de les dotze del migdia davant del *Palau Municipal* entonant les peces *Salut Cantors* i *La Maquinista*, la peça composta per Clavé:

*En lo banquet del món
avui l'obrer ja hi cap;
los trobadors pregonen
les glòries del treball.
Progrés, virtut i amor
és nostre lema sant;
soldats som de la Indústria,
soldats som de la pau*

S'entregaren les medalles commemoratives per l'ocasió i a la una del migdia totes les corals es dirigiren al carrer de Josep Anselm Clavé on dipositaren una corona de flors a la placa identificativa del vial i cantaren *Els Pescadors*. El President de l'entitat Joan Vallés també havia demanat autorització a l'alcaldia per a la publicació d'un llibre-programa que recordés la diada. Una jornada on s'aplegaren fins a 78 estendards de diferents agrupacions corals i es reuniren al voltant de 1500 persones. Per aquesta raó, la Junta lamentava que l'Ajuntament no hagués contribuït econòmicament com s'esperava, i com sí havia fet cinc anys abans amb motiu del I Concurs Comarcal de Cors d'en Clavé, i així ho feien saber en carta a l'alcaldia setmanes més tard.

El 12 de febrer de 1959 en reunió de l'Assemblea General de l'entitat fou aprovada la nova Junta del Coro que quedava com segueix: Josep Andreu Mestres, president; Angel Cardona Sánchez, vicepresident; Pere Milà

Amell, secretari; Antoni Guasch Miró, tresorer i Francesc Veciana Romeu, bibliotecari.

El primer propòsit de la nova Junta era el d'animar ,en la mesura del possible, les activitats de la Societat Coral i així ho expressava en carta als socis tot demanant-los *superació, assistència i participació*.

De tot plegat, en faria molta falta.

Cant IV: anys seixanta

«*Que la nit serena avança, i la mar tranquil·la està*»

(*Los Pescadores*. Lletre de Josep A. Clavé)

Els Plans d'Estabilització dirigits pel català Joan Sardà obririen una nova etapa. Era el començament del *desarrollismo*. A Berlín un mur dividiria Europa, física i ideològicament. A Dallas era assassinat JFK. Mentre, el franquisme executava Julian Grimau i es creava el temut Tribunal d'Ordre Públic, el TOP. L'*Obra Sindical de Educación y Descanso* era la manera de tenir entretingut i controlat el personal de les empreses. La liberalització dugué un període d'expansió que afavorí les hores extres, la pluriocupació i, amb ells, la societat de consum. Com deia Raimon: *les botigues ben plenes, les butxaques ben buides*. A Vilanova, però, els turistes passaven de llarg. Com es deia al diari local: *nuestra actividad laboral nos independitza de rastroseras concesiones al turismo*. La ciutat superava els vint-i-cinc mil habitants. Proliferava la construcció de conjunts de *cases barates* i amb l'enderroc del que quedava de la fàbrica de Mar la rambla arribava a la platja. Un incipient barri de Les Roquetes -aleshores de Sant Rafael- començava a fer-se notar. També es feien notar els avenços de tot ordre. A la Fira tan es podia comprar un televisor com tastar un pollastre *al ast*. Altres coses es perdien pel camí: els populars serenos, la Font Xica, les activitats al Teatre Apol·lo

o la criança de porcs per part dels escombriaires. Entre la nevada del 62 i els aiguats de dos anys després no era d'estranyar que la volta del torrent al carrer Unió s'ensorrís cada dos per tres. Naixia la Penya Barcelonista local i el C.F. Vilanova pujava a tercera divisió. La generació que pujava aportava nous models de convivència i actitud davant la dictadura. L'associacionisme cultural de nova factura, la música dels Setze Jutges o les finestres a l'exterior feien córrer aires més contestataris, acompanyats, això sí, de moltes corredisses i garrotades. El 1965 la població superava els 30.000 habitants. Barris perifèrics de patis desendreçats creixien sense ordre ni concert. Creixement i desenvolupament s'obstinaven en seguir camins divergents.

Tips dels problemes amb l'aigua la manifestació de les galledes deixava les autoritats amb un pam de nas. L'aigua -clara com és- es convertia en un dels aspectes més tèrbols dels seixanta. La gent vivia amb la guerra del Vietnam, els problemes de vivenda, l'elecció de Carrero Blanco com a president del govern o la mort del Che. El turisme consagrava l'*Spain is different* a cops de sol i platges, boites, la cançó de l'estiu, twist i rock & roll. A les antípodes d'aquests fenòmens es creava la primera Comissió Obrera a Vilanova. El PSUC i altres reductes clandestins, un sector de capellans conscienciats i altres grupuscles socials i veïnals, treballaven per millorar el panorama i intentar articular una resistència amb cara i ulls. Es municipalitzava el servei de subministrament d'aigua, s'instal·laven els primer semàfors i el 1967 s'aprojava el Pla General. La Carpa Juanita sortia per la tele i el consumisme creixent disparava l'aparició de sucursals bancàries. El maig del 68 desvetllava consciències i altres passions. Els *feliços seixanta* portaven la transgressió d'algunes conductes morals. Apareixen els hippies, Elvis, els Sirex, el Duo Dinamico, la minifaldilla o la música *ye-ye*. La multiplicació de cantautors compromesos i el naixement de les escoles Cossetània o Llebex posaven de manifest que els temps estaven canviant. El juliol de 1969 Antonio Ferrer Pi abandonava el màxim càrrec municipal després d'exercir durant vint-i-tres anys. La ciutat s'havia aprofitat de la conjuntura favora-

ble nascuda d'unes polítiques econòmiques més aperturistes i de les aliances estratègiques del règim. El farmacèutic Miquel Benavent Seguí seria nomenat nou alcalde. Benavent representava la nova generació de polítics que no havien participat o tingut responsabilitats directes en la Guerra Civil. Els nord-americans arribaven a la lluna -o no?- i la ciutat inaugurava l'Institut de Batxillerat Manuel de Cabanyes.

. . . . .

Malgrat les pretensions i els bons propòsits de la nova Junta, l'entitat entraria en una mena testat de letargia del que li costaria sortir-se'n. Les dificultats econòmiques, les limitacions del local i el poc entusiasme de la massa social durien el Coro a un programa de mínims i de veritable subsistència tot esperant temps millors. Ho il·lustrava una entrevista del *Villanueva y Geltrú* al seu president Josep Andreu Mestres el 17 de juny de 1961.

Deia el president: *La Sociedad Coral celebró su centenario en el año 1958, y aún suena el eco del Salut Cantors entonado en la calle de Anselmo Clavé por millares de coristas que procedentes de diversos pueblos y ciudades nos acompañaron con sus estandartes en tan memorable fecha, que toda Villanueva recuerda todavía. Con su centenario esta Sociedad ha pasado, sin duda, por días alegres y días amargos. Desde entonces, y haciendo acopio de gran voluntad, sus actividades se han reducido a Caramellas, algún concierto, excursiones, festivales y el montaje de varias zarzuelas*

En relació a les causes d'aquella paràlisi també era força explícit:

Toda Villanueva sabe que tenemos una herida sangrante que no cicatriza: la pérdida de la pista de verano y la gran sala de ensayos. No es ocasión ahora de analizar sus causas, pero si decir que con tan sensible corte, la sociedad va perdiendo vida propia. Esa sociedad cultural, no es sólo una sala de café, sino donde también se cultivaba el arte, tiene una hermosa biblioteca y las puertas abiertas invitando a todo el que quiera conocerla en su verdadero ambiente.

Respecte a quins eren els projectes més immediats, el president responia: *El porvenir de esa sociedad depende del resultado de la lucha entablada, a que he aludido antes. De sobresaliente tiene la entereza y seriedad en esa lucha que todo buen socio, corista, Junta y buen villanovés está empeñado.*

No deixa de sorprendre l'al·lusió continuada a la complicitat de tota la ciutat amb la seva causa.

De fet, a la dècada dels seixanta s'aniria gestant una nova generació de persones que permetria de dinamitzar més endavant el món associatiu aprofitant, cal dir-ho, el tímid oberturisme de la dictadura.

Com indicava Ricard Belascoain: *L'esclat es comença a gestar a la dècada dels seixanta amb la irrupció d'una generació jove, al voltant dels vint anys. Majorment, fills dels que havien estat els protagonistes danys anteriors, i que giravolaven o sortien de les mateixes entitats que els seus predecessors, però amb un esperit i interessos diferents. Són els temps de les colles, de l'escoltisme, del moviment del teatre i de la Nova Cançó.*

Aquell esperit decadent del Coro era comú en altres entitats i manifestacions. Sense anar més lluny, les Comparses de l'any 1962 s'anunciaven sota el pronòstic del fracàs. Algú havia profetitzat fins i tot la seva propera desaparició. Tres eren les societats participants: la Confraria de Pescadors, el Foment i la Talaia. Els pocs membres del Coro aquell any s'afegiren a la bandera de la Talaia.

El setembre de 1963 i sota presidència de Josep Andreu la junta de l'entitat prengué l'acord de suspendre reunions i assaigs de la coral fins a disposar del nou local resultant de les obres que s'estaven fent a l'immoble. En aquesta línia s'informava de les negociacions i converses amb el propietari Sr. Zuñiga, disposat a foragitar-los definitivament del local. En aquell litigi La Unió Vilanovina acudí -aconsellats per l'alcalde- a l'advocat barceloní Josep Pi-Sunyer Cuberta, jurista emèrit i antic professor de Ferrer Pi, les habilitats del qual permeteren a l'entitat de mantenir el local tot i que reclosos a l'entresol de l'immoble. Malgrat els esforços del Sr. Zuñiga per foragitar-los

definitivament, salvaren la situació mercès a la clàusula que protegia les biblioteques populars -la biblioteca del Coro era amb servei de préstec- i que no permetia el desnonament per falta de pagament. La falta de liquiditat va prorrogar els pagaments pendents a l'advocat en repetides ocasions.

Les obres acabaren l'estiu de 1964 i el nou local al primer pis del carrer Col·legi, 31 s'inaugurà el 4 d'octubre del mateix any amb la participació de l'Orfeó Pirelli i una representació de la Federació dels Cors d'en Clavé. Aprofitant la avinentesa es nomenà l'alcalde Antonio Ferrer Pi com a President honorari de La Union Villanovesa, a qui li fou entregat un pergami recordatori del reconeixement.

Mentre, s'apujaven les quotes de 8 a 15 pessetes mensuals i es participava com cada any a la cavalcada de Reis. La junta lamentava la disminució progressiva del nombre de socis.

El 1965 es feia una sortida social a Andorra i es participava com en altres ocasions a la concentració de Cors de Clavé que patrocinava *El Corte Inglés*. L'any acabava amb la ratificació de la junta formada per Josep Andreu i Mestres de president; Angel Cardona Sánchez, vicepresident i bibliotecari; Pere Milà Amell, secretari i Antoni Guasch Miró, tresorer.

Amb màxima unanimitat l'assemblea proposà de reclutar cantaires juvenils que permetessin canviar el signe de l'entitat que, segons el seu President *pasa por una mala época o decadencia*.

Per tal de dinamitzar les activitats més tradicionals l'any següent les caramelles anaren acompanyades d'un conjunt de guitarres elèctriques. Per aquelles dates Pere Milà era nomenat Mestre Honorari del Coro.

El març de 1967 es renovava novament bona part de la junta, orientant tots els esforços per fer front a la notable precarietat econòmica i recordant que *para pagar el último impuesto de Hacienda, se han hecho muchos equilibrios*.

La junta era presidida per Josep Andreu Mestres; Adrià Mateu, vicepresident; Joan Matabosc Sabrià, secretari; Francesc Arnaez Esquerdo, tresorer; Joan Cluses Ribes, bibliotecari; Rafael Almirall Musté, vocal-estandard

i Pere Milà, Mestre-director. Un mes després tots els membres presentaven la seva dimissió que no fou acceptada pel president.

En reunió posterior es ratificaren els càrrecs i s'indicava que la junta *procure laborar para su resurgimiento dejando de banda toda desafortunada o personal gestión anterior.*

Calia, doncs, com es deia fer *borrón y cuenta nueva y trabajar en equipo.*

Una de les propostes acceptades fou la d'enviar col·laboracions periòdiques al Villanueva y Geltrú *a fin de propagar nuestra nueva concepción vital y estimular un ambiente propicio para sus fines culturales y recreativos.*

A efectes de disposar d'un local adequat s'iniciaren converses amb el rector de Sant Antoni per poder disfrutar del local de l'antic Orfeó Vilanoví. D'altra banda, la junta no acceptà el suggeriment de *enajenar libros de la Biblioteca para disponer el pago del débito con Hacienda ni otra clase de pagos.* Aleshores la biblioteca tenia caràcter circulant, el que volia dir amb servei de préstec. En paral·lel, el conserge Sr. Ribera es convertí en nou bibliotecari per dimissió del titular Joan Cluses.

Moltes accions de la junta anaven encaminades a la necessitat de visualitzar l'activitat del Coro, a efectes de retindre els socis i captar-ne de nous. En aquest sentit es plantejava la gairebé obligació de fer sortir les caramelles per Pasqua de 1968 *a fin de dar fe de vida*, i després d'haver faltat a la cita l'any anterior.

El president Josep Andreu -afectat per una malaltia- va presentar la seva dimissió, i amb ella es va precipitar la consegüent renovació de Junta que el febrer de 1968 quedava d'aquesta manera: Joan Miret i Bistué, president; R. Sánchez, vicepresident; A. Sánchez, tresorer; J. Matabosc, secretari; R. Ribera, bibliotecari; R. Almirall, vocal-estendard; F. Montaner, vocal i Pere Milà, Mestre-director de la coral.

Les resolucions posteriors de la junta evidenciarien que la dimissió de l'anterior president no havia estat voluntària sinó induïda *vista su actuación durante los últimos años de su ejercicio en que abusando de la confianza en el depositada por sus compañeros de Junta, llegó hasta la malversación de fondos pertenecientes a la Sociedad.*

En el context de les delicades relacions de la Societat amb el propietari del local Sr. Zuñiga es pactaren amb ell unes dates concretes per organitzar balls socials, un extrem que el contracte d'arrendament prohibia. Les dates acordades foren la nit del dissabte anterior a Les Comparses, la revetlla de Sant Joan, la nit del dissabte anterior a la Fira de Novembre i la nit de Cap d'Any. Així mateix, també es demanaren els permisos per poder instal·lar un rètol lluminós a la façana.

Hi havia la certesa i el convenciment de que la música coral havia de ser el revulsiu que la Societat necessitava per afrontar el futur amb garanties. En aquest sentit, el president Joan Miret manifestava que *nuestra agrupación coral debe modernizarse con canciones y coplas de actualidad y que a ser posible debiera formarse una agrupación mixta a fin de dar nuevo impulso a nuestra entidad*. Calia que el Cor multipliqués les actuacions, més enllà de les caramelles de Pasqua. Així, d'acord amb el Mestre Milà es va fer una crida als socis perquè assistissin als assaigs setmanals i a les actuacions.

Arribats el 1969 s'havien produït alguns canvis a la junta. Antonio Sánchez era el nou secretari i Rafael Toledano assumia la Tresoreria. D'altra banda s'ampliava la junta - atès que *la actual va un poco cargada de faena* - i Manolo Ramos es convertia en vicesecretari i Alfred Simón en bibliotecari.

Els primers mesos d'any serviren per fer realitat un dels antics propòsits d'articular un cor infantil en el sí de l'entitat. El maig es feia una sortida a Barcelona amb els joves coristes acompanyats dels pares. Vindrien altres sortides a Poblet o Santes Creus. Els assaigs del cor infantil eren dirigits pel Pare Escolapi Tremps.

En una nota penjada al Cafè de l'entitat es feia una crida als assistents habituals perquè es convertissin en socis de l'entitat.

A tancar de la dècada, La Unió Vilanovina coixejava. Si bé s'era conscient de que costaria de tornar a córrer, hi havia esperances fonamentades de que potser aviat es podria caminar amb una certa normalitat.

DEL 1936 AL 1972

Cantada d' "El Coro" a la Rambla Francesc Macià, en la celebració dels actes del 75è aniversari. Juliol de 1936

Assaig de la coral a la seu social, dirigida pel Mestre Montserrat. 1946

Cantada de nadal·les a la plaça del 18 de julio. Desembre 1947

Celebració popular del centenari, al carrer col·legi, davant la seu social. 17 d'agost de 1958

Desfilada de penons de les corals participants, en els actes del centenari. 17 d'agost de 1958

Canta conjunta amb l'orfeó Pirelli al local social.
4 d'octubre de 1964

Assemblea general, presidida per Joan Miret, amb la presència del president de la Federació de Cors Clavé, sr Castilblanco. 6 de febrer de 1969

Desfilada dels penons de les corals participants en els actes de la inauguració del monument a Anselm Clavé.
25 d'octubre de 1970

Inauguració del monument a Anselm Clavé a la Plaça Major, 25 d'octubre de 1970

Caramelles mixtes, adults-infantils, davant del monument a Anselm Clavé. Abril de 1972

Cantada al Pavelló d' esports en motiu de la inauguració del Monument a Anselm Calvé. 25 d'octubre de 1970

Cantada de caramelles, dirigides pel mestre Milà. Abril de 1972

Carnet de soci de 1936

Carnet de soci de 1958,

DEL 1973 AL 1987

Cantada als Camils. Tardor de 1975

Anada a Montserrat. Juny de 1979

Arrivo d'El Coro (policia local)

Arrivo de l'Acord (la Flotan)

Comparsa d'El Coro, a la Plaça de les Cols. Febrer 1983

Comparsa de l'Acord a la seu social del carrer Pàdua. Febrer 1983

El primer Vidalot d'El Coro.

Agermanament dels Vidalots de l'Acord i El Coro. 1983

Comparses del Coro i de l'Acord, a la plaça de la Vila.
Febrer 1985

Comparses del Coro i de l'Acord, a la plaça de la Vila.
Febrer 1985

Cantada en el marc de la celebració dels 125è aniversari,
al restaurant Cossetània. 1986

El president d' El Coro Albert Sanabra fa entrega de la
litografia de la commemoració del 125è aniversari a l'alcalde
de la ciutat Jaume Casanoves. Restaurant Cossetània. 1986

A PARTIT DEL 1988

Homenatge a la sòcia d'honor la mòmia Nessi. Maig de 1993

Celebració del 10è aniversari de la fusió Coro-Acord. 1997

Campionat social de futbolí al pati del local del carrer Teatre. Primavera 1993

Sortida del grup ciclista de la Unió. Tardor de 1990

L'Envelat a la plaça Casernes. Febrer 1991

Arribo de 1995. La guardia de Franco al pati de La Unió

La Unió organitza l'acte final de l'Arribo de Vilanova. Febrer 1997

Coros de carnaval , 1995

Actes esportius del dissabte matí, la corrida de toros, 1994

Actes esportius del dissabte matí, hokey sobre gel, 1990

Els Pastorets al teatre Principal. Nadal 1993

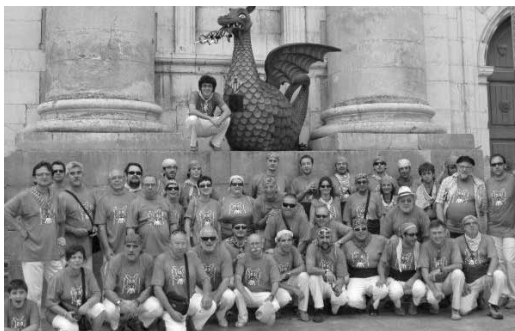
Obra de teatre " La Corte del Faraón" Al principal. Estiu de 1989

Les comparses de l'Unió 2006

Les comparses de l'Unió 2008

La Unió Vilanovina responsable del drac de Vilanova.
Portants del drac. Agost 2009

Cantada de Cors Clavé en commemoració del 150è
aniversari de la Unió. Plaça Pau Casals 31 de juliol 2011

Sopar de membres i ex-membres de la Junta.
Novembre 2011

Cantada conjunta de les corals vilanovines en el concert
commemoratiu dels 150 anys, a l'auditori Eduard Toldrà.
25 de novembre de 2011.

Cantada de la coral de la Unió Vilanovina en el concert
commemoratiu dels 150 anys, a l'auditori Eduard Toldrà.
25 de novembre de 2011

Cant V: anys setanta

«La nit expira! Lo jorn s'obira»

(Los Pescadors. Lletra de Josep A. Clavé)

Els setanta engegaven amb crispació, repressió i reivindicacions populars. El Consell de guerra de Burgos o l'execució de Salvador Puig Antich recordaven que la dictadura no estava per punyetes. Les vagues es generalitzaven en demanda d'unes condicions socials i laborals més dignes. Es constituïa l'Assemblea de Catalunya sota la trilogia Llibertat, Amnistia i Estatut d'autonomia. A les vigílies del Nadal del 73 ETA acabava amb el president del govern Carrero Blanco. L'atemptat va activar la decadència de les estructures del règim. Arias Navarro en seria el nou president. La pluriocupació i consumisme de la dècada precedent es veurien amenaçats per les crisis continuades. La indústria tèxtil agonitzava. A Cubelles es projectava la construcció d'una central tèrmica, mentre al Massís del Garraf s'hi instal·lava el nou abocador d'escombraries de Barcelona. L'increment del preu del petroli i l'encariment de les matèries primeres i dels queviures faria escalar la inflació fins a límits esfereïdors. L'any 1970 Vilanova i la Geltrú tenia 35.926 habitants. La xifra s'havia doblat en el darrer quart de segle. La indústria trontollava i el turisme no arrencava. Naixia l'Escola Sant Miquel, el Cinema Club *Vértice*, el grup de teatre l'Escotilló, el centre d'esplai

Quitxalla o la colla castellera dels Bordegassos de Vilanova. Com no podia ser d'altra manera, d'una escissió dels Bordegassos en vindria la Colla de Mar. L'alcalde Benavent, amb el permís de l'Ansón i de Mn. Lluís, vetllava perquè les entitats fessin bondat i no li esvalotessin gaire el galliner. Associacions de veïns o entitats com la Talaia s'erigien en centres de resistència cultural. L'Escola Industrial vilanovina s'integrava a la Universitat Politècnica de Barcelona i assolía, així, categoria universitària. Naixia la parròquia de Sant Joan i John Lennon i Mari Trini competien pel *hit-parade*. S'inaugurava a Ribes Roges la plaça dels *Heroes de la Armada*. La ubicació d'un canó enmig de l'espai públic exemplificava l'esperit i el mal gust de l'Ajuntament en matèria de monuments. La Setmana del Mar celebrava la seva primera edició, i els ulls s'esplaiaven amb el joc d'un crac holandès anomenat Cruyff. El 16 gener de 1974 el Consistori vilanoví encapçalat pel seu alcalde feien una visita oficial a Francisco Franco i li oferien la medalla d'or de la ciutat. Després d'haver-se-la estalviat durant trenta cinc anys..., calia fer-ho ara? Vilanova seria un dels darrers reductes en mantindre la festa del *Dia de la Liberación*. També eren notícia la revolució dels clavells a Portugal o la marxa verda al Sahara. Franco moria al llit el 20 de novembre de 1975 després d'una llarga malaltia. Per altres, la malaltia havia durat quaranta anys. Al Valle de los Caídos i sota una llosa de mil cinc-cents quilos es tancava una de les etapes més fosques i tràgiques de la nostra història col·lectiva. El Rei Juan Carlos I de Borbón assumia el relleu com a nou cap testat. En terme de Sant Pere de Ribes s'aixecava el nou hospital de Sant Camil. La vaga general del novembre del 76 va acabar en ball de bastons. Aquell any s'havia posat la primera pedra de la nova Plaça Xoriguer. Un espai públic dissenyat amb la participació dels veïns. A la rambla s'inauguraven els flamants magatzem *Europrix* amb escales mecàniques i a la Geltrú la nova escola Sant Jordi. Les entitats de la Comissió de Carnaval i altres col·lectius farien renàixer poc a poc el Carnaval vilanoví. Proliferaven tota mena de partits polítics amb un ball de noms i sigles que marejava. A

començaments de 1976 Josep Piqué i Tetas es convertia en nou alcalde de la ciutat. La Marxa de la Llibertat, els actes de l'Assemblea de Catalunya, el recital de Manuel Gerena i altres actuacions musicals i teatrals, els mítings a La Sala o l'Onze de setembre a Sant Boi testimoniaven una voluntat de canvi irreversible. Mentre, la ciutat canviava de nom i passava de Villanueva a Vilanova. El tenor Joan Lloveras triomfava al Liceu i del *Villanueva y Geltrú* passàvem al *Diari de Vilanova*. El nou Setmanari de Vilanova li faria de company de viatge. El Catòlic i La Sala -aquesta última amb dret a ball d'arrambada- protagonitzaven l'oferta lúdica. L'arribada del *destape* acabaria empatxant al més insaciable. El 76 la Talaia s'imposava al Pòsit en nombre de parelles comparses i acabava amb el *no hay quien pueda con la gente marinera*. El monument als Caídos era retirat de la plaça de les Neus i dut al cementiri per ofensa d'uns quants. El projecte de illa de vianants posava els botiguers en estat de guerra. Les primeres eleccions democràtiques després de la guerra duïen una aclaparadora victòria socialista a Vilanova i a Catalunya i convertien Adolfo Suarez de la UCD en nou president del govern. El 3 d'abril de 1979 es feien les primeres eleccions municipals que convertirien Jaume Casanovas i Escussol del PSC en el primer alcalde de la nova democràcia. Vilanova es retrobava amb el seu passat a les runes de Darró. Ara, però, ja res tornaria a ser igual.

. . . . .

El gener de 1970 començava amb una renovació de junta que ratificava Joan Miret com a president de l'entitat. L'acompanyaven en els càrrecs directius: Alfred Simon, vicepresident; Angel Perelló, secretari; Angel Cardona, vice-secretari; Rafael Toledano, tesorero; Rafael Almirall, vocal-estandard, Andreu Usieto, vocal de la coral infantil i Francesc Montané com a bibliotecari.

Per aquelles èpoques, en no poques ocasions la junta amonestà al cafeter de l'entitat Angel Sánchez perquè hi havia evidències de que al local s'hi juga-

ven quantitats de diners apreciables. Un fet que, en paraules del president, la junta no podia tolerar pel bon nom de la societat i, per tant, es prohibien aquelles pràctiques.

El 1970 La Unió Vilanovina es proposà d'erigir en una plaça de la ciutat un monument dedicat a la memòria de Josep Anselm Clavé. En previsió de tan important esdeveniment, tots els estandards històrics de la Coral es dugueren a Sant Martí Sarroca per procedir a la seva restauració per part de la brodadora Roser Puche. S'aprofità l'ocasió per encarregar a Sant Cugat Sesgarrigues mones de Pasqua pels membres de la coral infantil.

El programa de caramelles d'aquell any reflectia un ambient d'esperança i optimisme que feia temps que es trobava a faltar: *la Societat Coral La Unió Vilanovesa continua el combat de la cultura i de l'art. Malgrat moltes dificultats per les quals ha hagut de passar ha vingut per a ella l'hora de la superació, perquè la voluntat sempre guanya en les empreses dels homes. Després de cent anys d'existència ella segueixen en peu. I un segle, amics, és molt llarg.*

S'enaltia la trilogia clavetiana de Virtut, Progrés i Amor i s'apuntaven com a projectes més immediats una excursió coral a la Vall d'Aran, l'esmentat monument a Clavé en indret a designar per l'autoritat i la coordinació d'esforços i projectes per aconseguir, quan més aviat millor, un local propi per a l'entitat.

Era prioritari que la Societat disposés de les seves sales d'assaig, d'estudi i d'esbargiment i això es el que la Junta actual està mirant i hi té posats els seus anhels i sentiments. *ENTRE TOTS ES FA TOT.*

També aquell any, i a petició seva, es cedí el local a la colla sardanista Els Dansaires Vilanovins per poder fer reunions i disposar de la secretaria.

S'obrien finestres, però tot i així, costava d'airejar. El Coro participà en l'homenatge que es va fer a Antonio Ferrer Pi, qui durant els darrers vint-i-tres anys havia estat alcalde de la ciutat. També contribuïren econòmicament a sufragar el mantó de Manila ofert a la Comparsa de Honor i el 1 de juliol es desplaçaven a Barcelona amb motiu del concert que les

societats corals oferien a Franco al Parc de la Ciutadella tot cantant *La Maquinista* i el *Gloria a España*

L'acte, però, que concentrà totes les energies de la junta fou, com hem dit, el monument dedicat a Clavé. Després de diversos ajornaments el dia assenyalat per a la inauguració seria el 24 d'octubre. Miquel Ferrer Roig - soci protector amb el número 1 - i la seva senyora Elena Mauri foren designats padrins de la festa-festival programada per aquell dia a la sala d'actes de la Biblioteca Balaguer. Per la seva part, Roser Miret - filla del President - fou elegida pubilla de la Societat. La festa comptava amb la col·laboració de la soprano Ventureta Mestres i del Cor *El Penedès*.

Atès que el piano de la Biblioteca Balaguer no estava en condicions d'oferir un concert, un cop feta la diagnosi per la professora Blanca Rosa Bertran, es valorà la possibilitat de fer l'acte al Foment Vilanoví. Es demanà suport econòmic a l'Ajuntament i, mentre, la plaça Major -avui de Pau Casals- es condicionava i endreçava per acollir l'acte de inauguració.

També es comptava amb la col·laboració dels Dansaires Vilanovins i s'organitzava un concurs fotogràfic sota el lema *Monumento a Clavé*.

Un dels fets més controvertits de l'organització de la jornada fou el de la missa. Com recull l'acta de Junta: *Se ha ido también a ver al Rector de la Iglesia Arciprestal de San Antonio Abad, para celebrar allí la Santa Misa del Domingo día 25, diciéndonos que se ve obligado a celebrar la Misa en lengua castellana, nosotros insistimos y le hacemos ver que tendria que ser en catalan, ya que la fiesta es meramente catalana en todo su ambiente, negándose rotundamente a nuestro ruego, acto seguido vamos a ver y hablar con el Rector de la Parroquia de Santa Maria de la Geltrú y allí no nos ponen ningún inconveniente, y acordamos celebrar allí el acto religioso del festival.*

A mida que s'acostava la data la junta mostrava la seva preocupació pel gran nombre de butlletes de la rifa, fetes per l'ocasió, que eren retornades per moltes agrupacions corals d'arreu del país. Mentre, calia solventar un altre conflicte domèstic. Les reunions diàries dels organitzadors dels actes del mo-

nument entraven en conflicte amb els horaris del cafeter de l'entitat, que tancava puntualment a les nou del vespre per regentar un altre bar de la vila. Així, més d'un dia, la comissió pro-monument trobava el local tancat i barrat. Finalment, els dies 24 i 25 d'octubre de 1970 es celebraren els actes festius amb motiu de l'inauguració del monument a Clavé. Com deia l'opuscle publicat: *Que aquest dia a tots ens faci aixecar el cor, plens d'il·lusió i d'esperança i ens faci dens el cervell, per al treball fecond, de demà i de sempre*".

El monument era obra de l'escultor barceloní Gabriel Alabert, tallat en pedra de les pedreres de Sant Vicenç de Castellet, amb un bust en bronze de Clavé i una al·legoria de batuta i lira en ferro forjat. A la pedra hi eren gravats els noms de diversos directors de la Societat Coral vilanovina.

El dia 24 tingué lloc al Foment l'acte festival amb la dissertació del President de la Federació de Cors de Clavé senyor Josep Castilblanco, la proclamació de la Pubilla de la diada i les actuacions de l'agrupació Coral *El Penedès* de Vilafranca, la soprano Ventureta Mestres i el baríton Rafael Campos.

L'endemà diumenge hi hagué la concentració d'agrupacions corals, recollida d'autoritats davant l'Ajuntament on cantaren el *Salut Cantors*, missa a la Geltrú i inauguració del monument a les dotze del migdia. A la tarda hi hagué el concert al Pavelló d'Esports per part de set corals. Aquell dia llüiren els tres estendards de La Unió Vilanovina corresponents als anys 1862, 1881 i 1934. Als actes hi assistí el senyor Conrad Farré i Clavé, net del fundador.

En un article de l'escriptor Xavier Garcia al programa commemoratiu s'hi podia llegir: *Cal que els dirigents de la Societat Coral La Unió Vilanovesa (que han de començar per canviar el nom, puix que "vilanovesa" és fruit de l'anacronisme vuitcentista: el nom és "vilanovina"), emprenguin la tasca de reconstruir l'obra educadora a través de la música...*

Per la seva part, el president Joan Miret insistia en fer una crida als pares i mares perquè duguessin els més petits a la Coral infantil.

Una setmana més tard s'entregava a Ferrer Pi -en qualitat de President Honorífic del Coro- la medalla commemorativa de la diada.

Com ja s'ha fet avinent, la falta d'entesa entre la junta de l'entitat i el cafeter Angel Sánchez era un fet recurrent: el servei, el joc, els horaris... *Se le recomienda que sea más amable con la clientela y con los Srs. Socios*, recollia una acta de junta.

Com que s'hi continuava jugant, la junta optà per convocar-lo a una reunió. Després de diferents intents aconseguiren de parlar-hi. Tal era l'expectativa que es decidí de posar un magnetòfon en un calaix de la taula del despatx *porque creemos que se diran cosas de interes que conviene tener grabadas*. Arribat el moment, el cafeter anuncià enmig d'amenaques que al Cafè s'hi continuaria jugant. El cafeter era el pare del secretari de la junta del Coro. L'afer es liquidà donant de baixa pare i fill. Malgrat tot, al Cafè s'hi va continuar jugant fins l'extrem que la directiva va demanar consell a la Federació dels Cors d'en Clavé i a l'advocat Antonio Ferrer Pi.

Com ja hem avançat, la dècada duria canvis significatius en el marc de l'associacionisme local. El Coro no en seria aliè. Les entitats veien com els incipients moviments polítics que tot just començaven a brotar els prenen protagonisme. Homes i dones formats en entitats cíviques i culturals durant els últims anys, ara giraven els ulls cap a l'articulació de partits polítics, sindicats i altres plataformes des d'on lluitar contra la dictadura i preparar el escenari posterior a la mort del dictador.

Malgrat tot, no tots els comportaments eren lineals. Entitats de nova creació com L'Acord, no renunciaven a simultaniejar l'associacionisme cultural amb una actitud de base resistencial. Com deia Belascoain: *Encara que sembli una certa contradicció, l'any 1972 neix una entitat nova que més endavant serà l'únic revulsiu dels anys posteriors: l'Acord, societat que reuneix un sector jove -i, en molts aspectes, radical-, que omple el buit deixat en aquest terreny pels seus antecessors, que es dediquen, a jornada completa, a la subversió*.

Mentre, La Unió Vilanovina continuava amb la seva particular pugna amb el propietari de l'immoble. La sentència derivada de la querrela interposada per la propietat deixava l'entitat únicament amb el primer pis del carrer

Col·legi. A mida que es reduïa el local, també es reduïen les activitats...
L'entitat es quedava sense aire.

Les activitats en aquell canvi de dècada es reduïren a la presència d'uns pocs cantaires cada dijous. No hi havia activitat coral ni actuacions públiques. Com anotava el secretari: *de esta forma la històrica entidad languidecía poco a poco.*

Paradoxalment, els anys setanta veurien nàixer o mantenir-se una colla d'entitats corals: el Coro, l'Orfeó Vilanoví, l'Orfeó Cossetània, la massa Coral del Pòsit de Pescadors, l'Orfeó d'Educación y Descanso Pirelli, la coral infantil L'Estrop i d'altres.

El Carnaval de 1972 era premonitori de l'estat de salut del Coro. Així ho expressava l'escriptor Xavier Garcia: *A les Comparses surten el Foment, Vilanoví, el Pòsit de Pescadors i l'Agrupació Excursionista Talaia (...) La Unió Vilanovesa no hi pren part perquè té entaulada lluita contra la mort, rescabaland-se de les malalties que ha sofert aquests darrers anys.*

El monument a Josep Anselm Clavé havia suposat per a l'entitat una nova acumulació de deutes. Mig any després encara quedaven per liquidar molts dels talonaris de la rifa enviats a agrupacions corals forasteres, i... per postres, la subvenció demanada a l'Ajuntament havia estat denegada.

El maig de 1971 la colla sardanista dels Dansaires Vilanovins -a través del Sr. Fenollosa- demanaven d'incorporar-se formalment al Coro. La junta acordà d'establir un període de prova per veure com evolucionaven els esdeveniments. Entretant, es parlava també de la possible fusió entre La Unió Vilanovina i l'Orfeó Coral Flonc. Més endavant, la relació es limitaria a cedir-los el local per assaigs i ús de la secretaria.

Contribuint a incrementar patrimoni, el president de la delegació local d'Educación y Descanso de Pirelli Sr. Carlos Redondo, cedí al Coro més de seixanta partitures de diferents obres procedents de l'Orfeó Pirelli.

El juliol de 1971 la Junta emetia una carta dirigida *A tots els vilanovins* on s'exposava que l'entitat afrontava els 110 anys *al servei de la gent treballadora que té ganes d'anar pels camins de la cultura, de l'autenticitat.* A la carta es

recordava i agraiïa la tasca de Víctor Balaguer, Teodor Creus, Francesc de Sales Vidal, Eduard Toldrà i d'Anselm Clavé. També es tenia un record especial pels socis benemèrits: Juli Santcliment, Pelegrí Bis, Joan Vidal, Jaume Rovira i Josep Rion. En el capítol de projectes es parlava de la creació d'una coral de veus mixtes amb col·laboració d'instruments de corda, de fer funcionar novament la biblioteca fundada el 1899 i de dur a terme la revisió d'estatuts. *No podem viure del passat (...) Som claverians, no per cantar, sinó per estimar. Cantem perquè estimem*, pregonaven en els passatges més emotius. S'anunciava que es destinaria una reserva del 50 % de tots els ingressos per poder disposar d'un local de propietat en el futur, i es feien vots perquè alló pogués ser una realitat amb la commemoració el 125è aniversari. Finalment, sindicava que a la ciutat li calia *una potent escola de música, a la que caldria dir Escola de Música Toldrà*, amb una crida final : *Necessitem més socis, més cantaires, més infants, més homes (...)* Vilanoví, vilanovina: *no facis el sord* L'agost de 1971 es feia una excursió a Vic, Ripoll i Puigcerdà i, passat l'estiu, s'encetava un nou conflicte intern.

La junta es feia ressò del cansament de molts coristes, estat que s'atribuïa als mètodes del Mestre-Director Milà. Es suggeria de buscar un nou Mestre més jove, amb nova metodologia i capaç d'arrossegat gent jove. Setmanes més tard, el president Joan Miret -amb tota la ma esquerra del món- comunicava la decisió a Pere Milà. Aquest, però, no acceptà i demanà un període de prova per formar un conjunt musico-vocal amb gent jove per cantar musica moderna acompanyats de tres instruments. Amb poc convenciment, el president i la junta accediren a la petició del Mestre. El conflicte es resolgué amb una carta del 27 d'abril de 1972 on el Mestre Milà dimitia i lamentava haver perdut la confiança de la junta.

Com cada any, per Nadal s'obsequiava amb un lot de torró i xampany pel mestre Milà i pel cobrador de la Societat Sr. Borrell. Pel sopar de Cap d'Any es demanà pressupost al restaurant Roxy. El sopar-ball de cotilló per socis, coristes, protectors i simpatitzants pujava a 325 pessetes per cap, amb

fritura de peix, postres, raïm, vi, una ampolla de cava per parella, bossa de cotilló i una faria pels senyors i tabac ros per a les senyores. El sopar-ball amb tocadiscos aplegà quaranta sis persones.

El febrer de 1972 es produïren alguns canvis a la junta, Francesc Montané fou rellevat per Pere Soldevila com a bibliotecari i Rafael Almirall fou substituït per Josep Mestres com estandardista.

Aquell any les caramelles, amb la col·laboració dels Dansaires Vilanovins, resultaren un èxit. A l'assemblea comarcal de Vilafranca del Penedès on s'hi aplegaren membres de diferents corals, el representant de la Federació els recomanà de *tener buenas relaciones públicas con las autoridades de la localidad* i de procurar de modernitzar-se per poder captar gent jove.

El juny del mateix any Joan Josep Chalaux acceptà el càrrec de nou Mestre Director del Cor. Chalaux, resident a Barcelona i *Comendador de la Orden de Alfonso X el Sabio*, havia estat Mestre Director de l'Orfeó Pirelli.

Maria dels Àngels Mas Cardona - representant del Coro - fou elegida Pubilla de Vilanova i la Geltrú per la Fira de Novembre. Al sopar de Cap d'Any foren convidats d'honor la nova Pubilla, el Mestre Chalaux i la soprano Ventura Mestres.

Al contrari del que havia passat amb els Dansaires, l'any següent no s'arribà a cap acord amb Serra Alsina per poder fer les caramelles conjuntes amb la *Peña Lalo*, ni tampoc amb la Casa d'Empara.

A finals del 73 Pere Fernández es convertiria en nou secretari en substitució d'Angel Perelló. Així mateix, es creava el nou càrrec de relacions públiques que ocuparia Bienve Moya. Les dues incorporacions provenien del sector dels Bordegassos de Vilanova.

L'any següent s'encetava amb la participació de la festa dels Reis al Col·legi Sant Miquel amb concert coral, gominoles pels nens i joguines per l'escola. Les caramelles també foren a benefici d'aquella escola tan especial.

Per aquelles dates, la junta plantejava la celebració d'una festa commemorativa en relació als cent cinquanta anys del naixement i els cent anys de la

mort d'en Clavé; a més de la celebració del set-cents aniversari de la carta de fundació de la ciutat

Aquell, però, seria una any molt especial en la vida de La Unió Vilanovina. Després de molt de temps el Coro tornava a sortir a Les Comparses, organitzaven la primera Comparsa del Vidalot de després de la guerra amb trenta tres parelles, i al ball hi apareixia un Carnestoltes fugisser, el personatge més emblemàtic, contestatari i prohibit del Carnaval. A les Comparses hi sortien dues banderes amb cinquanta cinc parelles la dels grans i divuit parelles la infantil, vestits amb la camisa blanca, armilla verda, corbata de llaç negre i faixa vermella.

No en va, la junta prioritzava ara la participació al Carnaval com a fórmula de dinamització i promoció. Així ho il·lustrava Xavier Capdevila: *El Coro i el Carnaval ressusciten. El dijous gras del 74, s'organitzà per primera vegada una xatonada social al petit local el Coro al carrer Col·legi; s'hi va presentar "el secretari Ton" que, amb un sermó clandestí, anunciava que el prohibit Rei Carnestoltes tornaria aviat a la ciutat; diumenge sortia la comparsa del Coro amb armilla verda i dimarts de Carnaval sortia també del Coro una incipient comparsa de disfresses que ressuscitava el Vidalot; l'abanderat d'aquell Vidalot -un bufó verd i roig amb un estendard- fent un salt espectacular es convertia en el símbol del nou Carnaval Vilanoví, aquell "vidalot" era el "Jesse" (Josep Jasanada) que, juntament amb altres abanderats-bordegassos com el Pere Fernández amb la bandera de la comparsa, entraven a la llegenda.*

A l'assemblea del mes de juny la junta directiva era ratificada i felicitada per les activitats de Carnaval. Un reconeixement que el president Joan Miret personalitzava en Bienve Moya *gran impulsor de la revitalització de la comparsa del Coro i relacions públiques de l'entitat*, i a qui havia estat atorgada la medalla al mèrit comparser.

Els Carnavals de l'any següent foren celebrats conjuntament amb la Penya Barcelonista i la Talaia. El lloc de trobada i ballaruga era La Sala, llavors coneguda per *Salón Marfil*.

Sobre la taula hi havia el projecte de contactar amb altres societats esportives i culturals de la ciutat amb l'objectiu de formar una gran societat on desenvolupar tota mena d'activitats. Una proposta que no tingué el ressò que s'esperava.

El context propiciava una creixent sensibilitat per les qüestions polítiques i un increment de la dinàmica reivindicativa. A inicis de 1975 el Coro organitzava un cicle de conferències a l'Orfeó Vilanoví amb el títol *Problemàtica social avui*, amb la participació d'Antonio Alvarez-Solís, Rafael Ribó i Eugeni Giralt, vinculats a l'Assemblea de Catalunya.

Malgrat tot, membres del Coro d'aquella època reconeixen que el nivell de politització no era ni de bon tros semblant al d'altres entitats com la Talaia. El president Miret sempre va cuidar i tenir present aquest aspecte. Tot i així, com hem vist, s'organitzaren diferents activitats de sensibilització, es participaria al Congrés de Cultura Catalana o a la Coordinadora d'Entitats. Amb motiu d'una estada de Setmana Santa a Siurana on es prepararen unes caramelles, Miquel "Quel" Martorell es convertí en nou director del Cor de La Unió Vilanovina. Calien noves formes i nous mètodes, i el paper del director fou determinant pel relleu de l'agrupació coral. Es convertí en cor mixt, hi hagué noves incorporacions i es renovà el repertori. Fou una etapa prolífica i de reviscolament del cor. Un període que es perllongà fins els primers vuitanta i que, per tant, coincidí amb una època d'efervescència reivindicativa i mobilitzacions de tota mena. Cantar era, també, una forma d'expressar i de vehicular les inquietuds, les exigències i les esperances.

Mort el dictador, el Coro es plantejava d'incrementar el seu pes dins el Carnaval vilanoví. En aquesta línia es manifestava la voluntat de gestionar l'Arrivo del Carnestoltes i organitzar Les Danses de Vilanova com a nou acte de Carnaval. L'entitat, però, també participaria a la jornada d'home-natge a Josep Antoni Serra Alsina "Lalo".

Però tornem un moment enrere. El 1974 encara hi hauria un fet del tot influent per a la vida interna de la societat i la seva evolució futura. Fou la

integració dels Bordegassos de Vilanova, que s'havien constituït en colla castellera dos anys abans.

Com indica Belascoain : *als anys 70 dos punts importants són la colla dels Bordegassos de Vilanova, impulsada des de la llibreria Darró i on conflüen joves del Moviment Escolta i el Moviment Juvenil de Colònies d'Estiu. Dos anys més tard s'integren a la Societat Coral Unió Vilanovina per tal de tenir cobertura legal i institucional per una banda, i per revitalitzar el fet associatiu com a eina d'acció socio-política per una altra.*

Així, doncs, un cop més, el Coro es converteix en lloc d'acollida com ho havia fet abans amb la Secció Folklorica, la Talaia i altres. La integració de membres d'una nova generació provinents de sectors fins aleshores inèdits i el canvi d'escenari polític, injectaren a la Societat nous aires reivindicatius i d'essència catalanista.

De fet, el desembre de 1973 es formalitzava l'integració dels Bordegassos després de les gestions dutes a terme per iniciativa del president Joan Miret per un costat i la complicitat de Bienve Moya per l'altra banda. Com s'ha dit després, uns i altres es necessitaven. Als Bordegassos els calia aixopluc legal i una seu social fixa, després del darrer periple pels bars Colon i La Perla, i al Coro li calia revitalitzar l'entitat i assegurar-se una injecció de nous associats. Tot i la situació delicada, en cap moment l'operació es va plantejar com una refundació de l'entitat. La bona nova s'anunciava en una circular penjada al Cafè del Coro: *A los Señores concurrentes de este café. A partir del Año Nuevo, nuestra Sociedad contará con una actividad más, ya que la Colla de Castellors Bordagasos de Vilanova han querido tener su local social en nuestra Sociedad, y a partir de ahora se llamaran Bordagasos de Vilanova de la Unió Vilanovesa (...) Hemos pensado en la Comodidad, lo recreativo, lo cultural y lo benéfico (...) Para aguantar castillos humanos hacen falta hombres, para aguantar una Sociedad hacen falta Socios.*

Els Bordegassos s'integrarien com a secció autònoma i mantindrien el nom original sense afegits. A partir de llavors tots els membres de la colla es con-

vertiren també en membres de la Societat Coral. Aquell procés va suposar la dinamització de l'entitat que va multiplicar els seus fronts d'activitat, fos en activitats de Carnaval o bé organitzant campionats de futbol-sala.

També així ho indicava Capdevila: *Els Bordegassos, conscients que allò seu es consolidava, necessitaven un aixopluc legal en alguna entitat. El trobaren entre els estendards centenaris de la Unió Vilanovina, "el Coro", que havia viscut una vida social rica als anys 50 i 60 en un gran local a la Rambla, i que ara agonitzava en un piset rellogat sobre el bar "Pim Pam", on quatre iaïos aguantaven la flama i el bust de Clavé, després d'haver-s'ho venut tot. La irrupció de bordegassos a la junta i a la direcció del Coro no solament ressuscità l'entitat sinó que fou l'estímul original de la recuperació del Carnaval a partir d'aquest any 1974. Aquell any, a la Comparsa hi anaren 1.800 parelles, tot un rècord.*

Però en aquells anys també passaren altres coses. Fets que -indirectament primer, i directament després- tindrien una repercussió determinant en el devenir de La Unió Vilanovina. El 23 de gener de 1974, i després d'haver verificat com a *lícitos y determinados* els seus objectius, quedava registrada al Govern Civil de Barcelona la nova Societat L'Acord. La nova entitat pretenia, segons l'articulat dels seus Estatuts redactats un any enrere: *fomentar la cultura de sus asociados y proporcionarles honesto esparcimiento y diversión.*

Les bones intencions es concretaven en: sessions de cinema, teatre, discos, recitals, etc, amb o sense comentaris. El primer local de l'entitat seria al 19 del carrer de les Sogues i, posteriorment, passaria al carrer de Pàdua. L'entitat, però, s'havia constituït i venia funcionant des de feia prop d'un parell d'anys. Seguint Belascoain: *La societat l'Acord i els Bordegassos seran els ens socio-polítics més importants i actius d'aquells anys a nivell associatiu. Aquesta societat neix al voltant d'una mena de coordinadora de gent jove que prové de les darreres fornades de grups i moviments com ara l'Escolta o Auxilia – institució de caire assistencial i cristià.*

Certament, el moviment escolta, els centres d'esplai, organitzacions com Auxilia -on s'hi feren les primeres reunions fundacionals de L'Acord- o

els mateixos Bordegassos, foren el bressol d'on sorgiren un bon gruix de persones que dinamitzarien el món associatiu i sociocultural de la ciutat. Personatges com Joan Borbonés i les estades de colònies d'estiu a Font-rubí i altres indrets eren veritables escoles de formació per a monitors i participants. D'allà en sortirien alguns dels protagonistes de la jove democràcia. La legalització dels partits polítics -com indicava Belascoain- tingué una incidència directa i negativa en les entitats i associacions diverses. Els partits feien innecessàries les associacions com a plataformes de reivindicació i política submergida. De manera general, el nombre d'associats es reduí sensiblement. En qualsevol cas l'aparició de L'Acord fou un revulsiu socio-cultural innegable i, alhora, tingué efectes directes sobre la dinamització del Coro, que identificà la nova Societat com un referent amb qui poder competir i emmirallar-se.

Diu Belascoain: L'existència en aquesta època de tal societat, conjuntament amb la del Coro, és important pel fet que ambdues reuneixen els diferents sectors joves actius a partir dels 60. Gent amb una intuïció del fet associatiu diferent a la imatge que fins aleshores havia representat el Foment com a grup tradicional, de classe i ancorat en els seus valors clàssics.

Cal dir que L'Acord era una entitat integrada per gent més jove que no pas la mitjana de les darreres fornades incorporades al Coro des dels Bordegassos. Més enllà d'aquest factor tampoc hi havia una transversalitat d'interessos. La gent de L'Acord eren majoritàriament estudiants més polititzats i radicals que la gent del Coro. Es il·lustratiu que en el moment de constituir l'entitat, els estatuts de L'Acord prengueren com a model els estatuts del GER de Sant Pere de Ribes. Els objectius principals de la nova entitat -que podríem qualificar d'intel·lectuals d'esquerra- passaven pel debat i la reflexió al voltant de la política, els aspectes socials i la revolució. Uns posicionaments inalterables que els dugueren a rebutjar en el seu moment l'organització del Trofeu Primavera de futbol que, entre d'altres, impulsava Jepi Mendez i que acabaria fent-se seu La Unió Vilanovina. Fins i tot, el Carnaval no era en primera instància un dels propòsits prioritaris de

L'Acord. Aviat, però, el gruix d'activitats de la nova entitat la situarien en l'eix de referència de l'associacionisme local. La seva condició d'estudiants els permetia d'obrir el local i el bar cada dia, cosa que no passava al Coro on bona part dels seus membres tenien d'atendre altres responsabilitats.

L'any 1975 L'Acord publicava *La Veu de la Pastera*, un òrgan intern de comunicació novedós i reivindicatiu que esdevindria referent per a molts sectors opositors a les velles estructures del règim.

De la nova entitat, deia Sixte Moral: *neix de l'interès de la joventut de Vilanova per donar alternatives a la situació enrarida del temps de lleure i d'oci. La societat anirà evolucionant en les seves idees i ben aviat es convertirà en un nucli resistent, on confluiran totes les ideologies que sustentaven l'oposició democràtica".* I en relació a *La Veu de la Pastera*, la qualificava d'*òrgan de premsa de l'oposició democràtica unitària. La publicació passà d'ésser un butlletí informatiu a una revista amb una tendència unitària i antifeixista.*

La Transició començava a caminar i el febrer de 1976 es rebia al Coro la carta de salutació del nou alcalde Josep Piqué. Aquell any es creava la Comissió de Carnaval constituïda pel Foment com a societat més antiga, la Confraria de Pescadors, la Talaia, el Coro, la Penya Barcelonista i l'Ajuntament. L'Acord s'hi incorporaria un any després.

Sobre aquest particular, diu Belascoain: *Amb la integració de L'Acord, principalment, s'enforteix la posició fins aleshores mantinguda pel Coro i amb el suport de la Talaia, en la línia de recuperar el model festiu d'abans de la guerra, conservant la puresa i la idiosincràsia i, ensems, vetllant per la utilització del català com a llengua en actes i programes.*

La Comissió reproduirà els recels, aliances i estereotips que acompanyaven les diferents relacions entre entitats.

Mentre, el capvespre del 27 de febrer de 1976 el Rei Carnestoltes llegia el Sermó de l'Arrivo, el primer d'ençà de l'any 1936:

*"Estic tan emocionat
després de bo i quaranta anys,*

*que no m'ho acabo de creure
que això hagi acabat”*

Aquell mateix any començava a caminar el Trofeu Primavera de Futbol, una iniciativa competitiva de futbol amateur que assoliria unes excepcionals cotes de participació amb la formació de tota mena d'equips representants d'entitats, associacions de veïns, etc... Alguns dels promotors de la idea foren Jepi Méndez, Joan Martí o Esteve Orriols. Des del primer moment La Unió Vilanovina es va fer seva l'organització del campionat.

Amb unes estructures polítiques del tot impermeables i un sistema pre-democràtic que encara lligava massa curt, l'associacionisme, el Carnaval i altres manifestacions socioculturals es convertien en altaveu de les reivindicacions populars. En aquell context defervescència es multiplicaven les organitzacions, associacions de veïns, partits polítics, taules de treball i altres plataformes disposades a accelerar el procés de canvi i preparar -se pel nou escenari de participació democràtica, especialment per articular l'alternativa municipal. El 25 de gener de 1976 el Coro, acompanyat dels Bordegassos, Associacions de veïns i altres entitats participaren -convocats per L'Acord- a la reunió constitutiva de la Coordinadora d'Entitats. Tant Coro com L'Acord formaren part del seu secretariat permanent. Igualment, ambdues entitats formaren part de la Permanent Local de l'Assemblea de Catalunya, adherint-se als postulats defensats i reivindicats per aquell organisme.

A finals del 76 la Secció Folklorica de la Societat Coral La Unió Vilanovina publicava la revista *Gralla*. Una publicació bimensual i en català dedicada al costumari de la festa a les nostres contrades i en la que hi col·laborarien importants folkloristes d'arreu del país.

De *Gralla* en parlava Sixte Moral: *un model de revista pel que fa a recuperació de tradicions i costums, molt ben impresa i treballada. Potser la seva aportació més important, que ha estat editada conjuntament amb la revista, fou el mètode per aprendre a tocar la gralla, sense oblidar importants estudis sobre el món dels castells.*

A l'Aplec de Lurdes del 76 el Coro cantava per primer cop en públic Els Segadors, mentre els Bordegassos aixecaven el pilar amb la senyera.

En un marc més prosaic, a finals de 1977 el Coro signava un contracte amb l'empresari local Liderico Jimenez, on aquest sol·licitava la utilització del nom de La Unió Vilanovina per promoure un Bingo al número 37-39 del carrer Jardí, immoble on anys després s'hi ubicaria el Diari de Vilanova. Així, s'autoritzava a fer ús del nom de la Societat per a la instal·lació i explotació del Bingo i, com a contraprestació, es deixava en arrendament a la Societat el local del carrer Manuel Tomàs, 32-34 de forma gratuïta mentre durés el contracte. Cal apuntar que ambdós locals eren de la mateixa propietària. El projecte, però, no va prosperar.

En un altre ordre de coses, la Secció esportiva de l'entitat organitzava aquell any el primer campionat de ping-pong amb la participació de la Penya Barcelonista, l'Associació de Veïns de Mar, el Tiplay, L'Acord, el Foment i el Coro. Relacionat amb la mateixa Secció -molt activa en aquells anys- el desembre de 1977 es presentava *Xut*, el nou butlletí de la Secció esportiva del Coro. Amb dues pàgines, tenia periodicitat setmanal, en català i era el complement informatiu del Trofeu Primavera de Futbol també impulsat per l'entitat. El butlletí fou substituït per *XIULET* el novembre de 1979 quan el Trofeu Primavera va passar a ser organitzat per l'Ajuntament.

Com ressaltava Sixte Moral, eren publicacions en català per un públic majoritàriament castellà i, per tant, cal valorar el seu paper com a vehicle d'integració: *Una de les aportacions més importants d'aquesta època, la constitueixen les publicacions Xut i Xiulet (...) Han aportat a la premsa esportiva local un intent de catalanitzar aquest sector, intent aconseguit plenament. Són unes publicacions adreçades majoritàriament a uns lectors de parla castellana i han estat acceptades, cosa que demostra que la llengua no pot ser mai una barrera en la integració dels nous ciutadans de Catalunya.*

El Carnaval de 1977 el Coro i la Talaia feien conjuntament el ball de mantons i el ball del Vidalot a La Sala. Dos anys després s'hi afegien els de L'Acord.

Entre Carnaval i Carnaval la vida ciutadana i associativa anava avançant.
Del Coro en parlava el Rei Carnestoltes al Sermó de 1978:

*Al Coro, club amb saleru
que feia cantar a la gent,
ja no hi canta ni el Senent,
ni la Coral Retamero
(...)*

*I com aquell qui va a l'hort
s'emboiquen amb la Fort;
amb un bingu com la Penya
per poder repartir llenya
(...)*

*Miret, has plegat el just moment,
tu, cap els teus matalassos
i a fer peles a cabassus
I els altres a pendre vent*

De fet, l'entitat es regia aleshores per una junta gestora que cuidava d'organitzar el Carnaval i de redactar uns nous Estatuts per presentar a l'assemblea general de març de 1979. En aquella junta gestora hi eren: Joan Miret, Bienve Moya, Josep Oliva, Albert Sanabra, Ramon Huguet, Salvador Carbonell, Bonaventura Orriols, Núria Cosp, Montserrat Capdevila, Xavier Orriols, Paquita Roig, Josep Mendez i Pere Fernàndez.

Així, doncs, el 25 de març i amb una participació de prop de cinquanta socis, l'assemblea aprovava la nova Junta del Coro que quedava integrada per: Bienve Moya, president; Josep Oliva, vicepresident; Salvador Carbonell, secretari; Bonaventura Orriols, vicesecretari; Ramon Huguet, comptador; Albert Sanabra, tresorer; Paquita Roig, bibliotecària i Pere Fernàndez, Xavier Orriols, Montserrat Capdevila i Josep Mendez com a vocals. Després del seu discurs de comiat com a president, Joan Miret rebé el reconeixement de l'Assemblea.

A la mateixa trobada s'aprovà de crear una comissió encarregada de buscar un nou local social.

Obrim un parèntesi per indicar que el 1978 la societat L'Acord instaurà els Cors de Carnestoltes dins el programa de Carnaval. Una innovació que trobava els seus orígens en les antigues estudiantines o les caramelles de La Grècia Grogona, utilitzant temes musicals més o menys populars i coneguts, s'hi afegien lletres divertides i provocadores pròpies de Carnaval. La nova activitat aviat seria adoptada per altres entitats que competirien entre elles en relació a l'originalitat de les lletres i les músiques, el nombre d'integrants o el vestuari.

La qüestió del local continuaria essent una de les principals prioritats. També el Rei Carnestoltes se'n feia ressò el 1979:

I els del Coro?, valga'm Déu;

quan cobreu per apuntar-se ?

No teniu on posar-se...

Si en aquell local no hi cabeu!...

No se'com aguanteu encara,

si només sou quatre gats,

i sortiu ben escaldats

quan l'Acord us planta cara?...

I parlant de provocacions, als darrers anys de la dècada dels setanta van sovintejar les humorades entre El Coro i L'Acord. Allò era la guerra. En una ocasió els de L'Acord van tancar els membres del Coro dins la Peixateria Vella on hi feien una activitat. La reixa fou bloquejada amb un cademat.

En un altre moment, foren els del Coro qui van tapiar l'entrada al local de L'Acord. Aquests –aprofitant una xatonada – regalaren als primers unes ampolles de cava enriquides amb *evacuol* que els farien anar de ventre uns quants dies. Aquestes i altres gestes eren recordades i celebrades per uns i altres.

Malgrat tot, la vida de l'entitat s'anava normalitzant poc a poc, i la dècada que venia seria decisiva per garantir-ne la continuïtat .

Cant VI: anys vuitanta

«*Al cantar l'albada presta-li homenatge*»

(*La Violeta*. Lletra de Josep A. Clavé)

La dècada s'iniciava amb la proclamació de Jordi Pujol com a primer President de la Generalitat de Catalunya després de la guerra. A l'estat espanyol Suarez ho deixava córrer i en el ple de investidura de Calvo Sotelo el 23 de febrer de 1981 el fantasma de la dictadura se'ns apareixia en forma de tricorni. Afortunadament, no passà d'aquella nit i es tornà a la normalitat. O potser no? A Vilanova l'èxit del Centenari del Ferrocarril contrastava amb el robatori a la Biblioteca-Museu Balaguer d'Erik el Belga. Teníem catamarà cap a Mallorca, bandera blava i nou Pla General. També s'iniciava el festival FIMPT. Amb la desfeta dels darrers naufrags del franquisme el PSOE i Felipe González arribaven al govern. Encara hi havia qui s'escandalitzava per la nova Llei del divorci que, encara que de vegades ho semblés, no obligava ningú a separar-se. Aviat estaríem ben entretinguts, fos amb el cas Rumasa o amb el Naranjito del Mundial. Les icones contraculturals també anaven canviant. Dels cantautors compromesos a la *movida* i el rock català, o dels hippies peluts als punks amb crestes. Entitats de tota mena, associacions de veïns, centres d'esplai o colònies d'estiu es convertien en elements socialitzadors. Eren lloc de trobada, esbarjo i participació, i una veritable escola de formació

i de lideratges que no trigarien a desembarcar a la política municipal. El 23 de maig de 1983 es constituïa el segon ajuntament democràtic encapçalat novament per Jaume Casanovas i una còmoda majoria absoluta. La illa de vi-anants posava els botiguers en peu de guerra i es projectava un gran càmping a la zona de Mas Roquer. El 1983 començaven les emissions de TV3. Naixia l'editorial local El Cep i la Nansa i en esport l'atletisme i la gimnàstica donaven les millors satisfaccions. Les curses populars farien posar la calça curta als més impensables. Teníem centre cívic a Sant Joan i un casal d'avis a can Pahissa. Al capdavant de la rambla s'inaugurava el monument a Francesc Macià, obra de Subirachs. Parlant de monuments, si el Ventosa queia no cauria tou. Li van canviar el parterre per uns graons de marbre. Va anar bé perquè pares i mares poguessin vigilar la canalla. La Xatonada Popular es convertiria en una fix del calendari festiu i es concretava l'agermanament amb Vila-real. Un agermanament que -per divergències de signe polític- acabaria com el rosari de l'Aurora. El 1985 a la ciutat li denegaven la condició de ZUR -Zona de Urgent Reindustrialització- que hauria apaivagat els efectes de la crisi. El cinema Villamar estrenava Sala X. Aquell any el Teatre Principal s'estrenava com a teatre municipal, s'inaugurava el nou mercat de Mar i es feia la variant de la carretera entre Vilanova i Sitges. El referèndum de l'OTAN també costava d'entendre. A uns més que d'altres. Mentre, la zona blava desesperava a conductors i veïns. A l'antic local de la OJE s'hi feia el nou centre per a joves TOC i l'Ajuntament posava en funcionament el nou Centre de Planificació Familiar. El cap de la policia municipal era enxampat per tràfic de drogues. El 87 vindria l'agermanament amb Merignac. Aquest encara dura perquè allà parlen francès i es més difícil de discutir-s'hi. Nova guerra dels botiguers, aquell cop contra les grans superfícies. I parlant de hipermercats, ETA seria la responsable del brutal atemptat a Hipercor. L'Ajuntament de Vilanova s'afegia a la signatura del Pacte del Penedès i s'iniciaven les obres del parc de Ribes Roges i les seves famoses muntanyetes. El 30 de juny de 1987 el ple de constitució del nou ajuntament reelegia Jaume Casanovas com alcalde. La

ciutat inaugurava la nova piscina coberta i un enfrontament entre la policia i *El Rubio* -cervell de l'atracament al Banc Central- acaba amb dos policies morts, pels trets d'un tercer company. També s'inaugurava el nou Institut Joaquim Mir. L'estiu del 89 estaria dedicat monogràficament a l'afer Pirelli Mar, una mena de joc de disbarats i despropòsits dels que tots en van sortir escaldats. Aviat començarien les obres de reurbanització de la rambla Principal i la nova carretera de Vilafranca que ens deixaria sense la clàssica pujada de Canyelles. Fent el viu, més d'un es va picar els dits amb l'estafa dels iogurts. A Baixamar estrenaven varador i Club Nàutic. La caiguda del Mur de Berlín tancava una de les pàgines més tristes i lamentables de l'Europa contemporània.

.....

La dècada dels vuitanta començava per la Unió Vilanovina amb canvi de junta i de president. El 26 de gener de 1980 l'assemblea aprovava la candidatura formada per: Albert Sanabra, president; Josep Mendez, vicepresident; Salvador Carbonell, secretari; Salvador Aluja, vicesecretari; Teresa Rosich, comptadora; Pere Cayuela, tresorer; Francesc Mestres, bibliotecari; i com a vocals: Manuel Torres, Manuel Guindal, Jaume Miret i Antoni Ma Compte. En paral·lel apareixia el nou butlletí intern de l'entitat *El Coro*, amb quatre pàgines i previsió de periodicitat mensual. En paraules de Sixte Moral *era fet per la junta del Coro i tractava problemes d'àmbit general i ciutadà*.

Ben aviat es convocaria una assemblea extraordinària pel 31 de març amb un únic punt a l'ordre del dia, el de catalanitzar el nom de la Societat. Aquell dia es convertia en Societat Coral La Unió Vilanovina "El Coro". Caldria canviar el rètol de la façana.

Per aquelles dates funcionava la Secció de fotografia i la Secció esportiva es plantejava de crear una subsecció de vela. Entretant, s'anaven fent campionats d'escacs, que no era tant complicat i sortia més econòmic.

Es considerava una nova reforma dels estatuts amb voluntat d'adaptar bona part de l'articulat que venia dels anys cinquanta. L'objecte de la Societat es mantindria inalterable en la línia del *fomento y desarrollo de los ideales inspirados y trazados por el malogrado músico-poeta José Anselmo Clavé, cuya finalidad es la práctica del canto coral*. La vocació es complementava amb el desenvolupament en el camp de l'acció cultural, especialment *el canto, el arte y las letras*.

Els estatuts contemplaven altres premisses com la de *No seran permitidos los juegos de azar y todos aquellos prohibidos*; amb l'excepció dels jocs d'entreteniment i sempre que s'hi juguessin quantitats no superiors *a las toleradas por la ley*.

L'articulat contemplava tres tipologies d'associats: els Coristes (la massa coral), els Protectors (no cantaven però sentien -o així es pressuposava- *afecto y simpatía*) i els Honoraris o de Mèrit (anomenats així per ser benefactors). A l'apartat de drets i deures sindicava que podien ser objecte d'expulsió *los que tengan la debilidad de embriagarse o bien los que después de haber sido amonestados no pierdan tan repugnante vicio*. També podien ser expulsats aquells socis coristes que de forma no justificada deixessin d'assistir a dos assaigs consecutius, o bé aquells socis coristes que deixessin d'anar a la preceptiva excursió anual sense causa justificada *puesto que es considerado como acto de desprecio a la Entidad*. En definitiva, la no professionalitat de la coral, no eximia d'un marc de disciplina sorprenent.

També era ben il·lustratiu el punt que indicava l'obligatorietat per aquells socis coristes que anaven a altres cafès de la vila, haver d'anar un mínim de dos cops per setmana al de la Societat. Com es deia finalment, el soci ha de ser model de bona voluntat, esperit de sacrifici i honradesa. Es evident que els temps estaven canviant.

En el capítol de canvis a la junta, Teresa Rosich substituïa Francesc Mestres com a responsable de la biblioteca.

Aquella, però, no seria la notícia de la tardor.

L'entitat es plantejava per segona vegada la creació d'un Bingo. El conegut empresari restaurador i hotelier Sr. Ceferino Diaz els proposà de muntar el negoci en nom de La Unió Vilanovina que faria d'entitat aixopluc. El Bingo es localitzaria a l'antic restaurant Roxy del carrer Col·legi. El conflicte estava servit. La titularitat correspondria al Coro, però la seva explotació aniria a càrrec d'una empresa de serveis. El debat a l'assemblea del 31 d'octubre de 1980 enfrontà dues posicions ben clares : un sector més ideològic contrari als jocs d'atzar amb diners i un sector pràctic pensant en sanejar l'economia i poder disposar aviat de local propi. El resultat de la votació fou de 36 vots a favor del bingo, 22 en contra i 8 abstencions. A partir d'aquell moment calia debatre la part legal de l'instal·lació. Finalment, l'operació fou avortada en no disposar, sembla, dels permisos municipals corresponents. El Coro defensava aquella opció com la més viable per poder aconseguir diners que permetessin la compra d'un local. Per aquelles èpoques La Peña Barcelonista estava immersa en una operació de compra de les instal·lacions de La Paperera al carrer Unió. Si el projecte es consolidava, el Coro pretenia adquirir el local de la Peña.

El butlletí intern de l'entitat afinava alguns detalls en relació a l'assemblea, i després d'apuntar les bones intencions de tots els assistents, precisava que la primera part havia estat correcta, cordial i de to democràtic, però la segona part *degut a la llarga durada, als nervis i voler filar massa prim, aquest to es va perdre una mica.*

El redactor acabava dient: *No creiem que el Coro hagi deixat d'ésser popular, per cedir el seu nom al muntatge d'un bingo (...) Cal treballar per fer de la Societat un autèntic centre de relació entre els socis, amb bingo o sense (...) Ara és l'hora de la feina, la de les paraules ja està acabada.*

El Bingo acabà instal·lant-se sota el paraigües de la Societat La Gran Peña. Quatre anys més tard, al programa de Carnaval del Coro -i en la línia de la conya del moment- es publicaria una pretesa carta de l'alcalde Jaume Casanovas on aquest confessava *Estic penedit de no haver-vos donat l'autorització per fer el Bingo.*

L'any acabaria amb la cantada a l'Aplec de Lurdes que cada any organitzava la Talaia i la cantada de Nadal. S'aprofitava per fer una crida a tots els que volguessin anar a cantar indicant que els assaigs eren els dimarts de deu a dotze del vespre al local "vell" del Coro (bar del carrer Col·legi).

El revifament que s'havia observat en els darrers temps semblava refredar-se per moments. Els primers ajuntaments democràtics sorgits de les eleccions de 1979 i les renovades dinàmiques ciutadanes deleroses de construir una nova ciutat i una nova societat, desviaven l'atenció de l'associacionisme més clàssic.

En aquests termes ho expressava Belascoain: *I el Coro... novament sembla entaforar-se en un estat letàrgic*. Es parla de crisi associativa i de poc interès dels més joves, recordant que a L'Acord cada cop eren menys joves. Tot plegat acompanyat de crisi i decadència de la Comissió del Carnaval.

I continua: *Significarà l'empenta d'una altra forma d'entendre i viure els contactes, les relacions o les associacions, basada molt més en el predomini de l'interès concret i en estructures temporals que permetin donar via i solucions a qüestions específiques, puntuals o no. Això que anomenem associacionisme difús es veu afavorit, possiblement, tant per la manca de grans motivacions de caire col·lectiu (lluïta antifranquista) com per la facilitat d'utilitzar els espais oberts i públics com a llocs de trobada i d'expressió.*

S'instal·lava una sensació de que Coro i Acord vivien pel Carnaval i del Carnaval. Semblava no haver-hi vida associativa més enllà del període prequaresmal. La percepció del control de la festa per part d'aquestes dues entitats venia reforçada pel fet que un membre carismàtic del Coro -l'Albert Sanabra- ocupés durant molt de temps la presidència de la Comissió del Carnaval.

Les contínues disputes entre ambdues entitats en forma de crítiques i humorades, escrites, parlades, cantades o executades, entretenien els associats i eren motiu d'atenció del Rei Carnestoltes.

El 1981 feia esment del cas del robatori de la bandera als de L'Acord:

*Als de l'Acord
recomano un cop i mil
que no perdin les banderes
com el tren perd el carril
Aquesta que tinc aquí
L'he trobada vora Sitges*

O el, ja comentat, regal “enverinat” que rebien els del Coro, al sermó del 83:

*I els del Coro vigileu
amb cura el vostre parany
tot recordant les cagueres
que us van durar tot un any*

Mentre, la vida interna de l'entitat circulava per camins més pedregosos. El febrer de 1981 s'apujaven les quotes a 1.000 pessetes anuals. També es decidia de llogar un immoble al primer pis del carrer Correu, 2, cantonada amb la plaça Miró. Poc més de dos anys després es donaria de baixa. En aquell local s'hi feren reunions de la junta de la colla castellera dels Bordegassos de Vilanova després de deixar de fer-ho al primer pis del bar La Perla a la rambla Principal. També seria la seu de la secció de fotografia de l'entitat. L'octubre del mateix any i en assemblea general s'acordava un nou canvi de junta que quedava constituïda així: Albert Sanabra, president; Enric Serrano, vicepresident; Javier Galisteo, secretari; Salvador Aluja, vicesecretari; Josep Pagès, comptador; Pere Cayuela, tresorer; Josep Méndez, bibliotecari; i com a vocals: Salvador Carbonell, Jaume Miret i Manuel Cañabate.

Malgrat tot, el Coro no deixava passar l'oportunitat d'implicar-se en temes de ciutat. Arrel de la commemoració del centenari de l'arribada del ferrocarril el 1981, S. M. signava un text que duia per títol *El Coro i el ferrocarril*, i es posava de manifest el contrast entre el lluïment de feia cent anys i la realitat grisa del moment *d'una ciutat trista i sense idees, una ciutat que encara no ha retrobat el seu camí dins la societat actual (...)* Cal que avui, el Coro obri i

llenci el debat per aquest futur de la vila, futur que cal decidir entre tots (...) El Coro societat que sempre ha estat a l'avantguarda de la realització social de la vila, no pot mancar a la cita que ofereix el centenari del Ferrocarril per començar a fer un planteig per la Vilanova del 2000.

Amb aquest mateix sentit participatiu podia interpretar-se l'aposta de El Coro en responsabilitzar-se -d'acord als plantejaments fets des de la Comissió Municipal de Cultura Popular- del Drac de Vilanova. Els membres de l'entitat serien, a partir d'aquell moment, els portants de tant insigne i popular entremès festiu. Trenta anys després, la relació entre el Coro i el Drac es mantindria intacta. De manera semblant, els integrants de L'Acord foren designats per assumir les sortides del Ball de Nans. L'experiència, però, seria de més curta durada.

El nombre de socis havia davallat i tot intent per incorporar gent jove no fructificava. Se'n feia ressò el Rei Carnestoltes el 1982:

*Veig que ja esteu acabats;
tant forts quèreu i valents
colla d'arreplegats !*

El febrer d'aquell any i per primer cop es redactava una acta de junta en català. Alhora, es prenia l'acord de participar també a la Rua de Carnaval. En aquells anys, i amb l'idea d'amenitzar la comparsa del Vidalot, El Coro reclutà una colla d'aficionats a la música amb més voluntat que altra cosa: naixia la Banda Puig.

De sempre, en aquesta i a totes les entitats, els cafeters han estat personatges clau a l'hora de mantenir el caliu, dinamitzar el local i fidelitzar la parròquia. Cal esmentar aquí el paper de cafeters com Fernando López, a qui seguiria Miquel Diaz.

En relació a l'activitat coral, la Societat participava a les diferents edicions de *Vilanova canta el Nadal* amb la participació de L'Estrop, El Coro, el Conservatori Mestre Montserrat, la Banda Puig, l'Orfeó Vilanoví i el Grup Instrumental de la Geltrú.

Quan Miquel “Quel” Martorell deixà la direcció del Cor, la responsabilitat de l’agrupació coral fou assumida per Àngels Ràfols. Anys a venir fou rellevada en la direcció per Isabel Pla.

Un element essencial a la Vilanova festiva d’aquells anys seria l’Envelat. Els Envelat del Coro i de L’Acord eren motiu de comparació, competència i font de disputes i d’ingressos. Quin era *l’autèntic*? El primer Envelat fou el de L’Acord l’any 1981 en constatar-se que a La Sala ja no s’hi cabia. L’Envelat de L’Acord es muntà els anys 1981 i 1982 a la plaça de les Casernes. Els tres anys següents l’Envelat ja seria compartit per L’Acord i el Coro. La fusió d’ambdues entitats era a tocar.

Hi ha qui diu que el veritable moment de la integració fou el dia que acordaren disposar d’un únic Envelat. Ja ho deia el Rei en el sermó del 83:

*Vet aquí l’Acord i el Coro
tant de marder que han armat
per acabar amb amoretes
plegades a l’Envelat*

L’Envelat viuria un altre capítol conflictiu amb la prohibició municipal de muntar-lo a la plaça de les Casernes. La pressió veïnal paral·lela a l’edificació de nous immobles a la zona va comportar aquella decisió.

El maig d’aquell any el Coro estrenava nova junta amb Albert Sanabra de president, acompanyat de: Josep Albà, sotspresident; Montse Capdevila, secretària; Salvador Carbonell, sotssecretari; Salvador Aluja, comptador; Pere Cayuela, tresorer; Joan Pujol, bibliotecari i Jaume Miret i Xavier Gallesto de vocals.

El 1984 la Societat incorporava per Les Comparses una modificació important: el canvi de l’armilla per l’americana. I al programa, i per no perdre el costum, llenya per L’Acord: *Aquest any ENCARA fem l’Envelat amb els de l’Acord. Serà l’últim. Som més que ells, som més favats, som més collonuts.*

De l’activitat coral de l’entitat no se’n cantava ni gall ni gallina. Això sí, eren *la gent de seny de la nostra entitat.*

Hem comentat abans que un dels prejudicis -o no- més estesos entre el món associatiu era la creença de que el Coro controlava l'aparell organitzatiu del Carnaval. L'acusació es fonamentava bàsicament en el paper preponderant de l'Albert Sanabra, alhora president del Coro i de la Comissió del Carnaval. El Rei també ho sospitava al sermó de 1984:

*Els del Coro sou la llei
i ho voleu manegar tot,
us agrada molt fer el rei
i el que feu es el ninot,
doncs no deixeu donar un pas
a les altres societats
quan de carnaval es tracta,
i que sempre consti en acta
que el pas tingui el vist i plau
del "jefe" del vostre cau!*

Com deixava dit Ricard Belascoain: *la feina de la Comissió de Carnaval, a mesura que la celebració anava creixent, manifestà certes llacunes i problemes d'eficàcia en determinats moments de l'any en què encara no era prou activa. Per això, en el període 82-83, un dels membres gairebé permanents d'aquesta Comissió i representant del Coro va proposar de modificar la seva organització per tal que es creés una petita comissió permanent, integrada per tres membres de la Comissió (...) L'home clau d'aquest període, que es perllongà fins a finals dels 80 fou l'Albert Sanabra, la feina del qual no ha estat sempre valorada (...) El cert és que cap altra persona va ser capaç de prendre'n el relleu*

Com jo mateix vaig escriure en una altra ocasió, el Sanabra va ser durant molts anys la veu i l'ànima del Carnaval, fent tots els papers de l'auca i practicant un estil inconfusible síntesi de bon humor, ironia intel·ligent i uns rampells de mala llet.

El març de 1985 tornava a renovar-se la junta directiva que quedaria així: Albert Sanabra, president; Pere Cayuela, sots president; Victòria Ramirez,

secretària; Montse Capdevila, sotssecretària; Joan Alsina, tresorer; Joan Pujol, bibliotecari; Salvador Aluja, comptador; i Xavier Galisteo, Salvador Carbonell, Anna Carbonell i Josep Oliva.

Poc després es creava una comissió encarregada d'organitzar les activitats del 125è aniversari de l'entitat. La comissió la formaven: Albert Sanabra, Joan Alsina, Jaume Miret, Josep Oliva, Miquel Centelles, Victòria Ramirez, Manel Orriols i Carme Escuer. Es preveia d'organitzar exposicions, teatre i una trobada de Cors d'en Clavé.

Així, doncs, a punt de commemorar un bon grapat d'anys el Coro cercava la manera de retrobar-se a sí mateixa. Reinventar-se o morir? Potser aquesta expressió té un punt de dramatisme innecessari, però és evident que -ja ho deia Dylan- els temps estaven canviant. El cant coral -la seva raó d'ésser fundacional- semblava no reunir prou complicitats, el carnaval durava el que durava, i un local raquític i obsolet no permetia gaires alegries. Calia refundar-se? Si era així..., com? Els del Coro li demanaven al Rei moribund el dia de l'Enterro del 86:

No us demanem la lluna en un cove

Volem, oh Rei Carnestoltes

Segui essent la màfia de Vila Nova

Aquell any, el Coro i L'Acord farien els envelats per separat, i per l'Arrivo es feia una parodia de Setmana Santa amb *La Virgen de la Chochona*, que escandalitzaria pells fines i altres de més gruixudes.

Una part de les activitats commemoratives dels 125 anys quedarien aturades per la necessitat de sufragar les despeses del judici a que havien d'enfrontar-se per la denúncia del propietari dels locals després d'haver fet obres sense permís.

Els de L'Acord, lluny d'estar amoïnats per cap qüestió transcendent, s'entretenien commemorant el 150è aniversari del cobriment del torrent de la Pastera. Es allò de, qui no té feina, el gat pentina. Poc duraria, però, el període de banalitat.

Aviat s'obriria un front d'activitat important. La junta de L'Acord convocava la del Coro a una reunió el 8 de maig per parlar de la possible compra conjunta d'un local social i la posterior fusió d'ambdues entitats. Un dels locals proposats era la casa de Correus (casa Panxo Ferrer) a la rambla Principal. Altres alternatives foren l'edifici de ca l'Escarrà a la rambla de la Pau o l'immoble del carrer Teatre amb carrer de l'Aigua on hi acabarien fent cap. La fusió es preveia a dos anys vista i el finançament vindria per les subvencions i el Carnaval. Les gestions iniciades foren ratificades en assemblea de La Unió Vilanovina per una majoria de 31 vots favorables, tres vots en contra i dues abstencions.

Tot plegat es clarificava a l'assemblea extraordinària del 20 de desembre de 1986. El procés pactat de fusió anava endavant, hi havia una opció de compra per un nou local al carrer de l'Aigua, 17 i el nom de l'entitat resultant seria *La Unió Vilanovina L'Acord i El Coro*.

D'altra banda, el procés comptava amb generoses subvencions de les Conselleries de Cultura i de Joventut de la Generalitat de Catalunya.

Un dels aspectes delicats eren els càrrecs de responsabilitat. L'entesa preveia la presidència per L'Acord i la sotspresidència, la secretaria i la tresoreria pel Coro. Amb tot, caldria una reforma dels estatuts existents. Parlar de reforma d'estatuts en comptes de redactar-ne uns de nous era un factor estratègic i simbòlic de la voluntat continuadora de La Unió Vilanovina com a entitat socio-recreativa.

L'Acord es dissolia, El Coro no. En aquell moment el president del Coro era l'Albert Sanabra, mentre que la presidenta de L'Acord era la Conxita Socias.

Calia resoldre el paper dels Bordegassos, atès que no podien constituir-se en secció. A més, l'entitat resultant continuaria formant part de la Federació de Cors de Clavé.

La fusió del Coro i L'Acord era pràcticament un fet. Seria el final feliç a la turmentada existència dels darrers anys?

Els autors de la història dels primers vint-i-cinc anys dels Bordegassos de Vilanova ho interpretaven així:

L'eufòria associativa i organitzativa dels primers anys de democràcia s'havia anat pansint i, fins i tot, les entitats més vives començaven a notar-ho. El naixement de La Unió Vilanovina (El Coro i L'Acord) es va fer sense gaires traumes, tot i la deserció d'alguns antics socis del Coro que veien en l'Acord una entitat massa estripada i anticlerical.

Joan Alemany també hi deia la seva: *La Unió, allà per la dècada dels seixanta, va patir una greu crisi i un seguit d'incidències i males gestions, que van acabar amb el desnonament el local social, el gran cafè i el jardí, i es va veure confinat al primer pis de l'edifici, la qual cosa privava l'entitat de poder celebrar cap acte social. La situació es va fer insostenible fins que, l'any 1987, la Unió va acordar la fusió amb la dinàmica i nova societat l'Acord, amb el nom de la Unió Vilanovina (l'Acord i el Coro), que com a societat moderna s'està desenvolupant amb encert i eufòria vilanovines (...). I em consta que els antics elements procedents del Cor es consideren hereus d'aquella famosa societat dels cors de Clavé, fundada el 1861, amb 138 anys d'existència vilanovina. La fusió d'ambdues entitats, Unió i Acord, crec que va ser, en els temps actuals, una conseqüència lògica i sàvia.* El 24 de gener de 1987 fou la data triada per oficialitzar la fusió. Es farien reunions paral·leles als respectius locals de cada entitat. Una setmana abans, L'Acord enviava una carta al seus associats:

Estimats tits: Després d'un llarg i laboriós procés de converses, reunions i travetes amb els nostres benvolguts enemics del Coro i d'extenses Juntes i Assembles de la nostra Entitat, sembla arribat el moment de posar punt i final als temes de la fusió de les dues entitats i de la corresponent compra d'una casa (...) Ens fusionem amb el Coro i tenim la sana intenció de compartir amb ells aquest nou local. Perdrem essència però esperem guanyar molta comoditat, pedegree i força discussions amb la consegüent diversió.

La circular convidava a l'assemblea al seu local del carrer Pàdua, 38, i al posterior sopar de dissolució al restaurant Cossetània com a darrer acte de la Societat L'Acord.

Els punts de l'ordre del dia eren: proposta d'adquisició del local del carrer de l'Aigua, proposta de subscripció d'un préstec hipotecari, la ratificació de la nova junta, integració de la massa social a La Unió Vilanovina, L'Acord i El Coro; integració del patrimoni històric, social i econòmic i, finalment, proposta de dissolució de L'Acord.

A l'assemblea del Coro hi hagué alguna veu discordant que interpretava la modificació dels estatuts en clau de creació d'una nova entitat *no respectant 125 anys de història*. Es demanà que el nom resultant fos *La Unió Vilanovina*, en comptes del pactat *La Unió Vilanovina L'Acord i El Coro*. Es modificaren també els articles estatutaris relacionats amb l'expulsió i els drets i deures dels associats. La revisió estatutària fou aprovada per 46 vots a favor, quatre en contra i dues abstencions. També s'aprovava per àmplia majoria la integració dels nouvinguts de L'Acord.

La nova junta fou ratificada per àmplia majoria i quedava integrada per: Frederic Ràfols, president; Salvador Aluja, vicepresident; Salvador Baig, secretari; Albert Sanabra, tresorer i Jordi Coll, "Tivo" Cucurella, Xavier Planas, Joan Alsina, Conxita Socias, Salvador Carbonell, Jaume Llenas i Miquel González com a vocals. Frederic "Quico" Ràfols, doncs, es convertia en el primer president de la nova Unió Vilanovina.

Les dissidències foren mínimes, i argumentades per qüestions molt concretes: la pèrdua d'història de l'entitat (¿?), la poca afinitat amb "els altres", o per la pèrdua del número de soci que afectà especialment als coristes de l'entitat. En l'operació de fusió el Coro aportava història a L'Acord, i aquesta aportava gent jove als primers. L'injecció de diners també apaivagava la crítica situació econòmica de l'entitat coral.

Arribats aquest punt, la prioritat de La Unió Vilanovina era la compra i adequació del nou local del carrer de l'Aigua, o del carrer Teatre, segons com es miri. L'immoble era d'uns germans de Gràcia d'avançada edat a qui aviat se'ls adjudicà el malnom de "els Matus", en referència a la reconeguda longevitat bíblica de Matusalem. Les llogateres eren les germanes

Giralt. En l'operació La Unió Vilanovina rebé una generosa subvenció del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya gestionada per Albert Manent -avui reconegut i honorat per tota La Unió Vilanovina- qui visità el vell local del Coro i la seu de nova adquisició i lloà el mèrit d'una fusió entre entitats, fenomen positiu i del tot atípic. L'Acord aportava per la seva banda una subvenció aconseguida del Departament de Joventut de la Generalitat de Catalunya.

Superats els esdeveniments, la nova junta tornava a concentrar-se en la trivialitat quotidiana. La proposta de no fumar a les reunions de junta fou derrotada sense miraments. Per la seva part, els Bordegassos feien una proposta de relació amb l'entitat que sintetitzaven en les següents mesures: la no obligatorietat de ser soci de La Unió Vilanovina, disposar d'un membre dins la junta directiva, poder utilitzar el nou local i acordar el pagament d'una quota comunitària. Un any després encara no hi havia una posició definida. Una indefinició que dugué, finalment, a la ruptura entre La Unió Vilanovina i la colla castellera. Aquesta és la lectura que se'n feia per la part dels Bordegassos: *Però la polèmica a La Unió la van portar els Bordegassos. A les dues entitats (Coro i Acord) hi havia antics membres dels Bordegassos, però pocs d'actius, Les relacions històriques de la colla amb el Coro s'havien anat distanciant perquè els dirigents castellers i els de la societat ja no eren les mateixes persones, i quan es plantejà la continuïtat formal dels Bordegassos com una secció de La Unió, van sorgir les discrepàncies. Els membres de junta provinents de l'Acord se'n van rentar les mans i deixaren la decisió en les del Coro; aquests posaren per escrit algunes condicions, com la de determinar un mínim de socis castellers; la proposta no va ser mai contestada pels Bordegassos i aleshores La Unió va fer una segona carta a la colla anunciant que donava la negociació per trencada”.*

I finalment:

Així, amb més silencis que claredats, es trencà la relació dels Bordegassos amb l'antic Coro i, de retruc, amb la nova Unió. Hi ha versions diverses sobre les causes reals de la ruptura: els bordegassos en crisi no interessaven a la nova Unió, al-

guns castellers volien aprofitar l'ocasió per acostar la colla a l'Agrupació de Balls Populars, a la qual el Coro sempre havia mirat amb hostilitat, etc, etc.

Amb la fusió, l'entitat incorporava nova gent i nous hàbits. El maig es feia la tradicional visita i ofrena a la mòmia del Museu Balaguer, activitat coordinada per Miquel González. També s'apostava per la continuïtat de *La Veu de la Pastera* i s'accedia a que el grup de grallers poguessin assajar al local.

En aquest sentit, s'adreçava una carta als veïns disculpant-se a l'avançada per la revetlla de Sant Joan que s'acostava. L'abril de 1987 es comptabilitzaven 571 associats.

Les obres de condicionament i reforma del local anaven amb retard. Tot i així, continuaven els campionats de botifarra, el concurs de panellets, la Nit del vici o els sopars mensuals.

I parlant de sopars, per la Festa Major s'organitzà un sopar que passaria a la posteritat com el *sopar dels melons*. Allò que va començar com un innocent sopar, va acabar amb un inusual moviment de melons amunt i melons avall - no hi busqueu dobles connotacions - que devia acabar com el rosari de l'Aurora.

A la tardor la comissió delegada presentava els diferents models d'americana per Carnaval. Hi havia versions d'americana blanca, carbassa i gris perla, i una altra proposta de *cachemira* que fou rebutjada per problemes tècnics. La decisió quedava ajornada.

El 24 d'octubre era la data escollida per la inauguració del nou local .

A la primera assemblea general del 88 no se'n podien estar de qualificar l'any precedent com a veritablement històric per a l'entitat. La memòria era prou eloqüent: la fusió amb L'Acord el gener, la compra del nou local el febrer i l'inauguració l'octubre..., i el sopar dels melons per la Festa major (!). Superat l'estat inicial d'eufòria i satisfacció el president demanava imaginació. L'Albert Sanabra pontificava: *parlem molts i treballen pocs*. Tothom estava d'acord en que calia fer una planificació estratègica per fomentar l'entrada de gent jove a l'entitat. Antigues activitats com la Nit del vici

conviurien amb noves propostes com la Nit de Sant Jordi. Es reclamava la necessitat de disposar d'una comissió permanent d'activitats.

El 7 de juliol de 1988 La Unió Vilanovina abandonava definitivament la històrica seu social del carrer del Col·legi.

L'any acabava amb la constitució d'una nova junta formada per: Salvador Aluja, president; Quico Ràfols, vicepresident; Albert Sanabra, tresorer i Isabel Cozar, secretària; i com a vocals: Josep R. Fuentes, Xavier Planas, Miquel González, Jordi Coll, Xavier Serra, Eva Cabutí, Miquel Navarro i Pere Cayuela. Per agilitzar la gestió s'establien tres àrees de treball. Una Àrea Administrativa per gestionar el funcionament formada per Xavier Planas (responsable de circulars i informació), Isabel Cozar (secretaria i socis), Albert Sanabra (tresoreria) i Miquel Navarro (Biblioteca); una Àrea d'Obres i Manteniment formada per Salvador Aluja, Quico Ràfols, Joan R. Fuentes, Jordi Coll, Xavier Serra i, finalment, una Àrea d'Activitats amb Miquel González, Pere Cayuela, Eva Cabutí i Salvador Aluja.

La tradicional rifa de gallindis per Nadal seria una de les icones més recordades de l'època, especialment per l'expressió dels guanyadors, a mig camí entre la satisfacció i el pànic.

El 1989 l'expectació se l'enduïa la corrida de bous organitzada per La Unió el dissabte de Carnaval. L'activitat s'emmarcava en els espectacles pseudo-esportius organitzats per L'Acord des del 1982 per inspiració del Mundial de Futbol i l'inefable Naranjito que aquell any organitzava l'estat espanyol. La consolidació de l'espectacle de la matinal de dissabte va permetre disposar per primer cop d'una programació estable el matí de dissabte de carnaval. Aquella activitat, al costat dels Cors de Carnestoltes, foren les principals aportacions de L'Acord a la programació del Carnaval modern. Però tornem a la corrida del 89. Aleshores, com ara, es tractava de material sensible, i així ho posava de manifest la impagable cobertura mediàtica de l'acte. Com calia d'esperar l'espectacle es desenvolupà impecablement fins l'instant abans de traspasar la línia vermella. Tothom sap que l'art de la

provocació és l'essència del Carnaval. Calia engrescar una majoria perquè s'acabessin indignant uns pocs que, a més, eren els de sempre.

En l'àmbit més domèstic l'entitat veia amenaçat el patrimoni. Quan no eren els robatoris -frustrats o consumats- eren els ratolins que la campaven impunement.

Mentre, s'inaugurava la biblioteca de l'entitat i es creava una secció de bicicleta de muntanya que s'afegia a les de futbol sala, basquet i altres.

Els primers noranta es repetirien diferents trobades de BTT organitzades per la secció.

L'organització del Carnaval es veia trasbalsada amb la creació de la nova Federació d'Associacions de Carnaval- la FAC - que jubilava l'antiga Comissió. El Carnaval creixia, els actes es multiplicaven, apareixien entitats com bolets i, per tant, calia dotar-se d'una organització adaptada a les renovades necessitats amb entitat jurídica pròpia i estatuts.

Així ho indicava Belascoain:

"(...) l'any 89, el mateix Sanabra impulsà una fórmula més representativa, que volia implicar a tothom i que alhora permetia altres incorporacions".

I continuava:

"Després d'uns anys de vacances, la Unió Vilanovina i l'Agrupació de Balls Populars es van trobar, i d'aquests encontres jesuítics sorgí un interès benedictí. Coincideixen que cal aixecar la Federació i que aquesta tingui una presència de qualitat i en consonància amb la que té la festa"

Més enllà de Carnaval, en aquelles èpoques La Unió desplegà una important activitat teatral. Des de 1988 es feren diverses representacions dels Pastorets dirigits per Ignasi "Nani" Ràfols" amb la participació entre altres de Sergi López o Toni Albà. També s'interpretaren obres clàssiques com Lisístrata o La Corte del Faraón.

Cant VII: anys noranta

«Cap al tart de un jorn de festa, cap al tart»

(Lo pom de flors. Llettra de Josep A. Clavé)

Les eleccions del 26 maig de 1991 duïen canvis a l'alcaldia. En virtut d'un pacte entre Convergència i Unió i Iniciativa per Catalunya, els socialistes -tot i haver guanyat les eleccions- perdien l'alcaldia en favor d'una fórmula d'alternança entre Josep González i Rovira (IC) i Esteve Orriols i Sendra (CIU). Jaume Casanovas no trigaria a anar-se'n de governador civil, primer a Lleida i després a Barcelona. Es respectava la vella xemeneia de cal Ganeta com a relíquia de la indústria tèxtil local. La URSS s'esmicolava física i ideològicament, i no gaire lluny començava la guerra del Golf Pèrsic. Més endavant, Europa tornaria a sagnar amb la vergonyosa guerra dels Balcans. Els Jocs Olímpics primer, els Specials Olímpics després i la copa d'Europa de Wembley contribuirien a fer pujar una mica l'autoestima. Teníem carril bici i una vaca -que tothom li deia toro- enfilada en un espigó de Ribes Roges. La Pasífae de l'Estruga es convertiria en una de les postals locals més agraïdes. També teníem autopista per anar a Barcelona, farcida de túnels i amb un peatge on t'hi deixaves la setmanada. Els casos Roldan, Cesid, GAL i demés, duriem al PSOE a tocar de l'abisme. L'afer Mario Conde també trasbalsaria la societat. No gaire temps a venir, el Partido Popular i

José Maria Aznar arribarien al govern. La Fira de Novembre es reinventava un cop més perquè tot seguís igual. Després del miratge olímpic tornava la crisi més engrescada que mai. El pas de l'autopista des de Sitges cap al sud esdevindria un tema polèmic on tothom hi deia la seva. La ciutat estrenava deixalleria i apreníem a utilitzar termes com reciclatge o sostenibilitat. Els amants de les emocions fortes, a més, ja podien anar a Port Aventura. La qualitat de l'aigua a la ciutat tornava -com sempre- a estar en el punt de mira. El 94 hi hauria incendis al Massís del Garraf i l'explosió de la piro-tènia de Canyelles acabaria de cremar uns quants boscos més. A l'apartat comunicatiu naixien Canal Blau Ràdio i L'Hora del Garraf. Morien el pintor Armand Cardona i el ballari i coreògraf Joan Magrinyà. En el ple de constitució del nou ajuntament del 17 de juny de 1995 sortia elegit nou alcalde Esteve Orriols i Sendra que governaria en minoria. S'inaugurava la nova biblioteca Joan Oliva a la plaça de la Vila, l'aulari de la UPC a la Bòbila i es posava en funcionament la Zona XXI a l'antic Escorxador. Un àngel tornava a encapçalar el campanar de la ciutat. El 1998 arribava finalment l'aigua del Llobregat des de la planta d'Abdera i s'inaugurava el tram de l'autopista Pau Casals entre Sitges i El Vendrell. Morien el tenor Joan Lloveras i l'escriptor Xavier Garcia. Després de les eleccions de dies enrere, el ple municipal del 3 de juliol de 1999 elegia Sixte Moral i Reixach del PSC com a nou alcalde de Vilanova i la Geltrú.

. . . . .

Després de les efervescències viscudes en els darrers anys amb el procés de fusió amb L'Acord i el nou local social calia consolidar l'entitat en els seus aspectes organitzatius i d'activitats. El programa d'aquestes s'anava ampliant: rifa de gallindis, els Pastorets, ball de cap d'any, ball de Reis, Jocs Florals, mercat del llibre usat, renovació del vot a la mòmia Nessi, Jazz, Rally fotogràfic, Revetlla de Sant Joan... A més, s'inaugurava una

barbacoa al pati de l'entitat, però, s'abandonava la idea de fer-hi una pista de ball desmuntable.

Al darrer trimestre de 1990 s'estrenava nova junta amb Bienve Moya de president, acompanyat de: Pep Baig, vicepresident; Jordi Carbonell, tresorer; Joan R. Fuentes, secretari, i de vocals: Jordi Trillas, Jordi Lleó, Jaume Pujol, Carles Soler, Salvador Aluja, Xavier Serra i Antoni Màrquez. Tot semblava indicar que la progressiva renovació generacional dels components de la junta s'estava afrontant amb garanties.

El 1991 La Unió Vilanovina aixecava el llistó del Carnaval amb la visita de James F.Vinyals i el llegat de la *Pride of the Praire* que farien anar de bòlit a polítics i periodistes Un episodi que contribuïa a prestigiar encara més els valors del Carnaval vilanoví. Els actes de La Unió -previstos, o no- generaven sempre la màxima expectació i ningú en restava indiferent, fos a la nòmina dels entusiastes, o a la nòmina dels empenyats.

L'Anna Carbonell i l'Albert Sanabra eren els representants de l'entitat a la FAC, més endavant ho seria l'Eva Cabutí.

El 1992 algú apuntava la possibilitat de donar de baixa la secció coral que feia temps que no funcionava. Un cop dur que hauria fet trontollar les essències més bàsiques de la història de l'entitat.

El dissabte de Carnaval, i dins l'exhibició esportiva, es celebrava una cursa de Sant Cristos que, un cop més, assegurava anys d'infern i penitència a l'engròs. A l'abril, i per dimissió del president, es procedia a la renovació de la junta. Aquell cop quedaria constituïda com segueix: Miquel Gonzàlez, president; Jordi Carbonell, tresorer i Anna Cabutí, secretària; acompanyats de: Albert Fortiana, Joan Sanz, Xavier Planas, Jordi Trillas, Alfons Màrquez, Salvador Carbonell, Salvador Aluja, Xavier Serra, Joan Domínguez i Josep R. Fuentes. La qüestió econòmica de l'entitat era tema de màxima actualitat -fins aquí cap novetat-, a més de la legalització del bar, la regulació del funcionament de les diferents seccions, el relleu -com ja s'ha dit- d'una secció de teatre o la participació dels associats, molts especialment dels més joves.

L'abril de 1994 en sessió d'assemblea ordinària es presentava un reglament per a les seccions i s'aprova la constitució d'una nova junta directiva integrada per: Salvador Carbonell, president; Joan Domínguez, vicepresident; Jordi Carbonell, tresorer; Anna Cabutí, secretària; i com a vocals: Francesc Jasanada, Salvador Aluja, Miquel González, Xavier Ribera, David Andreu, Andreu Usieto, Alfons Màrquez, Olga Jiménez, Marta Guinda i Albert Fortiana.

Pràcticament, la mateixa junta era ratificada a finals d'any.

A punt d'iniciar el 1995 la Societat comptava amb un total de 900 socis, fet que segons la junta suposava *un problema de quantitat*. Aquest excés feia pensar en fórmules que permetessin la regulació de l'entrada de nous socis. Així, s'aprova una quota d'entrada de igual quantitat que la quota anual, llavors de 4500 pessetes pels adults i de 2000 pessetes la infantil. Aquesta mesura seria qüestionada més endavant per part dels més joves. Les activitats de l'entitat s'alternaven entre el carnaval i alguns actes més o menys consolidats en el sí de l'entitat. Es destacava el *Parlem de...* o el ball dels canalons. Alguns dels Arrivos més lloables d'aquella època foren dedicats a personatges tan insignes com Franco o el Putarga.

També es de destacar que Lluís Miquel Manteca "Lumi" fou el president de la FAC en representació de La Unió Vilanovina. Altrament, Miquel González era el representant de l'entitat a la Comissió de Cultura Popular de l'Ajuntament de la ciutat.

També s'establí que per presentar una candidatura a junta directiva calia un mínim de deu socis. Així, l'abril de 1996 s'aprova una nova junta - després de descartar una candidatura fantasma -, constituïda per: Joan Domínguez, president; Josep-Ramon Fuentes, vicepresident; Jordi Carbonell, tresorer; Albert Liao, secretari i, com a vocals: Oscar Hernández, Xavier Albà, Xavier Planas, Xavier Saumell, Lluís Miquel Manteca i Montserrat Capdevila. A l'assemblea es mostrava la preocupació per la baixa participació dels socis en les activitats de l'entitat.

L'any 97 l'entitat tenia un conflicte amb la companyia *Telefónica* per la re-

clamació d'unes quantitats desorbitades. Les conjectures eren múltiples: errors de lectura, abusos de consum, línia punxada...

Mentre, es debatia quin havia de ser el motor de l'entitat i els camins -sovint inescrutables- que calia seguir. Un debat del que, de ben segur, no se n'ha escapat cap entitat de la ciutat i del país sencer. Perquè, com és sabut, el món corre més ràpid que les entitats. Havia de ser la junta qui marqués l'orientació, o això havia de fer-ho la comissió d'activitats? Mentre, qui dies passa, anys empeny. Els nous representants de l'entitat a la FAC serien el Miquel González i el Xavier Planas. Aquell any La Unió es feia responsable de l'organització de l'Arrivo del Rei Carnestoltes. Al sermó a la plaça de la Vila hi coincidiren els Reis d'Orient, l'àngel del campanar, el Carnestoltes... Entre les activitats de l'època destaquen: Estirem les comes..., sopars socials, el Parlem de..., esports, exposicions, música, festa infantil, sortida a Port Aventura... Un balanç que es valorava positivament malgrat la constatació de que hi participaven «els de sempre».

El 97 es celebrava un sopar commemoratiu dels deu anys de la fusió del Coro i L'Acord amb l'assistència de 185 associats. L'any següent es renovava parcialment la junta, quedant com segueix. Oscar Hernández, president; Josep Ramon Fuentes, vicepresident; Jordi Carbonell, tresorer; Albert Liao, secretari i com a vocals: Xavier Albà, Jaume Llenas, Jordi Capdet, Miquel González, Oriol Puig, Xavier Escofet, Maria del Mar Pedrero, Rut Guinda i Llorenç Lluch. Les pretensions eren les de mantindre la línia seguida en juntes anteriors, intentant de fomentar el gruix de les activitats. Un factor de consens entre els associats era la necessitat de fer obres i arranjaments per tal que *la gent se senti a gust a l'entitat*.

També es plantejà una revisió d'estatuts per, entre altres, regular el temps que un soci podia formar part d'una junta.

La tardor del 98 es cedí en dipòsit la històrica biblioteca de la Unió Vilanova a l'Arxiu Històric Comarcal ubicat al castell de la Geltrú.

L'assemblea també va debatre en diferents ocasions el fet que es presentes-

sin estats de comptes i pressupostos anuals molt després de la celebració de carnaval, acceptant que aquest període era decisiu en el capítol d'ingressos i despeses. Atès que el període comptable era per anys naturals, si calia fer-ho de carnaval a carnaval caldria modificar els estatuts.

Fou precisament l'abril de 1999 que Llorenç Lluç presentava a l'assemblea la modificació d'una part de l'articulat estatutari amb un punt addicional referent al procediment electoral.

En aquell marc es demanava que sempre que es fes referència al soci, s'hi afegís el terme sòcia al costat. Per qüestions pràctiques la qüestió es liquidà amb una indicació on es precisava que quan es parlava en masculí, també es feia referència explícita al gènere femení.

Així mateix, es creava la figura de l'auditor/auditora de comptes, càrrec que quedaria vacant per manca de voluntaris/voluntàries.

Abans de tancar dècada potser caldria parlar d'una qüestió significativa de l'etapa que relatem. Un aspecte rellevant per la notorietat i, sobretot, per l'exclusivitat del fenomen vist en la perspectiva de prop de cent-cinquanta anys. Els anys noranta -en general- foren temps de prosperitat per La Unió Vilanovina. Un oasi en la torturada història de precarietat econòmica que els havia caracteritzat.

El Carnaval es feia gran i donava diners i l'Envelat era una màquina recaptatòria de primera magnitud. L'entitat superava els 900 associats.

En altres moments hem fet esment dels cafeters com a personatges importants dins l'entitat. En aquella etapa d'algidesa i dinamisme, Pere Batlle "Jackie" i Toni López foren -en diferents moments- baluards determinants per activar i cohesionar la vida interna de La Unió. El decés prematur del segon suposà un cop d'efecte molt dur per a l'entitat.

Un fet curiós -potser metàfora del món associatiu- es que l'activitat més acceptada i reconeguda pels associats, més enllà dels actes propis de carnaval, eren els sopars de societat. Un fenomen que posa de manifest allò que a hores d'ara ja sembla una veritat inqüestionable: una entitat sense local

no existeix; un local on no s'hi pugui beure i menjar, tampoc. Trobar-se i reunir-se al voltant d'una taula per treure el ventre de pena legítima totes les pretensions i objectius de l'associacionisme, d'aquí i de més enllà. És condició humana.

Enmig, doncs, del debat sobre la idoneïtat de les activitats formulades per l'entitat, hi havia qui en gest d'èpica militant afirmava que *La Unió és la única entitat viva a Vilanova*.

Després de tan transcendent i encesa discussió, van anar a sopar. I entre una cosa i una altra, es tancava la dècada i el mil·lenni.

Cant VIII: anys dos mil

«La campana al treball crida»

(La Maquinista. Lletra de Josep A. Clavé)

La ciutat creixia i creixia i els preus de les vivendes també. Havíem passat dels cinquanta mil, dels seixanta mil... Es venien els terrenys de Pirelli Mar a la societat Garraf Mediterrània. La metamorfosi de Baixamar estava en marxa. Hi havia mobilitzacions populars en defensa de Capdecreu. Moria l'antic alcalde Antonio Ferrer Pi. Tant carismàtic com controvertit havia estat qualificat com el *Porcioles vilanoví*. Passat l'equador d'aquesta etapa l'activitat constructora comença a desinflar-se i, amb ella, l'economia en general. Es parlarà de desacceleració, de recessió, de canvi de cicle, de canvi de model... De tot, menys de crisi. Però, anem a pams. Teníem nou camp de futbol, rondes per tot arreu com a Barcelona. Bé, més petites i menys embussades. Com a la capital, vam començar a fer pàrquings soterranis: a la plaça del mercat, a la plaça Charlie Rivel, a la plaça de les casernes... Amb tanta zona blava, carrers que et canviaven de sentit avui per demà, zones de pacificació del trànsit o carrers tallats per obres, més valia quedar-se a casa o anar xino xano. També teníem un edifici Neàpolis que tothom coneixia però ningú sabia que s'hi feia. A les eleccions del 25 de maig de 2003 Sixte Moral sortia reelegit alcalde de la ciutat. Aquell any també hi hauria canvis al govern de la Generalitat de Catalunya. Després

de vint-i-tres anys de govern de Jordi Pujol, el candidat del PSC Pasqual Maragall i Mira es convertia en nou President en virtut del pacte tripartit entre PSC, IC i ERC. A la ciutat es feia un nou centre cívic a la Collada-Sis Camins i es posava la primera pedra de l'Eixample de Mar, un nom més glamurós que no pas Espai Pirelli. Mentre, Pirelli - que amb el canvi de titularitat es diria Prysmian- se n'anava a unes noves instal·lacions a tocar de la Masia del Notari. Prop d'allà naixia el complex d'oci Vila-Laurent. La gent es mobilitzava contra la guerra de Iraq i contra el govern d'Aznar, que ja s'havia convertit en parella de fet del president nord-americà. El març de 2004 l'actitud del govern del PP davant els atemptats islamistes de Madrid van marcar el signe de les eleccions generals. Contra tot pronòstic José Luís Rodríguez Zapatero del PSOE es convertiria en nou president del govern. S'aprovava el nou projecte d'Eix Diagonal, s'urbanitzava el Fondo Somella i es caminava cap a la preservació de Platja Llarga. El juliol de 2005 Joan Ignasi Elena -també del PSC- rellevava Sixte Moral al capdavant de l'alcaldia. Un incendi reduïa a cendres l'emblemàtic Teatre Apol·lo i arribava el mosquit tigre. El 2006 José Montilla i Aguilera del PSC es convertia en nou president de la Generalitat de Catalunya. El 2007 moria en plena competició el ciclista Isaac Gálvez. Joan Ignasi Elena revalidaria la condició d'alcalde de la ciutat arrel de les eleccions del 27 de maig d'aquell any. S'emprenia el projecte del Nucli Antic i el Patí Vilanova guanyava la Copa de la CERS. El cinema Bosc reobria les seves portes com a cinema municipal i els Mossos d'Esquadra es desplegaven a la ciutat. La reurbanització de la rambla de la Pau, el nou passeig del Carme, l'Eixample de Mar o el nou port per grans iots Grand Marina modificava la imatge de la façana marítima. El desembre de 2010 Artur Mas i Gavarró de CIU es convertia en el nou president de la Generalitat. Les eleccions del 22 de maig de 2011 conduïren a un nou relleu a l'alcaldia. Tres setmanes més tard, Neus Lloveras i Massana de Convergència i Unió seria la primera alcaldessa de la ciutat. Aquest any, La Unió Vilanovina commemorava els cent cinquanta anys d'existència.

Si la dècada anterior s'havia encetat amb una renovació de junta i de president, aquest cop la falta d'una candidatura alternativa abocava a la pròrroga forçada de la junta en actiu. En cas de persistir la situació caldria constituir-se en junta gestora. L'Envelat era deficitari i hom es plantejava la necessitat de suprimir aquells actes que com el ball de Reis no acabaven de funcionar. Es més, per primer cop es qüestionava si calia continuar muntant l'Envelat, un extrem que anys enrera hauria estat considerat poc menys que una obscenitat només de pensar-ho. La única opció de fer-lo rendible era la de seleccionar acuradament els actes i balls que s'hi fessin. I perquè no llogar un local amb capacitat suficient? es preguntaven alguns associats.

Si l'Envelat amoïnava, també neguitejava el pas del temps sense candidats a nova junta. Finalment, el juliol del 2000 es constituïa una junta gestora integrada per. Oscar Hernández, Josep Ramon Fuentes, Jordi Carbonell i Albert Liao. Els pronòstics no eren gaire balsàmics: "si no surt aviat nova junta, caldrà liquidar l'entitat". Mentre, els Grallers de L'Acord presentaven un nou CD.

Finalment, el 29 de setembre del mateix any es normalitzava la situació organitzativa amb la presentació d'una candidatura encapçalada per Pere Cayuela que esdevindria nou president de l'entitat. Era acompanyat a la junta per Jaume Llenas, vicepresident; Jordi Carbonell, tresorer ; Albert Liao, secretari i, com a vocals: Olga Jiménez, Montse Albet, Xavier Serra i Xavier Cruells.

Els propòsits eren de dinamitzar i recuperar les activitats de l'entitat i replantejar el carnaval. També es valorava la necessitat de implicar-se en la vida de la ciutat i d'obrir-se a altres entitats i col·lectius de Vilanova. La voluntat d'activació s'explicitava només dos dies abans d'acabar l'any amb la constitució de tres comissions de treball. La d'activitats socials i Carnaval seria integrada per Olga Jimenez, Jordi Carbonell i Albert Liao. De la comissió del local i relacions amb el cafeter en formaven part Montse Albet, Xavier Cruells i Jaume Llenas i, finalment, a la de Comunicació hi eren Pere Cayuela, Xavier Serra i Jaume Llenas.

Poc temps després es treballava en la legalització de l'entitat, en el contracte amb el cafeter i en el conveni amb l'Ajuntament. El Cap d'Any es celebrava amb un sopar-ball a l'Envelat i els més joves feien ballaruga a la Zona XXI amb el col·lectiu ASACO.

El local de l'entitat servia llavors d'aixopluc per les reunions dels paborbes de Festa Major o per la gent de la Coordinadora d'Esplais.

I com que els temps canviaven, es començava a parlar de instal·lar Internet i de fer una pàgina web. A l'assemblea del 29 de desembre Salvador Aluja es convertia en l'auditor de comptes de l'entitat.

Entrats el 2001 l'entitat comptava amb 688 socis. S'havia legalitzat el bar, s'havien fet obres de condicionament a la planta baixa i s'havia canviat el cafeter. Començava l'any i començaven els problemes amb la veïna del carrer Teatre. La Sra. Escofet, més coneguda com «la veïna de La Unió» va voler convertir-se en trista protagonista d'aquesta història. Venia de Sitges, on ja havia tingut problemes amb una de les històriques entitats de la ciutat, i en ple centre de Vilanova hi cercava un oasi de pau i solitud (¿!). Si per això calia fer tancar una de les primeres societats culturals de la ciutat, cap problema! Dissortadament, aquell no era un cas excepcional d'inadaptació al medi. A altres els molestaven els llampecs del Far de Sant Cristòfol, o el so de les campanes de l'església d'un poblet de l'Empordà, o la pudor de fems d'una granja de porcs de l'Osona... Precedents, certament, perillosos. Així, doncs, per La Unió Vilanovina començava un serial en capítols que tindria un final indesitjable.

Però no cridem el mal temps. De moment, l'entitat continuava amb el concurs de fotografia de Carnaval, el sopar de tast, la revetlla de Sant Joan, el dia de l'esport, el ball de final d'estiu, la castanyada, el *Verano Freeky* o un festival conjuntament amb el col·lectiu Medusa.

La junta reconeixia que el local no es trobava en condicions per a fer-hi gaires actes si abans no s'hi feien obres de condicionament.

La comissió de comunicació feia l'intent de revifar *La Veu de la Pastera* i la comissió de manteniment equipava el local amb cuina, rentavaixelles, microones...

La quota pels adults pujava a 36 Euros. Amb la incorporació de l'euro tot semblava més econòmic. També s'editaven unes litografies commemoratives dels 50 anys del Drac de Vilanova.

L'any 2002 venia marcat per la posada en marxa del projecte de reforma de l'entitat, pel contenciós de la veïna i perquè el 14 de juny es renovava la junta directiva. Quedava així: Xavier Escofet Soriano, president; Pau Jasanada Massana, secretari; i Pau Escribano Valls, Laia Guinda Garcia, Ramon Fuentes Alimbau, Jofre Capdevila Farreras, Marc Vicens Ferrer, Oriol Puig Garcia, Raimon Ràfols Florenciano i Guillem Albà Jiménez. La junta entrant es proposava d'estudiar alternatives a l'Envelat i de potenciar el Carnaval, sense esperar a última hora, com sempre. Un propòsit que subscriurien totes les entitats del món, que seria molt convenient, però que fa perdre tota la gràcia.

Malgrat l'entusiasme inicial, el nou equip aviat s'adonà de les dificultats de tot ordre per anar endavant. La caixa era ben buida i les possibilitats de maniobra escasses. Per postres, l'afer de la veïna complicaria les coses encara més. L'aposta de canvi generacional va contribuir a fer propostes més agosarades i agressives. El Ball de mantons de 2003 es celebrava encara a l'Envelat de la plaça de les Casernes. Els següents dos anys el ball de mantons es faria al centre cívic de La Collada. Després de molts anys es recuperava la representació de Els Pastorets. Aquell mateix any La Unió organitzava l'Arrivo del Carnaval amb l'espectacle *Carnestoltes. El Musical*. Un repertori de temes musicats ple de referències i crítiques a la "veïna" i demás fauna protagonista de la vida local. Tant Els Pastorets i l'Arrivo foren recollits en forma de DVD i CD, respectivament.

Per aquelles dades es valorava l'opció d'establir-se en una nau en un terreny cedit per l'Ajuntament i a finals d'any, en assemblea del 12 de desembre, es

renovava la junta. Rut Guinda assumia la presidència, acompanyada d'Oscar Hernández, vicepresident 1r; Marc Vicens, vicepresident 2n; Maribel Cremades, secretaria; Laia Guinda, tesorera; i com a vocals: Quim Compte, Esther Gallego, Mar Pedrero, Pau Capdet, Xavier Escofet, Guillem Albà i Enric Garriga. El correu electrònic es convertia en el canal vehicular de la comunicació entre els membres de junta.

L'assemblea general extraordinària del 20 de juny de 2004 es feia a l'Escola Cossetània, per primer cop fora del local social. Les coses anaven malades. El desenllaç del contenciós administratiu de la veïna del carrer Teatre acabaria amb un sentència que condemnava l'Ajuntament per permetre les actuacions de La Unió Vilanovina. Es declarava l'immoble no apte com a seu social i únicament es permetia la llicència de bar-restaurant dins la sala legalitzada com a tal, i en cap cas al pati de l'entitat.

La sentència judicial de maig de 2004 dictaminava: (...) *es palmario que la Unió Vilanovina está ejerciendo una serie de actividades de carácter recreativo y cultural que no están amparadas en licencia alguna siendo por tanto las mismas ilegales o clandestinas (...).*

El decret de l'alcaldia de 15 de juny de 2005 era clar i contundent - després de l'incompliment de l'ordre anterior - i no permetia cap activitat lúdica o recreativa. Fou el mateix alcalde de la ciutat Sixte Moral qui comunicà personalment el desenllaç a la junta de La Unió. El local seria precintat dies després.

El debat sobre el futur estava servit. Es tractava d'un punt d'inflexió que obriria un nou parèntesi d'incertesa en la tortuosa i torturada trajectòria de l'entitat. Per adobar-ho, en el moment de deixar l'edifici el seu estat s'agreujaria amb l'enfonsament parcial de l'escala. Alguns dels més joves abandonaren La Unió i s'integraren a l'entitat Can Pistraus, fet que obligava al retorn a primera línia d'alguns dels veterans. Es trencava així el relleu generacional i s'iniciava el periple en busca d'un nou local de trobada i activitat.

El març de 2005 s'havia presentat un projecte de legalització de la planta baixa que fou desestimat per l'Ajuntament després de les al·legacions presentades pels veïns. Aquesta situació extrema forçà la dimissió de la junta. El 3 de juliol de 2005 fou elegida una nova junta en assemblea reunida a l'Escola Cossetània. La junta resultant fou: Joan C. Laguna, president; Jaume Llenas, vicepresident; Francesc Jasanada "Fischer", tresorer; Anna Carbonell, secretària; i com a vocals: Salvador Aluja, Xavier Vera, Xavier Serra, Xavier Noés, Xavier Cruells, Pere Cayuela, Lluís Diaz, Quico Ràfols, Ramon Ll. Comaposada, Antonio Marquez i Jordi Coll.

La nova junta tenia la voluntat de disposar d'un local al centre de la ciutat i, en paral·lel, estudiar l'opció de la nau que se'ls ofería al costat del Griffi. També hi havia el propòsit de connectar l'entitat a la vida social de la ciutat i encetar el diàleg amb les altres associacions.

En primera instància, doncs, s'intensificaren les negociacions amb l'Ajuntament per la qüestió del local. La primera institució municipal ofería un terreny en concessió de cinquanta anys per a construir-hi una nau que acollís l'equipament necessari. El projecte de nau havia de preveure una capacitat d'un miler de persones assegudes amb un escenari mòbil i altres condicionants tècnics. El projecte de la nau quedaria avortat més endavant i tota l'atenció es centraria novament en les opcions de recuperar i adequar l'immoble del carrer Teatre. Cal dir que els veterans de l'entitat apostaven per disposar d'ambdós locals. En qualsevol cas, les alternatives pel carrer Teatre eren tres: mantenir el local actual fent les reformes preceptives; vendre el solar i tornar a edificar de nou; o bé, vendre una part de l'edifici quedant-se amb el bar i terrassa, i amb els diners de la venda parcial aixecar la nau. La proposta aprovada en assemblea fou la tercera de les presentades.

La impossibilitat de dur a terme cap mena d'activitat al local -fos a l'interior o a l'exterior- minava tota opció d'integració o participació dels associats, més enllà del bar on es podien servir plats freds o entrepans.

Així les coses, no quedà més remei que buscar aixopluc en un altre indret. L'any 2006 l'assemblea s'havia fet a l'edifici del Molí de Mar a la zona de Sant Cristòfol.

Feren una primera estada de temporada prop de sis mesos en un magatzem del Pijoan, i després any i mig de rellogats en un local del carrer Jardí. A partir de 2007 es traslladaren al local del carrer Santa Madrona en règim de lloguer. Aquí es on es retrobaria una certa normalitat i es reiniciaria la vida social de l'entitat.

Obrim aquí un parèntesi per parlar del nou Envelat. Acabada la secular guerra dels Envelats amb els de L'Acord, l'imitació del model fet per altres entitats i foragitats en el seu moment de la plaça de les Casernes; la qüestió de l'Envelat de La Unió tornaria a ressorgir temps després. El 2006 es recuperava el nou Envelat, ara ubicat a tocar del nou camp de futbol. La Unió es va fer càrrec de les gestions de lloguer i muntatge de l'instal·lació i, a partir d'aquí, va cercar la complicitat d'altres societats per compartir l'espai i fer un lloguer a terceres entitats. En aquesta línia s'establiren acords de col·laboració amb La Medusa o Endimari. El negoci, doncs, funcionava. Funcionava tant bé que, en determinat moment, l'Ajuntament es va fer seva l'iniciativa i es convertí en nou titular de la gestió i explotació de l'Envelat, deixant els de La Unió sense els permisos i amb un pam de nas. Certament, disposar d'un Envelat per ballarugues i festes diverses en aquell espai una mica aïllat podia contribuir a evitar aglomeracions i pressió sobre altres zones d'oci urbanes. Si no pots vèncer al teu enemic, alia't amb ell. I això es el que van fer els de La Unió, apuntar-se a partir d'aquell moment a l'Envelat de l'Ajuntament.

Mentre, la programació d'activitats continuava: festa Country, festa dels 80, música amb DJ's, xatonada i actes propis de carnaval.

En relació al local s'exploraven altres possibilitats. L'opció més sòlida era la de segregar la finca en dues propietats, la del carrer de l'Aigua 17 i la del carrer Teatre, 16. Al carrer de l'Aigua es faria la rehabilitació de l'edifici

plurifamiliar i es vendrien els habitatges resultants; mentre que al carrer Teatre es condicionaria planta baixa i soterrani per fer-hi un local social. El projecte s'aprovava en assemblea el 21 d'abril de 2007 convocada al nou local social del carrer Santa Madrona, 33. L'afer del local absorbia pràcticament totes les energies de la Societat, malgrat tot, quedaven forces per fer la Festa de la cervesa, la Festa dels 80, la Festa Country, la Xatonada a la Zona XXI... Per Carnaval sortien 420 parelles a Les Comparses, 160 persones participaven a l'Arrivo i, com sempre, La Unió era l'encarregada de coure les arengades per l'Enterro de la sardina.

Aquell estiu la Societat Can Pistras proposava d'obrir el local de La Unió al carrer de Santa Madrona tots els dies de la setmana i fer-se càrrec del servei de bar.

Mentre, Oscar Hernández era nomenat el representant a la FAC. El local el carrer de l'Aigua s'havia buidat per poder iniciar les obres i la qüestió de la nau continuaria en punt mort per manca de finançament i avals.

L'estiu del 2008 es feia el sopar de tast i ball al Molí de Mar, per aquella època, s'organitzava el campionat de botifarra amb la gent de Can Pistras i es feia el sopar de la *puta mili* per explicar batalletes, era evident que una part dels associats s'estava fent gran de debò.

Continuava el Quinto per Nadal, s'organitzaven calçotades a Salomó o es feia la Xatonada amb els veïns de la Geltrú al seu Centre Cívic. El sopar de germanor per contemplar l'actuació de "Chiquiliquatre" al Festival d'Eurovisió il·lustrava de les dificultats i la decadència per la que passava l'entitat. Conjuntament amb Can Pistras s'organitzava un concert de Pau Riba. La relació entre Can Pistras i La Unió passava per la quota que satisfien els primers. Mentre els joves feien concerts de Reggae, la resta seguien reediten revivals nostàlgics amb els balls dels vuitanta, dels setanta, dels seixanta..., i anar fent.

L'estiu de 2009 s'aprovava una renovació de junta que contemplava els mateixos protagonistes però amb diferents càrrecs, d'acord al que establien els estatuts. Així, a l'assemblea del 11 de juliol l'entitat seria encapçalada

per Jaume Llenas, president; Jordi Coll, sotspresident; Francesc Jasanada, secretari; Anna Carbonell, tresorera; i com vocals: Frederic Ràfols, Xavier Cruells, Xavier Serra, Xavier Noés, Xavier Vera, Ramon Lluís Comaposada, Joan Carles Laguna, Pere Cayuela, Antoni Marquez, Salvador Aluja, Ramon Llenas, Salvador Carbonell i Miquel Àngel Ibañez. L'objectiu principal era el de poder vendre els pisos de la finca del carrer de l'Aigua el més aviat possible i en les millors condicions. Sense aquesta premissa era impensable de comptar amb un nou local social. Les veus que profetitzaven de la imminent desaparició de l'entitat es tornaven a fer notar. *La Unió Vilanovina és una entitat morta*, alertaven els més pessimistes. *Hem passat per èpoques pitjors*, replicaven els més optimistes.

En aquest estat de coses, i per primer cop, la junta es feia ressò de la proximitat dels 150 anys de l'entitat, de manera que caldria començar a pensar en l'agenda d'actes commemoratius.

S'alternaven dues menes d'activitats: les d'estar entaulats i la resta. Entre les primeres: el tast de vins, la xatonada, la castanyada, la calçotada... El Carnaval, la ruta del modernisme, la visita guiada al cementiri, sortida al Molino, el Quinto de Nadal, la visita al refugi de Sant Antoni o l'exposició de *30 anys portant el Drac* marcaven el pols de l'entitat. En relació a l'aniversari de la vinculació de l'entitat amb el Drac de Vilanova també s'editava un llibre commemoratiu signat per Cecília Lorenzo.

L'aposta d'obrir el local els dies de futbol per veure el Barça als canals de televisió de pagament va permetre de donar més vida a la seu social. L'associacionisme mai estarà prou agraït als canals de TV de pagament. Aprofitant la celebració del segle i mig de història La Unió recuperava els Cors de Carnestoltes, les Caramelles i participava a les festes del Corpus a la Geltrú fent una catifa de flors al·legòrica de l'aniversari.

La Comissió del 150è aniversari de La Unió Vilanovina era formada per: Pere Cayuela, Jaume Llenas, Jordi Coll, Anna Carbonell, Sixte Moral i Albert Sanabra.

La diada de Sant Jordi de 2011 es presentava la reedició en facsímil del llibre *Noces de Platí de la Societat Coral L'Unió Vilanovesa de Vilanova i la Geltrú (1861-1936)*. Es tractava -com ja hem dit al començament- d'un text commemoratiu dels primers setanta cinc anys de l'entitat escrit per Pere Colomer i Soler i que fou presentat el juliol de 1936, pocs dies abans de l'inici de la guerra i que, per tant, tingué una difusió molt limitada. Dins les activitats commemoratives també hi hauria un cicle de conferències.

Mentre, la qüestió del local social s'anava replantejant en format de mínims. El darrer projecte contemplava únicament una edificació en plant baixa amb llicència de bar-restaurant al pati del carrer Teatre.

A l'assemblea del 26 de maig de 2011 es va aprovar la nova junta de l'entitat presidida per Xavier Serra. L'acompanyaven Nidia López, sotspresidenta; Jaume Llenas, secretari, Isaac Fernández sotssecretari; Pau Carbonell, tresorer; Albert Colldeforns, sotstresorer; i, com a vocals: Jofre Capdevila, Anna Carbonell, Salvador Aluja, Miquel Àngel Ibañez, Pere Cayuela i Xavier Noés. La nova junta es proposava d'executar definitivament qüestions que restaven pendents i incorporar gent jove, un clàssic dels darrers anys. De fet, la junta resultant aglutinava sectors generacionals diversos, dels més joves als més experimentats. Observeu aquí la subtil terminologia del cronista. Com algú va dir el dia de l'assemblea: *els joves van ser els primers en demanar la presència de mamuts a la junta*.

Així, doncs, l'entesa intergeneracional era obligada per a la necessària supervivència de l'entitat. En aquest llarg procés regeneratiu La Unió ha viscut moments d'incertesa i símptomes evidents de desintegració que no han culminat amb èxit. La singularitat del fenomen rau, però, en que en diferents estadis i moments de desànim i replegament, La Unió ha deixat anar llavors que han permès el naixement i ressorgiment de noves iniciatives. Així, Can Pistras, Endimari, La Medusa i altres associacions locals, s'han alimentat pel cordó umbilical de La Unió Vilanovina. Semblava que La Unió, com les bèsties mitològiques -el Drac s'escau en aquest cas- quan li tallaves el cap, n'hi sortien dos més.

Reprenem el fil. La darrera setmana de juliol de 2011 -emmarcada en els actes del 150è aniversari- es celebrava una cantada de Cors de Clavé a la plaça Pau Casals. També en el capítol musical, a finals de novembre s'organitzava una Cantada Coral a l'Auditori Eduard Toldrà amb la participació de diferents agrupacions corals de la ciutat. Les activitats commemoratives finalitzaven amb la inauguració d'una exposició retrospectiva a La Sala sobre *Anselm Clavé i La Unió Vilanovina*, on coincidiria amb la presentació del llibre *Dels 75 als 150 anys de La Unió Vilanovina* i una taula rodona en relació a l'associacionisme cultural. L'endemà, fi de festa amb un sopar-ball de Societat.

És hora d'acabar, hem deixat de ressenyar fets pretèrits per parlar de present i avançar esdeveniments de futur, ni és el moment, ni soc la persona indicada. Puc aventurar-me a fer un balanç del que ha estat la trajectòria històrica de l'entitat i, en tot cas, serà en el capítol que segueix - però en cap cas, ni vull, ni puc fer pronòstics de futur. Aquesta és feina de la gent de La Unió Vilanovina.

Cant de comiat

*«Progrés, virtut i amor, es nostre lema sant»
(La Maquinista. Lletra de Josep A. Clavé)*

Deia en acabar que ni volia ni podia fer pronòstics de futur. Aquesta, repeteixo, és una feina de la gent de La Unió Vilanovina. Només ells i les circumstàncies podran decidir el camí a seguir a partir d'ara.

Potser aquest text pugui aportar algunes claus d'interpretació a partir dels fets passats que ajudin a projectar opcions de futur. Amb això, l'autor n'estaria prou satisfet.

En la vida d'una país, una ciutat o una institució, setanta-cinc anys es poden fer més llargs o es poden fer més curts. Hi ha etapes caracteritzades per la monotonia, per la letargia i l'ensopiment col·lectiu, i marcades pel qui dies passa, anys empeny. Altres períodes, en canvi, són densos, atapeïts, d'un gruix geològic inabastable. L'interval que ens ocupa ha estat complex en tots els aspectes. L'evolució més exponencial des que el món es món. Un canvi d'escala en el creixement demogràfic, en les avenços tecno-científics, en el benestar material... En paral·lel, però, s'han vist guerres d'extermini, s'ha dut el planeta al límit de les seves possibilitats i assistim a desequilibris socials extrems. En aquest raconet de món les coses tampoc han estat fàcils. En aquest ball que ens ha tocat - de vegades ball de rams, de vegades ball de bastons -

tothom ha anat trampejant com ha pogut. Han estat temps convulsos. Del juliol del 36 fins avui ha estat un camí de incerteses , amb alternança d'il·lusions i de precarietats.

Molts s'han quedat pel camí, La Unió Vilanovina encara hi és, potser per allò de: qui canta els mals espanta. I els de La Unió, han hagut de cantar de valent. El gener del 2011 Sixte Moral col·laborava al Diari de Vilanova amb l'article «150 anys que obliguen», reivindicava els preceptes fundacionals de Clavé, l'esperit progressista i fraternal i l'accés a la cultura de les classes populars que ha simbolitzat aquella institució. La Unió Vilanovina ha sabut conjugar com poques l'oci i la cultura.

Quin es el paper de les entitats culturals? Quina ha estat la seva influència a la societat vilanovina? es preguntava Sixte Moral.

Avui, com ahir, com sempre, les coses estan canviant. Nous models d'oci, renovades ofertes culturals, brots d'incivisme i intolerància... Què hi pot fer el món associatiu?

Vilanova i la Geltrú és un paradigma de l'amalgama associativa. Entitats per donar i per vendre. Amb trajectòries i intensitats irregulars, i amb l'esperança sempre posada en el Carnaval: Per Carnaval tota cuca viu!

Sigui com sigui, les entitats són punt de trobada, espais de comunicació, d'intercanvi d'experiències i de socialització. També han estat i són escoles de formació i, per què no? escola de lideratges. Civisme, participació, convivència, tolerància, respecte..., són valors que s'hi poden aprendre. Deixar de pensar en termes d'individualitat per situar-se en el marc de la col·lectivitat. Sovint, la societat civil ha complementat, o substituït, algunes funcions de l'administració pública. I es bo que sigui així.

Les entitats han de ser nuclis d'irradiació de debat, d'iniciatives i de projectes. I de fer volar coloms. Es clar que sí. El referent, l'objectiu, l'afició comuna, sempre seran una gran excusa.

El treball en equip enriqueix i, si ets a Vilanova i la cosa es torça, sempre pots donar la culpa al del costat..., o bé provocar una escissió.

La Unió Vilanovina ha sabut conciliar molts dels factors positius que hem esmentat. S'ha rescabalat dels infortunis, ha estat aixopluc d'iniciatives de tota mena, han fet honor al seu nom i han unit més que separat i, sempre, han estat còmplices i consegüents amb els interessos de la ciutat.

Acabaré amb les mateixes paraules que va fer servir Pere Colomer i Soler per cloure la ressenya dels primers setanta-cinc anys de l'entitat. Escrites el 1936 -i sabent com van anar les coses- crec que aquestes paraules, no només són vàlides, sinó que prenen una rellevància i una força especial que les fa encara més dignes i encertades.

Dels fets relatats entre 1861 i 1936 deia: *ells ens demostren amb quina perseverança i amb quina fermesa els nostres antecessors saberen sostenir L'Unió Vilanovesa.*

Després de tot plegat, potser la perseverança i la fermesa hagin estat també les característiques més notables i lloables d'aquests darrers setanta-cinc anys de La Unió Vilanovina. I en porten cent cinquanta.

S'ha arribat fins aquí, i cal seguir endavant. Perseverança i Salut als cantors!

FONTS CONSULTADES

BIBLIOGRAFIA

Alemany, Joan; “*Incitació a la vitalitat*”. El Cep i la Nansa i Ajuntament de Vilanova, 2000 (Article Diari de Vilanova, 30 de juliol de 1999)

Barbacil, Judith (coord.); “*Tardes de cinema*”. La Memòria del Futur, n. 10. Ajuntament de Vilanova, 2011

Belascoain, Ricard; “*El Carnaval...com a pretext*”. Comissió de Cultura. Ajuntament de Vilanova, 1987

Belascoain, Ricard; “*Una història particular*”. Federació Associacions pel Carnaval de Vilanova i la Geltrú (FAC), 1999

Canales, Antonio, F.; “*Las otras derechas. Derechas y poder local en el País Vasco y Cataluña en el siglo XX*”. Marcial Pons Historia. Madrid, 2006

Capdevila, Xavier; Brotons, Xavier; Mañé, Antoni; “*Vilanova bordegassa. Crònica d'un quart de segle*”. El Cep i la Nansa i Ajuntament de Vilanova, 1997

Colomer, Pere; “*Noces de platí de la Societat Coral L'Unió Vilanovesa (1861-1936)*”. Vilanova i la Geltrú, 1936. Edició facsímil, 2011

DD.AA.; “*Els Bordegassos de Vilanova. 10 anys de castells i altres coses ...*”. El Cep i la Nansa, 1982

DD.AA.; “*Butlletí del Comitè de Defensa Local. Vilanova i la Geltrú 1936*”. Biblioteca Antina. El Cep i la Nansa i Ajuntament de Vilanova i la Geltrú, 1998

DDAA; “*L'excursionisme a Vilanova i la Geltrú. L'Agrupació Excursionista Talaia. Cinquanta anys de continuïtat 1955-2005* ». El Cep i la Nansa Edicions. 2007

Ferrer, Albert; Anguera, Antoni; “*Llibre dels gegants i demés entremesos populars de Vilanova i la Geltrú*”. Joan Rius Vila Editor. Vilanova i la Geltrú, 1964

Garcia, Xavier, “*Vilanova i la Geltrú i el seu gran Carnaval*”. Ed. Pòrtic. Barcelona, 1972

Lleó, Anna (coord.); “*L'Abans. Vilanova i la Geltrú. Recull gràfic. 1873-1965*”. Efadós Editorial, 2000

Martorell, Joan; Gilbert, Trinitat; Castro, Carles; “*Sant Antoni Abat i els Tres Tombs de Vilanova*”. Biblioteca Antina. El Cep i la Nansa. Vilanova i la Geltrú, 2003

Moral, Sixte; “*La premsa en català a Vilanova i la Geltrú*”. Institut d'Estudis Penedesencs, 1985

Olivé, Angel ; Garcia, Xavier; “*La Secció Folklorica de Vilanova i la Geltrú: Una contribució al redreçament cultural del poble després de la desfeta*”. Vilanova i la Geltrú, 1985

Puig Almirall, Oriol; “*El Carnaval vilanoví. Dades per a la seva història*”. El Cep i la Nansa, 2002

Soler Bou, Joan; “*Bases per a una història cultural vilanovina (1945-1980)*”. Centre d'Estudis de la Biblioteca-Museu Balaguer, 1981

Tubau, Albert; “*Un segle de carnaval. Misèries i pocasoltades (1901–2000)* ». Ed. FACVG. Ajuntament, 2000

Virella, Albert; “*Vilanova i la Geltrú. Imatges de la ciutat i de la comarca*”. Institut d’Estudis Penedesencs i Ajuntament de Vilanova, 1987 (edició facsímil de 1949)

ARXIU DE LA UNIÓ VILANOVINA

Llibre d’actes de junta (1946-1952)

Llibre d’actes de la junta Gestora i la junta Administrativa (1946-1956)

Llibre d’actes de junta (febrer 1952 a juliol 1952)

Llibre d’actes de junta i assemblees (1963-1994)

Llibre d’actes de junta (1987-1989)

Llibre d’esborranys d’actes de junta (1987-1989)

Llibre d’actes d’assemblees (1994–2011)

Carpeta de Comunicacions (1940-1976)

Documentació diversa: correspondència, estatuts, contractes, seccions ...

ARXIU HISTÒRIC COMARCAL

Documentació en dipòsit de La Unió Vilanovina: sis caixes de documentació diversa amb programes d’activitats, informació del carnaval, partitures de música , comunicacions, informació de teatre , butlletins interns ...

Lligall 2606 : Matrícula Industrial. Contribucions. Anys 1939 – 1943

Lligalls 4247 i 4251: Correspondència. Cultura i Esports

DIVERSOS

Diari de Vilanova (diferents èpoques), llibres de caramelles, Sermons de Carnes-toltes , programes de carnaval ...

